

**STRATEGIA
ROZWOJU MIASTA
ZAMBRÓW
NA LATA 2012 – 2022**

ZAMBRÓW, październik 2012

Autorzy opracowania:

1. dr Ewa Glińska – Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości, Wydział Zarządzania, Politechnika Białostocka - rozdział I, II, III, IV – podrozdziały 1 – 2, 11-12, 14, V, VI, VII, VIII, IX, XI, XII oraz Raport z badań ankietowych mieszkańców Zambrowa.
2. mgr Karolina Ilczuk – Biuro Promocji Miasta, Urząd Miasta Zambrów – rozdział IV – podrozdziały 3-10, 13.
3. mgr Rafał Chmielewski, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego – rozdział VI i X.
4. inż. Bogdan Kamiński, Z-ca Burmistrza Miasta Zambrów – nadzór nad całością dokumentu.

Wydawca:

Urząd Miasta Zambrów
ul. Fabryczna 3
18-300 Zambrów
tel. 86 271 22 10, fax 86 271 21 17
e-mail: um@zambrow.pl
www.zambrow.pl

ISBN 9788391884812

Skład graficzny, druk i oprawa:

Drukarnia Libra-Print
Al. Legionów 114 B, 18-400 Łomża
tel./fax 86 473 77 84
www.libra-print.pl, e-mail: biuro@libra-print.pl

Zawartość

1. Uzasadnienie podjęcia prac nad Strategią rozwoju miasta Zambrów na lata 2012-2022	5
2. Zasadnicze cele polityki unijnej zawarte w strategii Europa 2020	5
3. Model prac na Strategią	5
4. Diagnoza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego miasta	7
4.1. Położenie i ogólna charakterystyka miasta.....	7
4.2. Rys historyczny miasta Zambrów	8
4.3. Potencjał ludnościowy Zambrowa.....	9
4.4. Oświata.....	14
4.5. Kultura	18
4.6. Ochrona zdrowia	20
4.7. Pomoc społeczna.....	20
4.8. Działalność stowarzyszeń.....	23
4.9. Gospodarka miasta	23
4.10. Rynek pracy.....	26
4.11. Sytuacja mieszkaniowa w mieście	29
4.12. Bezpieczeństwo	31
4.13. Sport, turystyka i rekreacja	32
4.14. Infrastruktura techniczna w mieście	32
4.14.1 Sieć komunikacyjna	33
4.14.2 Ujęcia wody i sieć wodociągowa	33
4.14.3 Oczyszczalnia ścieków i sieć kanalizacyjna	33
4.14.4 Sieć gazowa	34
4.14.5 Odsetek mieszkańców Zambrowa korzystających z mediów na tle innych miast w województwie podlaskim.....	34
5. Wnioski z badań ankietowych mieszkańców Zambrowa	35
6. Analiza i prognoza finansowa	36
6.1. Wprowadzenie.....	36
6.2. Analiza poziomu i struktury wpływów do budżetu gminy miejskiej Zambrów	37
6.3. Zobowiązania.....	42
6.4. Prognoza finansowa	42
7. Analiza SWOT	45
8. Misja i cele rozwoju miasta	47
8.1 Misja rozwoju.....	47
8.2 Cele strategiczne I rzędu.....	48
8.3 Cele strategiczne II rzędu.....	48
9. Zadania strategiczne	49
10. Planowane finansowanie zadań inwestycyjnych	60
11. Monitoring realizacji Strategii	65
12. Promocja Strategii	65
Załącznik Nr 1 Kulturotwórcza działalność zambrowskich przedszkoli i szkół	68
Raport z badań ankietowych mieszkańców Zambrowa	70

1. Uzasadnienie podjęcia prac nad Strategią rozwoju miasta Zambrów na lata 2012-2022

Strategia rozwoju miasta to dokument określający podstawowe potrzeby społeczne, gospodarcze i środowiskowe w postaci priorytetów i celów długookresowych. Strategia wyznacza długookresowy kierunek zmian poprzez określenie priorytetów i celów strategicznych, a także poprzez identyfikację zasobów i proponowanie konkretnych działań. Strategia stanowi ramy dla podejmowania kluczowych decyzji przez władze lokalne. Tworzenie strategii rozwoju jest procesem ciągłym i stale zorientowanym na wdrażanie i kontrolowanie dochodzenia do postawionych celów.

Opracowanie nowej „Strategii rozwoju Miasta Zambrów na lata 2012-2022” wynikało z konieczności:

1) zachowania ciągłości procesu planowania strategicznego:

– identyfikacji nowych szans i zagrożeń w realizacji strategii, jakie pojawiały się po 2005 roku (kiedy to aktualizowano Strategię rozwoju Miasta Zambrów),

– identyfikacji nowych zadań strategicznych.

2) dostosowania zapisów strategii do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych uwzględniających:

- założenia polityki unijnej w nowej perspektywie po 2013 roku (zapisanej w dokumencie Komisji Europejskiej pt. EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu),

- założenia planów rozwoju na szczeblu krajowym (m.in. Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR), Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030),

- założenia planów rozwoju na szczeblu regionalnym (m.in. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku).

Niniejsza Strategia uwzględnia także zapisy zawarte w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zambrów*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2010-2011.

2. Zasadnicze cele polityki unijnej zawarte w strategii Europa 2020¹

W chwili opracowywania Strategii nie istnieją jeszcze szczegółowe programy operacyjne UE wskazujące kierunki finansowania rozwoju społeczno-ekonomicznego krajów członkowskich w latach 2014-2020. Jednak zasadnicze założenia polityki unijnej na ten okres programowania znajdują się w dokumencie „Europa 2020” opracowanym przez Komisję Europejską. Przygotowując zatem niniejszą Strategię zwrócono uwagę na zasadnicze priorytety rozwoju UE w najbliższych latach, gdyż planowane w mieście inwestycje w okresie 2014 – 2020 powinny się wpisywać w realizację głównych celów rozwoju całej wspólnoty europejskiej.

Europa 2020 to wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Stanowi ona punkt wyjścia do wypracowania krajowych programów operacyjnych, które staną się bazą do określenia priorytetów dystrybucji funduszy unijnych w okresie programowania 2014-2020. Projektując zatem kierunki rozwoju miasta Zambrów warto wziąć pod uwagę podstawowe założenia dotyczące planowanych kierunków rozwoju wspólnoty europejskiej na najbliższe 10-lecie.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1) rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;

2) rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;

3) rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

1) Inteligentny rozwój – oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju regionów/krajów. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przetrwały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie.

2) Zrównoważony rozwój – oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wykorzystując do tego pierwszoplanową pozycję Europy w wyścigu do nowych procesów i technologii, w tym technologii przyjaznych środowisku, przyspieszając wprowadzanie inteligentnych sieci opartych na technologiach ICT, wykorzystując możliwości sieci obejmujących całą UE, a także wzmacniając przewagę konkurencyjną europejskiego biznesu, szczególnie sektora produkcji i MŚP, oraz pomagając klientom docenić wartość efektywnego korzystania z zasobów. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

3) Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu - oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo.

3. Model prac na Strategią

Strategia rozwoju miasta Zambrów została opracowana zgodnie z modelem partycypacyjnym, uwzględniającym opinię mieszkańców, jak też liderów społeczno-gospodarczych reprezentujących różne sfery funkcjonowania miasta. Opinie mieszkańców zostały zebrane poprzez badania społeczne o charakterze ilościowym (badania ankietowe), które zostały przeprowadzone w Zambrówie jesienią 2011 roku. Liderzy społeczno-gospodarczy zostali z kolei zaproszeni do udziału w pracach zespołów problemowych.

¹ na podstawie: Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, tryb dostępu: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf

Prace nad Strategią odbywały się w ramach następujących etapów.

a) etap I – organizacyjny; na tym etapie Burmistrz Miasta powołał Komitet Strategiczny, w składzie:

- Bogdan Kamiński, z-ca Burmistrza Miasta Zambrów
- Zbigniew Korzeniowski, Przewodniczący Rady Miasta
- Ryszard Świdzki, Radny Rady Miasta
- Andrzej Gniazdowski, Radny Rady Miasta
- Sławomir Baran, Radny Rady Miasta
- Danuta Kaczyńska, Radna Rady Miasta
- Janusz Zieliński, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 4
- Dariusz Olszewski, dyrektor PUP
- Henryk Kosieradzki, prezes ZSM,
- Krzysztof Sobuta, prezes SM „Nadzieja”
- Zbigniew Kulesza, Radny Rady Miasta
- Teresa Szumowska, przedstawiciel organizacji pozarządowych
- Ewa Glińska, pracownik Wydziału Zarządzania Politechniki Białostockiej
- Stanisław Krajewski, starosta zambrowski

jak też 5 zespołów problemowych o następujących składach:

1) Zespół ds. Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Technicznej:

- Włodzimierz Łąka – Naczelnik Wydziału Rozwoju Gospodarczego w Urzędzie Miasta Zambrów, przewodniczący Zespołu
- Danuta Łapińska – Naczelnik Wydziału Gospodarki Przestrzennej w Urzędzie Miasta Zambrów
- Ryszard Kaźmierczak, Radny Rady Miasta
- Stefan Piszczatowski, Prezes ZCiW w Zambrowie
- Stefan Wojno, Prezes Zarządu Nieruchomościami w Zambrowie
- Małgorzata Grażul, Urząd Miasta Zambrów
- Barbara Zawistowska, Urząd Miasta Zambrów
- Eugeniusz Kaczyński, przedsiębiorca
- Jacek Werpachowski, Zakład Produkcji Mleczarskiej – Mlekoop w Zambrowie
- Anna Borzuchowska, GDDKiA
- Cezary Lasek, Dyrektor Powiatowego Zarząd Dróg
- Ireneusz Kaczyński, przedsiębiorca
- Stanisław Rykaczewski, Wicestarosta Zambrowski
- Tomasz Kosek, Radny Rady Miasta
- Sławomir Baran, Radny Rady Miasta
- Paweł Stankowski, Radny Rady Miasta
- Danuta Kaczyńska, Radna Rady Miasta
- Marek Niewiński, Radny Powiatu Zambrowskiego

2) Zespół ds. Edukacji i Kapitału Ludzkiego:

- Ryszard Ogrodnik, Dyrektor Miejskiego Gimnazjum nr 1, przewodniczący Zespołu
- Anna Wiśniewska, Sekretarz Miasta
- Zbigniew Jach, Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich w Urzędzie Miasta
- Beata Bernatowicz, Urząd Miasta Zambrów
- Anna Baczewska, Z-ca Dyrektora PUP
- Andrzej Szeligowski, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5
- Bożena Przeździecka, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 3
- Elżbieta Bienkowska, Dyrektor Miejskiego Przedszkola nr 6
- Barbara Śliwińska, Dyrektor Miejskiego Przedszkola nr 1 (do 31.08.2012 r.)
- Jolanta Laskowska, Dyrektor Miejskiego Przedszkola nr 4
- Kazimiera Kropiewnicka, Dyrektor Miejskiego Przedszkola nr 3
- Dariusz Grabowski, Z-ca Dyrektora Gimnazjum Miejskiego w Zambrowie
- Ryszard Świdzki, Radny Rady Miasta
- Jan Pilch, Dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących
- Jan Zakrzewski, Dyrektor Zespołu Agropredsiębiorczości
- Maryna Łotysz, Dyrektor Zespołu Szkół nr 1
- Agnieszka Jankowska, Dyrektor ZDZ
- Małgorzata Leszczyńska, Dyrektor Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Ekonomicznej, Przedsiębiorczości i Rynku Pracy
- Edyta Marchelska, Radna Rady Miasta
- Michał Daniłowski, Radny Rady Miasta, przewodniczący Komisji Kultury i Oświaty

3) Zespół ds. Polityki Społecznej:

- Janina Komorowska, Kierownik MOPS, przewodnicząca Zespołu
- Jadwiga Krajewska, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Sławomir Tarnowski, Caritas
- Janusz Pruszkowski, lekarz
- Barbara Odolińska, Towarzystwo „Nasz Szpital”
- Danuta Gębicz-Mackiewicz, lekarz emerytowany
- Bogusław Dębski, Prezes Szpitala Powiatowego
- Marek Dąbrowski, Dyrektor Państwowego Domu Dziecka

- Bogusława Wiśniewska, opiekun wolontariatu młodzieży
- Józef Przeździecki, ZMK
- Michał Klimowicz, radny Rady Miasta, przewodniczący Komisji Zdrowia i Opieki Społecznej
- Jerzy Bogucki, Związek Emerytów i Rencistów
- Teresa Szumowska, Stowarzyszenie „SZANSA”
- Urszula Dmochowska, Powiatowy Ośrodek Wsparcia
- Iwona Romanek, Dyrektor Bursy Szkolnej
- Stanisław Niewiński, Radny Rady Miasta
- Alicja Narewska, pracownik Rehabilitacji Szpitala Powiatowego w Zambrowie

4) **Zespół ds. Kultury, Sportu i Rekreacji:**

- Ryszard Ogrodnik, Dyrektor Miejskiego Gimnazjum nr 1, przewodniczący Zespołu
- Jerzy Przychodzeń, Kierownik Miejskiej Pływalni „Delfin”
- Marta Konopka, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Zambrowie
- Sławomir Skrzypkowski, Klub Olimpia
- Dariusz Syrnicki, Klub Karate
- Krzysztof Witkowski, Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Zambrowie
- Michał Daniłowski, Radny Rady Miasta
- Elżbieta Bagińska, Stowarzyszenie „Szansa”
- Leszek Chodkiewicz, Szkolny Związek Sportowy
- Mirosław Ciepliński, MTS
- Urszula Kulesza, Radna Rady Miasta
- Jarosław Strenkowski, Regionalna Izba Historyczna
- Grażyna Wyszynska, nauczycielka SP Nr 5

5) **Zespół ds. Bezpieczeństwa, Porządku Publicznego i Ochrony Środowiska:**

- Jerzy Burak, Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Zambrów, przewodniczący Zespołu
- Halina Brulińska, Urząd Miasta Zambrów
- Krzysztof Boruc, Radny Rady Miasta, przewodniczący Komisji ds. Ochrony Środowiska i Porządku Publicznego
- Mieczysław Kaczyński, Prezes Spółki PGK
- Krzysztof Radomski, Komendant Powiatowej Komendy Policji (do 27.02.2012 r.)
- Dariusz Wiaksa, Komendant Powiatowej Komendy Policji
- Marek Bączny, Komendant Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej
- Robert Ankowski, kierownik Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Zambrowie
- Rafał Pomazański, Urząd Miasta Zambrów
- Tadeusz Puławski, Ambrella
- Jacek Jastrzębski, Radny Rady Miasta
- Paweł Stankowski, Radny Rady Miasta
- Henryk Rykaczewski, Radny Rady Miasta

b) etap II – diagnostyczny; na tym etapie sporządzono diagnozę sytuacji miasta pod kątem identyfikacji wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Zambrowa. Diagnoza tych czynników została sporządzona przez pracowników Urzędu, a następnie zaakceptowana przez członków poszczególnych Zespołów Problemowych.

Ponadto zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców miasta z wykorzystaniem techniki CATI (ankiety internetowej), która została zamieszczona na oficjalnej stronie www miasta, a także techniki ankiety bezpośredniej. Celem badań była diagnoza oczekiwań zambrowian odnośnie najważniejszych problemów rozwoju Zambrowa, a także ich subiektywna ocena jakości życia w mieście.

c) etap III – koncepcyjny; w tym etapie na podstawie diagnozy Zespoły Problemowe opracowały analizę SWOT w zakresie swoich obszarów analitycznych. Następnie opracowana została misja i wizja rozwoju miasta, a Zespoły Problemowe na jej bazie sprecyzowały cele strategiczne i priorytety rozwoju Zambrowa.

d) etap IV – redakcyjny.

4. Diagnoza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego miasta

4. 1. Położenie i ogólna charakterystyka miasta

Miasto Zambrów położone jest w środkowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie zambrowskim. Jest ono ważnym węzłem drogowym, gdyż krzyżują się tutaj strategiczne drogi krajowe. Przez miasto przebiegają: krajowa droga ekspresowa Nr 8 oraz drogi krajowe Nr 63 i Nr 66. Tereny zurbanizowane Zambrowa koncentrują się wokół głównego węzła komunikacyjnego – skrzyżowania drogi krajowej ekspresowej Nr 8 i drogi krajowej Nr 63 oraz na terenach leżących wzdłuż południowego przebiegu dróg krajowych Nr 63 i Nr 66.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr IX/80/03 z dnia 27 czerwca 2003 r. Miasto Zambrów jest powiatowym wielofunkcyjnym ośrodkiem rozwoju skupiającym usługi o znaczeniu powiatowym i ponadpowiatowym w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, handlu, administracji i otoczenia biznesu. Potencjał gospodarczy miasta opiera się głównie o przetwórstwo rolno - spożywcze i drobną wytwórczość.

Zambrów spełnia istotną rolę w zaspokajaniu potrzeb nie tylko społeczności miasta, ale także całego powiatu. Owa „metropolitalna” rola Zambrowa jest bezpośrednim efektem jego przestrzennego usytuowania, gdyż w promieniu kilkunastu kilometrów nie ma innych ośrodków miejskich.

Pod względem liczby ludności Zambrów jest siódmym co do wielkości miastem w województwie podlaskim. Spośród 36 miast

województwa, przewagę nad Zambrowem pod względem liczby ludności mają: Białystok, były miasta wojewódzkie: Łomża i Suwałki, a także Augustów, Bielsk Podlaski i Hajnówka. Ludność Zambrowa stanowi ok. 2% ludności całego województwa podlaskiego.

4.2. Rys historyczny miasta Zambrów

Nazwa miasta pochodzi od staropolskiego rzeczownika „ząbr” i oznacza miejsce pobytu żubrów. Pierwsze wzmianki o Zambrowie, jako wsi książęcej, pochodzą z 1283 roku². Zambrów - początkowo własność książąt mazowieckich - prawa miejskie chełmińskie otrzymał około 1430 roku (dokładna data lokacji nie jest znana). Po przyłączeniu Mazowsza do Korony stał się miastem królewskim. W wyniku ukształtowania nowej struktury administracyjnej północno-wschodniego Mazowsza, został siedzibą władz powiatowych i był nią do 1795 roku. Rozkwit miasta nastąpił na przełomie XV i XVI wieku³. 29 stycznia 1538 r. na sejmie w Piotrkowie król Zygmunt I Stary odnowił prawa miejskie chełmińskie dla tego miasta⁴. W tym okresie Zambrów stanowił lokalne centrum handlu i rzemiosła⁵. W XVI w. wyraźnie wzrosła rola handlu przyczyniającego się do rozwoju gospodarczego i zasobności mieszkańców, którzy z kolei zabiegali o przyznanie im kilku nowych targów⁶. Również sądy i kancelaria ziemna przyczyniały się do podniesienia rangi miasta, ściągając do niego mieszkańców okolicznych terenów. W związku z tym następował też rozwój lokalnego handlu⁷.

Najstarsze dane mówiące o stanie miasta pochodzą z roku 1564. Zambrów posiadał wtedy 250 domów, zaś ludność obliczano na 1500 mieszkańców⁸.

Jednak już w pierwszej połowie XVII w. zaczęła się zarysowywać powolna stagnacja gospodarcza Zambrowa. W okresie tym w osiemnastu miastach województwa mazowieckiego, w tym również w Zambrowie, nie zanotowano rozwoju gospodarczego, a prawie we wszystkich stwierdzono ubytki czy to w zakresie liczby domów, czy rzemieślników⁹.

Połowa wieku XVII to przede wszystkim olbrzymie zniszczenia, jakich doznała Rzeczpospolita w wyniku „potopu szwedzkiego”. Działania militarne z nim związane nie ominęły też i terenów, na których zlokalizowany jest Zambrów¹⁰. W okresie „potopu szwedzkiego” Zambrów został bardzo zniszczony. Fakt ten potwierdza chociażby liczba mieszkańców: w 1675 r. było ich zaledwie 135, w 1777 r. – 432, a w okresie Sejmu Czteroletniego – 564¹¹.

Nadeszła chwila trzeciego rozbioru Polski – chwila ostatecznego upadku jej dotychczas niepodległego bytu. 24 października 1795 roku trzy ościenne mocarstwa podpisały traktat dzielący ziemie polskie. Ziemia łomżyńska, zajęta przez Prusaków, już wcześniej, znalazła się w zaborze pruskim. Straty ludności, biorącej udział czynny w powstaniu kościuszkowskim, poniósł również Zambrów, który pod koniec XVIII wieku zamieszkiwało 554 osoby, w tym 32 Żydów¹².

Po raz kolejny tereny te stały się areną walk podczas rozpoczętego 29 listopada 1830 r. Powstania Listopadowego¹³. Samo miasto wiele ucierpiało w czasie powstania, sytuację pogorszył dodatkowo wybuch epidemii cholery, która spowodowała śmierć 137 osób, a liczba ludności spadła do około 900 osób. Pomimo pewnych perturbacji, dość szybko powracało do równowagi życie ekonomiczne miasta¹⁴.

Popowstaniowy Zambrów zyskał na budowie drogi Warszawa - Petersburg, która przebiegała przez miasto. Budowę rozpoczęto w 1832 r., a ukończono w 1835 r. W związku z tym, że przebiegała ona przez część rynku, zaistniała konieczność wyburzenia kilku domów. Po 1862 r. ukończono budowę drogi Łomża - Czyżew, gdzie znajdowała się najbliższa stacja kolejowa. Stworzenie lepszych dróg komunikacyjnych wpłynęło na rozwój handlu. Przybywało tu wielu kupców z towarami przemysłowymi i po plody rolne. Zatrzymywali się również urzędnicy cywilni i wojskowi przybywający do stacjonującego w okolicy wojska rosyjskiego¹⁵.

W związku z masowym napływem ludności żydowskiej do Zambrowa zmienił się charakter narodowościowy miasta. Żydzi trudnili się głównie handlem, często się podejmowali zajęcia za niewielkie wynagrodzenie. Trudnili się także rozwożeniem własnych produktów na jarmarki, gotowi byli świadczyć wszelkie usługi, na całe tygodnie opuszczając miejsce zamieszkania, koczując we wsiach i miasteczkach. Żydzi potrafili dostosować się do nowych sytuacji i możliwości, często przejściowych i nie dających stałych zarobków. Szczególny napływ ludności żydowskiej do Zambrowa nastąpił w latach 1827-1858. Ludność żydowska wzrosła z 320 do 1120 osób; ludność polska zmniejszyła się z 730 do 599 osób. W 1858 r. ludność żydowska stanowiła ponad 65% mieszkańców Zambrowa¹⁶.

W wyniku represji władz carskich w 1870 roku Zambrów utracił prawa miejskie¹⁷. Stało się to na mocy nakazu carskiego z 1869 r., który w 1870 r. Zambrów, wraz z 30 innymi miastami w guberni łomżyńskiej, zamienił w osadę¹⁸. W latach 1885-1894 Rosjanie wybudowali na terenie miasta kompleks koszar, w których stacjonowały dwa Pułki Piechoty. W tym czasie powstało też kilka zakładów przemysłowych¹⁹. Od tej pory aż do początków lat 50. XX wieku życie Zambrowa zostało ściśle powiązane z wojskiem, dzięki czemu rozwój ekonomiczny i kulturalny miasta uległ znacznemu przyspieszeniu²⁰.

2 Wolff A., *Ziemia łomżyńska w średniowieczu*, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, Łomża 1982, s. 6.

3 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, dz. cyt. s. 4.

4 *Źródło do dziejów Zambrowa*, Zawistowski A. M., *Wiadomości Zambrowskie*, 21.06.1995, s. 7.

5 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, s. 4.

6 Sychowicz K., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, dz. cyt. s. 25.

7 Tamże, dz. cyt. s. 26.

8 Mroczek J.S., *Zambrów. Zarys dziejów*, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, Łomża 1988, s. 20.

9 Sychowicz K., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, s. 27.

10 Tamże, s. 28.

11 Brodzicki Cz., *Miasta w łomżyńskim do końca XVIII w.*, Łomża 2003 s. 16

12 Dobroński A., Brodzicki C., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Zambrów 2005 r., s. 103. Książka nie została dotychczas opublikowana, wersja elektroniczna znajduje się w zasobach Urzędu Miasta Zambrów.

13 Sychowicz K., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, dz. cyt. s. 41.

14 Tamże, s. 43.

15 Dobroński A., Brodzicki C., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Zambrów 2005 r., s. 123.

16 Tamże, s. 126.

17 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, s. 4.

18 Sychowicz K., *Zambrów na przestrzeni wieków*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, s. 50.

19 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, s. 4.

20 *Folder informacyjny Doceń Zambrów 2009*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2009, s. 5.

Podczas I wojny światowej na terenie północnego Mazowsza miały miejsce działania wojenne, które spowodowały spore zniszczenia. W 1917 roku w zambrowskich koszarach stacjonował 1 Pułk Piechoty Legionów pod dowództwem płk. Edwarda Rydza Śmigłego. Odzyskanie niepodległości przyniosło stabilizację i rozwój tak całego regionu, jak i Zambrowa. W 1919 roku Zambrów odzyskał prawa miejskie²¹. W okresie dwudziestolecia międzywojennego w mieście powstały dwie wyższe szkoły oficerskie: Szkoła Podchorążych Rezerwy Piechoty oraz Mazowiecka Szkoła Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Gen. Józefa Bema. W okresie międzywojennym w koszarach zambrowskich stacjonował 71 Pułk Piechoty²². II wojna światowa zniszczyła Zambrowie w blisko 44%, a 2/3 ludności miasta zostało wymordowane. W Zambrowie władze miejskie zorganizowano już 25 sierpnia 1944 r.²³.

Największą powojenną inwestycją w Zambrowie była budowa kombinatu włókienniczego. Jako istotny powód budowy ogromnego kombinatu bawełnianego w Zambrowie ówczesny rząd podawał: „konieczność poprawy sytuacji bytowej mieszkańców miasta i okolic oraz całego województwa białostockiego, najbardziej upośledzonego pod względem uprzemysłowienia”, a także „zmianę charakteru miasteczka rolniczego na robotniczy ośrodek przemysłowy, z tendencją przyspieszenia budownictwa socjalizmu i umocnienia Władzy Ludowej na dawnych terenach Polski „B”²⁴. Kombinat był realizowany w ramach tzw. „Planu 6-letniego”. 22 lipca 1954 r. otwarto część inwestycji, zaś całość budowy zakończono w 1963 r. Budowa kombinatu zupełnie zmieniła społeczność Zambrowa i przyczyniła się do powstania nowych szkół zawodowych, a przybyła do Zambrowa młodzież znacznie ożywiła to miasto²⁵.

Zambrów w 1950 roku był niewielkim, zniszczonym po wojnie miastem, zamieszkałym przez zaledwie 3773 osób. Dzięki budowie Kombinatu do 1989 roku liczba mieszkańców wzrosła o ponad 1600%. Powstanie zakładu bawełnianego miało dla miasta znaczenie niezwykle istotne. Zambrowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego były największym zakładem pracy w okolicy (zatrudniały w okresie świetności około 3000 osób). W 1955 roku Zambrów ponownie został siedzibą powiatu i był nim do 1975 r. W tym okresie nastąpił szybki rozwój miasta. Powstało wiele zakładów przemysłowych (w tym m.in. Zakłady „Mera Błonie”, filia Państwowych Zakładów Teletransmisyjnych i Państwowy Ośrodek Maszynowy). Rozwinęło się przetwórstwo rolno-spożywcze i baza usługowa. Rok 1991 przyniósł podział miasta i gminy na dwie odrębne jednostki administracyjne: Miasto Zambrów i Gminę Zambrów. Od tego czasu miasto spełnia rolę centrum administracyjnego, handlowego, gospodarczego i usługowego dla okolicznych gmin. Od 1 stycznia 1999 roku Zambrów po raz kolejny został siedzibą powiatu²⁶.

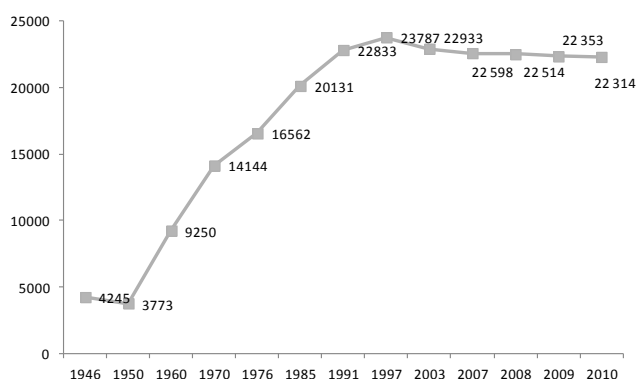
W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, kiedy rozpoczęto redukować zatrudnienie w ZZPB, społeczność Zambrowa zwróciła się w kierunku poszukiwania nowej strategii życiowej. Dla wielu zambrowian taką nową strategią stały się migracje zagraniczne, zwłaszcza do USA. Migracje z Zambrowa także dziś charakteryzują się znaczną intensywnością, jednak ich ekonomiczne znaczenie istotnie się zmniejszyło. Wyjazd za granicę przestał być gwarancją dobrobytu, tym bardziej, że wiele osób zaczęło odnosić sukcesy gospodarcze w kraju. Spadło także znaczenie prestiżowe emigrantów. Migracja zarobkowa stała się obecnie raczej koniecznością i dotyczy głównie tej kategorii osób, która nie może znaleźć pracy w Polsce. Obok wyjazdów do USA, coraz częściej celem migracji zarobkowych stają się nie tylko Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, ale także kraje Europy Zachodniej (Belgia, Niemcy, Włochy, Wielka Brytania).

4.3. Potencjał ludnościowy Zambrowa

Potencjał ludnościowy miasta zostanie przedstawiony poprzez ustalenie podstawowych wskaźników demograficznych, takich jak: zmiana liczby ludności na przestrzeni ponad 60 lat, jej ruch naturalny i wędrownkowy, struktura płciowa, wiekowa, a także prognoza ludności Zambrowa na kolejne 24 lata.

Zgodnie ze stanem z dnia 31 grudnia 2010 roku Zambrów był zamieszkiwany przez 22 353 mieszkańców, w tym 11 605 kobiet oraz 10 109 mężczyzn. W 2010 roku w Zambrowie na 100 mężczyzn przypadło 108 kobiet (podczas gdy wskaźnik feminizacji w miastach w Polsce oraz w miastach województwa podlaskiego wynosił 111). Kobiety stanowią 52% w strukturze płciowej mieszkańców Zambrowa.

Wykres 1 Liczba ludności miasta Zambrów w latach 1946 – 2010 (wg faktycznego miejsca zamieszkania)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrów oraz Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

21 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, s. 4.

22 *Folder informacyjny Doceń Zambrów 2009*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2009, s. 5.

23 Tamże, s. 145.

24 *Zambrowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego w dziesięciolecie istnienia 1954-1964*, Kronika, s.1.

25 Zawistowski A., *Cena bawełnianej przędzy. Obraz Zambrowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego i jego pracowników w doniesieniach prasy lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych*, Zeszyty Regionalne Regionalnej Izby Historycznej w Zambrowie, 1/2003 s.167-182.

26 *Informator o Zambrowie*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2004, s. 4.

Analizując zmiany w liczbie ludności miasta od 1946 roku należy zauważyć jej wyraźny systematyczny wzrost do około 2000 roku. Następował on do początku lat dziewięćdziesiątych i był szczególnie intensywny w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego stulecia, co wiązało się z rozwojem miasta jako ośrodka przemysłu włókienniczego. Spadek znaczenia funkcji przemysłowej miasta wyraźnie zahamował napływ ludności do Zambrowa. Od początku lat dziewięćdziesiątych liczba ludności w mieście wzrastała nieznacznie, a w roku 2002 po raz pierwszy nastąpiło jej zmniejszenie²⁷. Lata 2008 - 2010 charakteryzują się stałym spadkiem liczby mieszkańców średnio o ok. 100 osób rocznie, jednak w 2010 roku zauważono zahamowanie tego trendu.

Do połowy lat 70. ubiegłego wieku w mieście można było zauważyć bardzo wysoki wskaźnik feminizacji. Było to przede wszystkim związane z funkcjonowaniem w Zambrowie zakładów bawełnianych, zatrudniających w większości kobiety. Od połowy lat 90. w mieście istnieje nieznaczna przewaga kobiet w stosunku do mężczyzn, ale wskaźnik feminizacji nie odbiega od średniej krajowej, a nawet jest od niej niższy (jak wskazano wcześniej).

Tabela 1 Struktura ludności w Zambrowie według płci w latach 1975 – 2010

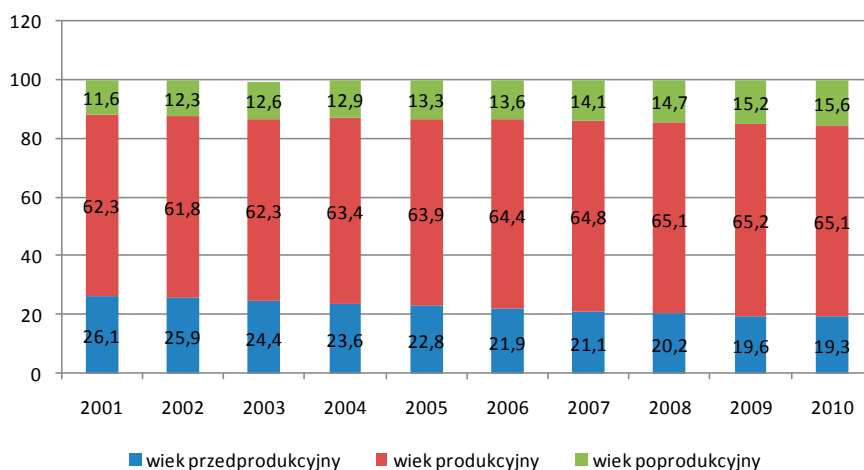
Wyszczególnienie lat	Liczba ludności ogółem	Mężczyźni		Kobiety		Na 1 km ²	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
		n	%	n	%		
1976	16562	7502	45,3	9057	54,7	872	120,7
1985	20131	9482	47,1	10649	52,9	1060	112,3
1994	23561	11444	48,6	12117	51,4	1240	105,9
2004	22891	11062	48,3	11829	51,7	1204	106,9
2008	22514	10819	48,1	11695	51,9	1184	108
2009	22353	10751	48,1	11602	51,9	1175	108
2010	22314	10709	48,0	11605	52,0	1173	108

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1977, s. 57, Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1986, s. 44, Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1995, s. 42, Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

Gęstość zaludnienia w Zambrowie (1173 osób/ km²) jest prawie dwukrotnie wyższa od średniej gęstości zaludnienia obszarów miejskich województwa podlaskiego (638 osoby/ km², GUS, stan na 31.12.2010). Średnia gęstość zaludnienia województwa podlaskiego w 2010 roku według danych GUS wynosi 59 osób na 1 km².

Struktura wieku ludności Zambrowa jest odbiciem struktury wieku ludności w kraju. W 2010 roku mieszkańcy Zambrowa w 65,1% stanowili ludność w wieku produkcyjnym i tym samym byli najliczniejszą grupą w mieście. W wieku przedprodukcyjnym znalazło się 19,3% mieszkańców miasta, zaś w grupie osób w wieku poprodukcyjnym 15,6% zambrówian. W województwie podlaskim odsetek ludności w wieku produkcyjnym wynosił 63,6%, w wieku przedprodukcyjnym - 18,8%, zaś w wieku poprodukcyjnym 17,6%.

Tabela 2 Struktura wiekowa mieszkańców Zambrowa w latach 2001 – 2010 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

Przyrost ludności Zambrowa kształtował się w mieście do połowy lat 90. na poziomie około 200 osób rocznie. Od tego momentu zaczął spadać i obecnie kształtuje się na poziomie kilkudziesięciu osób²⁸. Liczba urodzeń spadała w Zambrowie systematycznie do 2005 roku, jednak od 2006 obserwuje się jej powolny wzrost. Stanowi to echo wyżu demograficznego z pierwszej połowy lat 80. Przeobrażenia demograficzne (rozpoczęte już w latach 90. ub. wieku) spowodowały między innymi przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także znaczący wzrost płodności w grupie wieku 30-34 lata (jest

²⁷ Por. *Strategia rozwoju Zambrowa na lata 2007 – 2015*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2006, s. 10 – 11.

²⁸ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrów*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2011.

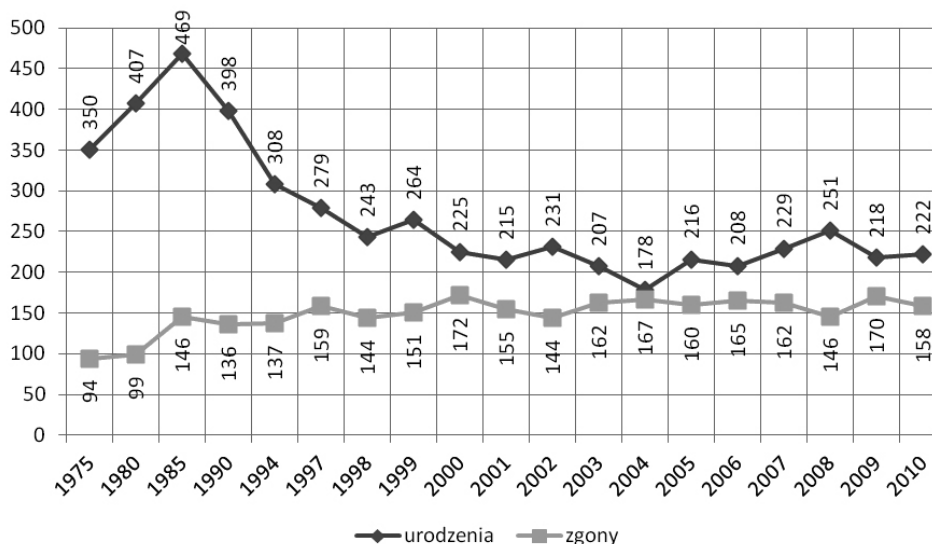
to tzw. realizacja „odłożonych” urodzeń). Obserwowane zmiany to efekt wyboru, jakiego coraz częściej dokonują ludzie młodzi decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie²⁹.

Tabela 3 Przyrost naturalny ludności Zambrowa w latach 1976 – 2010

Lata	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt	
1976	117	380	90	8	290
1985	161	469	146	3	323
1991	111	358	168	10	190
1994	118	308	137	3	171
1997	109	279	159	2	120
2000	122	232	172	-	60
2001	117	224	148	-	76
2002	115	219	140	1	79
2003	114	205	159	2	46
2004	111	170	162	-	8
2005	127	208	156	1	52
2006	124	194	162	1	32
2007	137	217	154	1	63
2008	141	230	145	1	85
2009	154	218	170	2	48
2010	127	222	158	1	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1977*, s. 57, *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1986*, s. 44, *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1992*, s.35, *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1995*, s. 42, *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1998*, s. 51, *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2000*, s. 196, *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2001*, s. 183; Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

Wykres 2 Przyrost naturalny ludności Zambrowa w latach 1946 – 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrów* oraz Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

Bezpośrednią przyczyną zmniejszania się liczby mieszkańców - obserwowaną w długim okresie - jest notowany od 1985 r. spadek liczby urodzeń – przy prawie nieistotnych zmianach w liczbie zgonów.

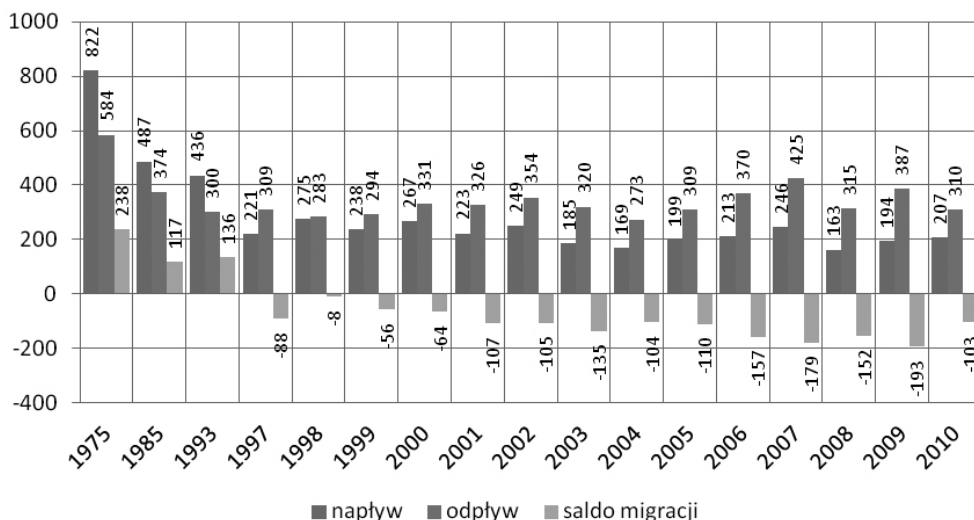
Biorąc pod uwagę przedstawione wskaźniki struktura wiekowa ludności Zambrowa jest obecnie korzystna z punktu widzenia możliwości rozwoju miasta. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak spadek liczby urodzeń oraz ograniczenie napływu młodej

²⁹ *Stan i Struktura Ludności oraz Ruch Naturalny w Przekroju Terytorialnym*, Główny Urząd Statystyczny, 2010, s. 127 i 129.

ludności, w związku z czym następuje zmniejszenie udziału ludności najmłodszej i wzrost udziału osób najstarszych w strukturze mieszkańców miasta. Warto podkreślić, że mimo widocznych trendów starzenia się mieszkańców Zambrowa, odsetek ludności w wieku produkcyjnym pozostaje na wysokim poziomie.

Znaczący udział w przyroście liczby ludności – zwłaszcza w latach sześćdziesiątych i na początku siedemdziesiątych - miał napływ migracyjny, który w 1975 roku kształtował się na poziomie około 822 osób rocznie, co przy odpływie 584 osób dawało dodatnie saldo migracji wynoszące około 238 osób.³⁰ Sytuacja ta była związana z napływem do Zambrowa ludności podejmującej pracę w Zambrowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. W drugiej połowie lat 70., przez całe lata 80. oraz 90., można zaobserwować systematyczny spadek liczby ludności „napływającej” do Zambrowa. Obecnie bardzo niekorzystnie kształtuje się w Zambrowie wskaźnik salda ruchu wędrownego. Od 1997 przyjmuje on wartości ujemne i wykazuje tendencję wzrostową w kierunku ujemnym³¹. Pewne zahamowanie tego trendu zauważono w 2010 roku.

Wykres 3 Migracja ludności Zambrowa w latach 1975 – 2010

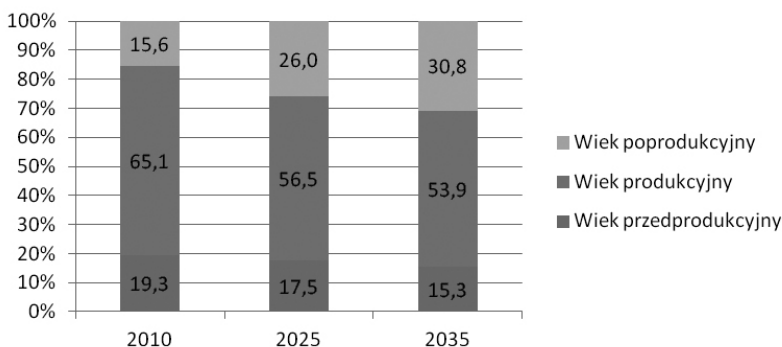

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik statystyczny województwa łomżyńskiego 1977*, s. 81, *Rocznik statystyczny województwa łomżyńskiego 1986*, s. 45, *Rocznik statystyczny województwa łomżyńskiego 1995*, s. 43, *Rocznik statystyczny województwa łomżyńskiego 1998*, s. 52, *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2000*, s. 208, *Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2002*, s.194, Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011].

Z przeprowadzonego w 2010 roku Spisu Powszechnego wynika, że istnieje pewna niezgodność danych zebranych w trakcie spisu z informacjami pochodzącymi z bieżących bilansów ludności z końca 2009 roku. Rozbieżność ta sięga kilkuset osób i dotyczy zambrowian ewidencjonowanych w spisie ludności zameldowanej w Zambrowie, jednak faktycznie w nim nie mieszkających. Szacuje się, że spośród dorosłych mieszkańców Zambrowa blisko co czwarta osoba przebywa czasowo poza granicami Polski, najczęściej w USA, Niemczech, Belgii czy Włoszech.

W Zambrowie uwidacznia się także kolejny – obok migracji - niekorzystny trend demograficzny polegający na starzeniu się społeczeństwa. Wpływ na starzenie się społeczeństwa ma nie tylko proces wydłużenia życia, ale również spadek liczby urodzeń, przez co obserwuje się mniejszy odsetek dzieci i młodzieży w strukturze populacji. Szacuje się, że w 2035 roku odsetek mieszkańców Zambrowa w wieku poprodukcyjnym gwałtownie się zwiększy i wyniesie 30,8%, odsetek ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 11,2%, natomiast odsetek najmłodszych mieszkańców miasta zmaleje do 15,3%.

Wykres 4 Struktura wieku ludności miasta Zambrów w latach 2010 i 2035

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035, GUS www.stat.gov.pl [2011]

³⁰ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrowa*, Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Łomży, Zarząd Miasta w Zambrowie, Zambrów, 1999.

³¹ *Strategia rozwoju Zambrowa na lata 2007 – 2015*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2006, s. 12.

Prognozowana przez GUS struktura wieku ludności Zambrowa w 2035 roku będzie znacznie odbiegała od struktury wieku ludności województwa podlaskiego. Szczególnie niekorzystnie w Zambrowie prezentuje się odsetek ludności w wieku produkcyjnym, w porównaniu do ludności w województwie podlaskim, ponieważ będzie o 9 punktów procentowych niższy.

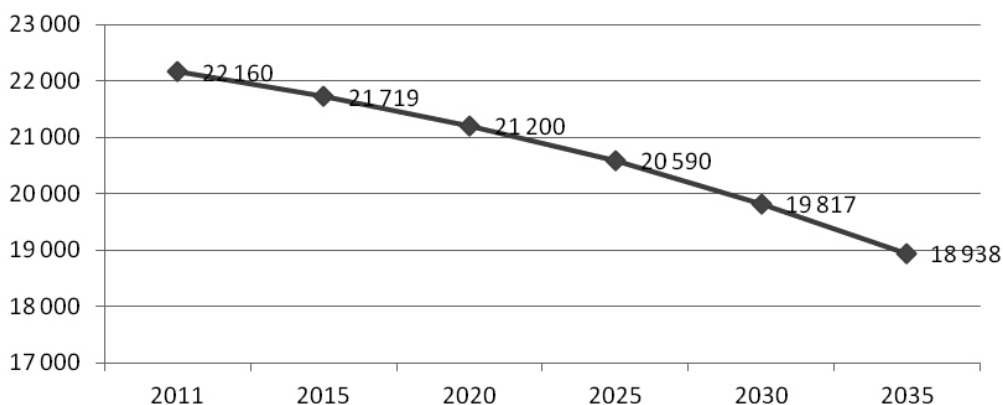
Tabela 4 Struktura wieku ludności województwa podlaskiego, powiatu zambrowskiego i Zambrowa w 2035 r.

Kategoria	Woj. Podlaskie		Powiat Zambrowski		Miasto Zambrów	
	44 093	%	38 711	%	18 938	%
Wiek przedprodukcyjny	8 881	20,1	6 445	16,6	2 897	15,3
Wiek produkcyjny	27 720	62,9	21 364	55,2	10 210	53,9
Wiek poprodukcyjny	7 492	17,0	10 902	28,2	5 831	30,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy ludności na lata 2008-2035* oraz *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035*, GUS www.stat.gov.pl [2011].

Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego w ciągu najbliższych 24 lat ta niekorzystna tendencja będzie się utrzymywała i spowoduje, że liczba mieszkańców Zambrowa w 2015 roku wyniesie 21 719 osób, w 2020 r. – 21 200, zaś w 2035 roku liczba mieszkańców Zambrowa zmaleje o 14,5% i wyniesie 18 938 osób. W tym samym czasie liczba mieszkańców województwa podlaskiego zmniejszy się o ponad 9% (- 108 534 mieszkańców).

Wykres 5 Zmiany w stanie ludności Zambrowa w latach 2011 – 2035

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035*, GUS www.stat.gov.pl [2011]

Tabela 5 Prognoza ludności Zambrowa na tle powiatu zambrowskiego i województwa podlaskiego w latach 2011 - 2036 r.

Rok	Województwo Podlaskie	Powiat Zambrowski			Miasto Zambrów		
	Ogółem	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2011	1 180 828	44 093	21 764	22 329	22 160	10 629	11 531
2012	1 177 860	43 940	21 686	22 254	22 043	10 574	11 469
2013	1 174 965	43 779	21 596	22 183	21 935	10 514	11 421
2014	1 171 967	43 620	21 509	22 111	21 823	10 453	11 370
2015	1 169 005	43 459	21 423	22 036	21 719	10 400	11 319
2016	1 165 920	43 305	21 344	21 961	21 611	10 347	11 264
2017	1 162 880	43 137	21 254	21 883	21 501	10 287	11 214
2018	1 159 818	42 972	21 167	21 805	21 402	10 235	11 167
2019	1 156 687	42 820	21 091	21 729	21 298	10 186	11 112
2020	1 153 546	42 649	21 009	21 640	21 200	10 143	11 057
2021	1 150 138	42 474	20 916	21 558	21 097	10 088	11 009

2022	1 146 429	42 278	20 813	21 465	20 982	10 034	10 948
2023	1 142 405	42 065	20 717	21 348	20 864	9 982	10 882
2024	1 138 056	41 856	20 603	21 253	20 734	9 918	10 816
2025	1 133 394	41 608	20 481	21 127	20 590	9 850	10 740
2026	1 128 429	41 371	20 365	21 006	20 451	9 787	10 664
2027	1 123 156	41 101	20 227	20 874	20 295	9 712	10 583
2028	1 117 589	40 838	20 093	20 745	20 148	9 643	10 505
2029	1 111 745	40 557	19 951	20 606	19 988	9 565	10 423
2030	1 105 644	40 249	19 799	20 450	19 817	9 489	10 328
2031	1 099 317	39 962	19 656	20 306	19 649	9 410	10 239
2032	1 092 799	39 666	19 515	20 151	19 482	9 334	10 148
2033	1 086 096	39 344	19 359	19 985	19 296	9 251	10 045
2034	1 079 266	39 028	19 209	19 819	19 120	9 170	9 950
2035	1 072 294	38 711	19 056	19 655	18 938	9 089	9 849

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy ludności na lata 2008-2035* oraz *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035*, GUS www.stat.gov.pl [2011]

Podsumowując charakterystykę demograficzną mieszkańców Zambrowa, należy stwierdzić, że malejący przyrost naturalny, a także trend migracji zagranicznych, który w coraz większej mierze dotyczy młodych zambrowian, nie pozwalają zbyt optymistycznie oceniać przyszłości miasta. Z prognoz GUS wynika, że do roku 2020 wystąpi znaczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i znaczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Tak więc pojawią się wyraźne procesy starzenia się populacji Zambrowa.

4.4. Oświata³²

Opis sytuacji miasta Zambrów w zakresie oświaty obejmuje charakterystykę placówek prowadzonych przez gminę miejską Zambrów, jak też placówek prowadzonych przez starostwo powiatowe w Zambrowie. W pierwszej kolejności zaprezentowano organizację nauki w szkołach podstawowych oraz w gimnazjum miejskim. Jak wynika z danych zawartych w tabeli 6 w ostatnich latach mamy do czynienia ze spadkiem liczby dzieci pobierających naukę w szkołach podstawowych oraz w gimnazjum. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba uczniów spadła średnio w każdej szkole o około 10%, a liczba oddziałów o ponad 7%.

Tabela 6 Organizacja szkół zambrowskich w latach 2008/2009 – 2010/2011

	uczniowie			oddziały			zmiana po upływie 3 lat			
	2008/09	2009/10	2010/11	2008/09	2009/10	2010/11	uczniów		oddziałów	
							liczbo- wa	%-owa	liczbo- wa	%-owa
SP 3	483	452	419	19	19	18	-64	-13,25	-1	-5,26
SP 4	704	677	643	28	26	25	-61	-8,66	-3	10,71
SP 5	419	419	374	17	17	16	-45	-10,73	-1	-5,88
Razem w SP	1606	1548	1436	64	62	59	-170	-10,58	-5	-7,81
MG 1	835	766	737	32	29	29	-98	-11,73	-3	-9,38
Razem w szko- łach	2441	2314	2173	96	91	88	-268	-10,97	-8	-8,33

Źródło: UM Zambrów

Wszystkie szkoły podstawowe z terenu miasta Zambrów skorzystały ze wsparcia finansowego oferowanego w ramach rządowego programu „Radosna Szkoła”. W ramach programu szkoły urządziły place zabaw umożliwiające młodszym dzieciom podejmowanie aktywności fizycznej w sposób pozwalający rozładować napięcia emocjonalne i fizyczne, wynikające z możliwości ograniczenia spontanicznej aktywności w trakcie zajęć prowadzonych w klasach, a także zakupiły pomoce dydaktyczne, których zadaniem jest zapewnienie możliwości organizacji zabaw ruchowych, zgodnie z naturalnymi potrzebami rozwojowymi dzieci.

³² Na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów oraz informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Zambrowie.

Jednakże od strony technicznego przygotowania – szkoły nie są w pełni przygotowane na przyjęcie 6-latków. Wiąże się to z koniecznością poniesienia znacznych nakładów finansowych, chociażby na oddzielne korytarze, czy przystosowanie toalet do potrzeb małego człowieka.

W dwóch szkołach podstawowych z terenu miasta oraz w gimnazjum funkcjonują oddziały integracyjne. Kształcenie integracyjne prowadzone jest w:

1. Szkole Podstawowej Nr 4 (od roku szkolnego 1997/98),
2. Szkole Podstawowej Nr 5 (od roku szkolnego 2000/01),
3. Miejskim Gimnazjum Nr 1 (od roku szkolnego 2004/05).

Liczbę grup integracyjnych oraz liczbę dzieci zakwalifikowanych do kształcenia w oddziałach integracyjnych w poszczególnych placówkach przedstawia tabela 7.

Tabela 7 Oddziały integracyjne w szkołach na terenie Zambrowa

Szkoła	2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych
SP 4	1	6	0	4	1	4
SP 5	2	9	2	15	3	16
MG 1	1	8	1	7	1	7

Źródło: UM Zambrów

Szkoły Podstawowe Nr 4 i 5 oraz Miejskie Gimnazjum Nr 1 dostosowane są do potrzeb kształcenia integracyjnego. Wykonano podjazdy dla uczniów niepełnosprawnych, przysposobiono łazienki do wjazdu wózkami inwalidzkimi, a także ułatwiono dostęp uczniom niepełnosprawnych do hal sportowych znajdujących się przy szkołach. Zajęcia lekcyjne odbywają się zawsze na parterze.

Miejskie placówki szkolne są w pełni przygotowane do wymogów Ustawy o pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W każdej jednostce powołano Zespoły nauczycielskie, których zadaniem jest w szczególności: ustalenie zastawu programów nauczania dla danego oddziału oraz jego modyfikowanie w miarę potrzeb, układanie indywidualnych programów nauczania dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, współdziałanie w realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych. Od najmłodszych lat dzieci mają wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, logopedzi korygują wady wymowy, prowadzona jest rehabilitacja ruchowa dzieci z zaburzeniami narządów ruchu itp.

W roku szkolnym 2008/2009 dzieci uczące się w szkołach podstawowych oraz w gimnazjum miejskim przebywały pod opieką 187 nauczycieli. W roku szkolnym 2010/2011 liczba nauczycieli wynosiła 171. Spadek liczby nauczycieli w szkołach wynikał przede wszystkim ze zmian organizacyjnych w poszczególnych placówkach. Ponadto począwszy od roku szkolnego 2008/2009 można zaobserwować wyraźny wzrost procentowy liczby nauczycieli dyplomowanych przy jednoczesnym spadku procentowym nauczycieli stażystów, nauczycieli kontraktowych oraz nauczycieli mianowanych.

Tabela 8 Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach

Szkoła	2008/09		2009/10		2010/11		Zmiana liczby etatów po upływie 3 lat	
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	liczbowa	%
SP 3	40	37,69	38	36,87	36	33,45	-4	-10,00
SP 4	50	51,94	48	47,23	48	45,84	-2	-4,00
SP 5	36	38,70	34	37,70	34	33,39	-2	-5,00
MG 1	61	72,07	64	69,41	63	58,86	+2	+3,28
Razem:	187	200,40	184	191,21	181	171,54	-6	-3,31

Źródło: UM Zambrów

Tabela 9 Kadra pedagogiczna szkół miejskich (stopień awansu zawodowego)

Szkoła	nauczycieli stażystów	nauczycieli kontraktowych	nauczycieli mianowanych	nauczycieli dyplomowanych
2008/09	5	14	69	99
2009/10	3	18	55	108
2010/11	2	14	54	111

Źródło: UM Zambrów

W budynkach wszystkich trzech szkół podstawowych przeprowadzono remonty kapitalne. Wykonano nowe elewacje, wymieniono pokrycie dachów, wstawiono nowe okna i drzwi, wyremontowano szkolne łazienki, pracownie itp. Urządzono przyszkolne place zabaw, a także rozwinęto szkolną infrastrukturę sportową (tabela 10).

Tabela 10 Sale gimnastyczne przy szkołach miejskich

Lp.	Szkoła	Wymiary sali gimnastycznej	Uwagi
1.	Miejskie Gimnazjum Nr1	44m x 24m	Hala sportowa dzielona kotarami na 3 mniejsze sale gimnastyczne, dobrze wyposażona, wystarczająca
2.	Szkoła Podstawowa Nr3	24m x 12m	Sala gimnastyczna dobrze wyposażona, wystarczająca
3.	Szkoła Podstawowa Nr4	18m x 9m 40m x 25m	Sala gimnastyczna mała Hala sportowa dobrze wyposażona, wystarczająca z możliwością podziału na 3 mniejsze dale
4.	Szkoła Podstawowa Nr5	26,53m x 15,20m	Sala gimnastyczna dobrze wyposażona, wystarczająca

Źródło: UM Zambrów.

Wszystkie szkoły posiadają nowoczesne pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, a także pracownie językowe.

Charakteryzując placówki oświatowe warto wspomnieć o wynikach egzaminu gimnazjalnego. W 2011 roku do egzaminu gimnazjalnego przystąpiło 254 uczniów z MG nr 1 w Zambrowie, średnia z części humanistycznej dla szkoły wynosiła 51% (średnia w kraju wyn. 50%), zaś **średni wynik** z części matematyczno-przyrodniczej wyniósł 45% (średnia w kraju wyn. 47%).

Blisko 100% zambrowskich gimnazjalistów kontynuuje naukę w szkołach ponadgimnazjalnych. Około 86 - 88% z nich podejmuje naukę w szkołach funkcjonujących na terenie Zambrowa, a pozostała grupa głównie w liceach łomżyńskich (I LO, II LO, III LO Katolickie, Liceum Plastyczne) lub w technikum woj. podlaskiego, w kierunkach których brak jest kształcenia w Zambrowie (np. technikum leśne, technikum mechaniczne, samochodowe, geodezyjne, weterynaryjne). Warto podkreślić, że w ostatnich dwóch latach spadało zainteresowanie uczniów nauką w liceach profilowanych, do których zgodnie z założeniami nowej reformy systemu edukacji wstrzymano rekrutację od 1.09.2012 r. Najwięcej absolwentów MG nr 1 podejmuje naukę w Zespole Szkół nr 1 w Zambrowie (od 34% w roku 2008 do ok. 45% w roku 2010). Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie cieszy się nieco mniejszą popularnością. Naukę w nim podejmuje blisko co czwarty absolwent MG nr 1 w Zambrowie. Zauważa się spadek zainteresowania wyboru Zespołu Szkół Agropredsiębiorczości przez absolwentów zambrowskiego gimnazjum (w 2008 roku wybierał się do niego co trzeci absolwent, zaś 2011 r. szkołę tę wybrało już tylko 14,5% absolwentów).³³

Tabela 11 Wybór szkół ponadgimnazjalnych z terenu Zambrowa przez uczniów MG nr 1 w latach 2008 – 2011

Szkoła, w której naukę podjęli absolwenci MG nr 1 w Zambrowie	2008 r.	%	2009 r.	%	2010 r.	%	2011 r.	%
Zespół Szkół Ogólnokształcących	68	24,6	64	21,4	47	19,8	61	24,6
Zespół Szkół Agropredsiębiorczości	58	21,0	65	21,7	45	19,0	36	14,5
Zespół Szkół nr 1	94	34,1	116	38,8	108	45,6	104	41,9
Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Ekonomicznej i Rynku Pracy	15	5,4	13	4,3	5	2,1	11	4,4
Prywatne LO dla Dorosłych Zaoczne CKZ	1	0,4	-	-	-	-	-	-
Zakład Doskonalenia Zawodowego	-	-	6	2,0	-	-	5	2,0
Razem	236	85,5	264	88,3	205	86,5	217	86,3

Źródło: Miejskie Gimnazjum Nr 1 w Zambrowie

W tabeli 12 zaprezentowano organizację zambrowskich przedszkoli w latach 2008/2009 – 2010/2011. W ciągu ostatnich trzech lat nastąpił wzrost liczby dzieci uczęszczających do zambrowskich przedszkoli o blisko 20%. Liczba grup przedszkolnych także wzrosła o 15%.

Tabela 12 Organizacja zambrowskich przedszkoli w latach 2008/2009 – 2010/2011

	DZIECI			GRUPY			Zmiana po upływie 3 lat			
	2008/09	2009/10	2010/11	2008/09	2009/10	2010/11	dzieci		grup	
							liczbowa	%	liczbowa	%
MP 1	125	125	125	5	5	5	0	0	0	0
MP 3	148	162	151	6	7	6	3	+2,00	0	0
MP 4	200	200	239	8	8	9	39	+19,50	1	+12,50
MP 6	195	220	284	8	9	11	89	+45,00	3	+37,50
Razem w MP	668	707	799	27	29	31	131	+19,60	4	+14,80

Źródło: UM Zambrów.

W Zambrowie odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 91,5. Liczbę dzieci uczęszczających do zambrowskich przedszkoli w podziale na grupy wiekowe ukazano w tabeli 13.

³³ na podstawie danych z MG nr w Zambrowie.

Tabela 13 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Zambrowie w podziale na grupy wiekowe w roku szkolnym 2010/2011

	Liczba osób	%
ogółem	799	100,0%
2 i mniej	73	9,1%
3	147	18,4%
4	177	22,2%
5	191	23,9%
6	208	26,0%
7 i więcej	3	0,4%

Źródło: www.stat.gov.pl [2012]

Przedszkolne kształcenie integracyjne prowadzone jest w Miejskim Przedszkolu nr 6. Liczbę grup integracyjnych oraz liczbę dzieci zakwalifikowanych do kształcenia w oddziałach integracyjnych przedstawia tabela 14.

Tabela 14 Przedszkolne kształcenie integracyjne

przedszkole	2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych
MP 6	1	4	1	3	1	7

Źródło: UM Zambrów.

W MP nr 6 od roku 2008/2009 funkcjonuje grupa żłobkowa, do której uczęszcza dwadzieścioro dzieci w wieku poniżej 3 lat.

W zambrowskich przedszkolach na koniec września 2011 roku zatrudnionych było 59 nauczycieli, zaś liczba etatów wynosiła 51,45. W porównaniu do roku 2008 liczba zatrudnionych zwiększyła się o 4 osoby.

Tabela 15 Liczba nauczycieli w przedszkolach miejskich

Nazwa przedszkola	2008/09		2009/10		2010/11		Zmiana liczby etatów po upływie 3 lat	
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	liczbowa	%
MP 1	11	11,10	12	11,16	12	10,25	-0,85	-7,70
MP 3	12	11,80	14	12,46	12	10,34	-1,46	-12,37
MP 4	14	13,70	14	13,82	14	12,32	1,38	-10,00
MP 6	18	17,75	19	16,90	21	18,54	0,79	+4,40
razem w szkołach:	55	54,35	59	54,34	59	51,45	-2,90	-5,30

Źródło: UM Zambrów

Tabela 16 Kadra pedagogiczna miejskich przedszkoli (stopień awansu zawodowego)

Rok szkolny	nauczycieli stażystów	nauczycieli kontraktowych	nauczycieli mianowanych	nauczycieli dyplomowanych
2008/09	4	3	29	19
2009/10	4	4	28	23
2010/11	4	6	27	22

Źródło: UM Zambrów

W budynkach wszystkich przedszkoli przeprowadzono remonty kapitalne. Przedszkola są dobrze wyposażone, zarówno w sprzęt, meble, jak i środki dydaktyczne.

W Zambrowie funkcjonują również szkoły prowadzone przez Powiat Zambrowski, a także szkoły o uprawnieniach szkół publicznych dotowane przez Powiat Zambrowski. Szkoły dla których organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe to:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących,
 - Zespół Szkół Nr 1,
 - Zespół Szkół Agropredsiębiorczości
- oraz szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, dofinansowywane przez Powiat Zambrowski:
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku,
 - Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy w Łomży, Centrum Edukacji i Rynku Pracy w Zambrowie,
 - Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (zaoczne).

W Zambrowie funkcjonuje sześć szkół średnich (ponadgimnazjalnych) - trzy publiczne i trzy niepubliczne, w których łącznie kształcą się blisko 1700 uczniów. Najstarszą szkołą publiczną jest Zespół Szkół Ogólnokształcących, w skład którego wchodzi I Li-

ceum Ogólnokształcące im. S. Konarskiego i Gimnazjum dla młodzieży z terenu Gminy Zambrów.

Drugą szkołą średnią jest Zespół Szkół Agropodsiębiorczości im. Szkół Podchorążych Rezerwy w Zambrowie, obejmujący: Technikum Nr 2 edukujące w zawodzie technik ekonomista i technik rolnik oraz III Liceum Ogólnokształcące kształcące w kierunku ogólnym i policyjnym. Szkolnictwo zawodowe na poziomie szkoły średniej, jak też zasadniczej zawodowej jest w mieście realizowane również poprzez Zespół Szkół Nr 1 im. S. Roweckiego–Grota. W skład szkoły wchodzi: II Liceum Ogólnokształcące o ogólnym profilu, Technikum Nr 1 kształcące w zawodach: technik elektryk, technik elektronik, technik informatyk oraz technik organizacji usług gastronomicznych, a także Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1, edukująca w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych a także kucharz małej gastronomii³⁴.

Na terenie miasta funkcjonują niepubliczne szkoły średnie, w tym Zakład Doskonalenia Zawodowego, oferujący naukę w: Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych, Technikum ZDZ oraz Uzupełniającym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych. Kolejną szkołą niepubliczną jest filia łomżyńskiego Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Ekonomicznej, Przedsiębiorczości i Rynku Pracy. Szkoła ta oferuje kształcenie na poziomie gimnazjum, jak też na poziomie ponadgimnazjalnym. W jej strukturze znajduje się Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych oraz wielozawodowa Szkoła Zasadnicza³⁵.

Warto podkreślić, że zdawalność egzaminu maturalnego w zambrowskich szkołach średnich wypada bardzo dobrze na tle innych szkół w województwie podlaskim. W 2012 roku najwyższą zdawalność (98,6%) odnotowano w I Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Konarskiego przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie, na drugim miejscu znalazło się II Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Nr 1 im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Zambrowie, gdzie zdawalność wyniosła 94,4%. Dość wysoko na tle innych szkół podlaskich uplasowało się II Liceum Profilowane w Zespole Szkół Nr 1 im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Zambrowie uzyskując zdawalność na poziomie 85,7%.³⁶

Dostępna w Zambrowie oferta edukacyjna szkół średnich, wydaje się być szeroka, zarówno jeśli chodzi o liczbę szkół, jak też przygotowywanych przez nie form i profili kształcenia. Analiza struktury kierunków kształcenia w poszczególnych szkołach na przestrzeni ostatnich lat pozwala wnioskować, że oferta edukacyjna jest stale aktualizowana i dostosowywana z jednej strony do specyfiki lokalnego rynku pracy, z drugiej zaś do oczekiwań i preferencji kandydatów do podjęcia nauki w określonej placówce. W Zambrowie wyraźnie zaznacza się wzrost możliwości podejmowania kształcenia w liceach zawodowych i technikach. Jest to o tyle ważne, że absolwenci liceów ogólnokształcących mają niewielkie szanse na znalezienie pracy po ukończeniu szkoły³⁷.

Z badań losów zawodowych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych przeprowadzonych przez Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych³⁸ w roku 2009 wynika, że **wśród absolwentów szkół zawodowych** w powiecie zambrowskim dominowali: mechanicy pojazdów samochodowych (30,3%) oraz kucharze małej gastronomii (25,3%). Wśród absolwentów szkół policealnych i **średnich** szkół zawodowych najwięcej było: asystentów ekonomicznych (24,2%) i techników mechaników (22,2%). Dodać do tego należy techników technologii żywności (cukrownictwo) – 13,1%; techników rolników – 10,1% i techników elektroników – 8,1%. Należy zaznaczyć, iż uczniowie z powiatu zambrowskiego stanowili 12,6% ogółu uczniów w województwie podlaskim. Ponad 40% z nich ukończyło licea ogólnokształcące, 22% licea profilowane, 18,5% zasadnicze zawodowe i 16,9% technika.

4.5. Kultura

Instytucjonalnym organizatorem życia kulturalnego miasta, zajmującym się upowszechnianiem muzyki, książki, filmu, tańca, teatru, jest Miejski Ośrodek Kultury w Zambrowie, który od stycznia 2012 roku prowadzi swoją działalność w Centrum Kultury w Zambrowie. W nowym obiekcie znajduje się nowoczesne kino 3D z widownią na 340 miejsc.

W ramach działalności MOK funkcjonują:

- Miejska Biblioteka Publiczna - główna część zbiorów znajduje się przy ulicy Wyszyńskiego 2 (wypożyczalnia dla dorosłych i dla dzieci), filia biblioteki (wypożyczalnia dla dorosłych i dzieci) działa przy Alei Wojska Polskiego. W MBP działa również bezpłatna kawiarenka internetowa, z której można korzystać w celach edukacyjnych;
- Regionalna Izba Historyczna - prowadzi działalność w bardzo szerokim zakresie. Kontynuuje gromadzenie i opracowywanie zabytków, wykonuje badania terenowe (opracowywanie mapy stanowisk archeologicznych, tras rowerowych, wykonywanie dokumentacji fotograficznej). RIH w Zambrowie wydaje własne czasopismo: „Zeszyty Regionalne”. Pismo poświęcone dziejom i kulturze północno – wschodniego Mazowsza³⁷;
- Galeria MOK – mieści się przy ul. Wyszyńskiego 2 w budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej. W dwóch salach Galerii organizowane są wystawy artystów środowiska zambrowskiego, a także twórców z województwa. W Galerii mają też miejsce spotkania edukacyjne z uczniami szkół;
- Pracownia Plastyczna. Wiodącymi kierunkami działań pracowni jest rysunek i malarstwo. Pracownia Plastyczna jest miejscem spotkań i pracy twórczej artystów – amatorów;
- Teatr Form Różnych - teatr rozpoczął swą działalność w listopadzie 1999 roku. W ramach teatru działa też Zespół Folklorystyczny, który powstał w 2002 r. Występuje on w strojach wzorowanych na strojach ludowych z repertuarem pieśni i tańców Podlasia i Kurpi. Charakteryzuje go wielopokoleniowość, ponieważ członkami zespołu są osoby mające od 7 do 75 lat. Ma już w swoim dorobku liczne nagrody zdobyte na przeglądach powiatowych, regionalnych, wojewódzkich i międzynarodowych. Występował również poza granicami województwa podlaskiego oraz kraju;
- Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta – prowadzona przez Kapelmistrza Krzysztofa Witkowskiego. W orkiestrze grają uczniowie zambrowskiego gimnazjum, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych Zambrowa, absolwenci lub uczniowie PSM w Zambrowie. Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta powstała w 1997 r. Orkiestra uczestniczy we wszystkich uroczystościach miejskich, koncertuje także w województwie podlaskim, w kraju oraz poza jego granicami. Odnosi sukcesy na międzynarodowych konkur-

34 Na podstawie informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Zambrowie, stan na wrzesień 2011 r.

35 Na podstawie informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Zambrowie, stan na wrzesień 2011 r.

36 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży, Wyniki egzaminu maturalnego w poszczególnych szkołach, www.oke.lomza.pl, [2012].

37 *Strategia rozwoju Zambrowa na lata 2007 – 2015*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2006, s. 29.

38 *Analiza Losów Zawodowych Absolwentów Szkół Gimnazjalnych i Wyższych Rocznika 2007*, Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, Białystok 2009.

sach orkiestr dętych. Ozdobą orkiestry jest sekcja marżonetek. W ramach działalności orkiestry dętej organizowana jest w Zambrowie corocznie od 2004 r., ciesząca się ogromną popularnością, Międzynarodowa Parada Młodzieżowych Orkiestr Dętych. Orkiestra zaliczana jest do najlepszych młodzieżowych orkiestr dętych na Podlasiu. Uczestniczy we wszystkich uroczystościach miejskich, jest zapraszana i koncertuje nie tylko w woj. podlaskim ale i poza jego granicami. Ozdobą orkiestry jest sekcja tańeczna, cheerleaderki i marżonетки;

- Zespół Instrumentalny „Camerata” - działa przy MOK w Zambrowie od września 2003 roku. Występują w nim uczniowie i absolwenci PSM I stopnia im. W. Lutosławskiego w Zambrowie. Zespół prowadzi Mariola Zalewska – nauczyciel klasy skrzypiec zambrowskiej szkoły muzycznej.
- Studio piosenki Art - prowadzone przez Mariusza Prusińskiego.

MOK w Zambrowie realizuje także działalność wydawniczą. Staraniem MOK ukazały się publikacje lokalnych autorów i poetów, w tym m.in. Jerzego Dąbrowskiego, Jarosława Strenkowskiego, Janusza Kuleszy, Zbigniewa Jacha i Romualda Sinoffa.

Organizatorem życia kulturalnego w dziedzinie muzyki jest Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. W. Lutosławskiego w Zambrowie. Obecnie szkoła kształci ponad 100 uczniów w 8 specjalnościach instrumentalnych: akordeon, flet, fortepian, gitara, klarnet, saksofon, skrzypce, trąbka. Oprócz kształcenia muzycznego dzieci i młodzieży szkoła umuzykalnia środowisko dając liczne koncerty w wykonaniu uczniów i nauczycieli. Do tradycji należą koncerty z okazji świąt państwowych, Koncert Noworoczny, koncerty dla szkół podstawowych i przedszkoli. Uczniowie szkoły odnoszą liczne sukcesy na konkursach i przesłuchaniach ogólnopolskich i międzynarodowych. Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Witolda Lutosławskiego w Zambrowie jest także od 2007 r. organizatorem Międzynarodowego Konkursu Fortepianowego im. W. Lutosławskiego oraz od 1998 r. Regionalnego Konkursu Gitarowego.

Uzupełnieniem instytucjonalnej oferty kulturalnej Zambrowa jest także działalność kulturotwórcza realizowana przez organizację pozarządową na terenie miasta. Jednym z prężniej działających w tym obszarze podmiotów jest Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „SZANSA”. Wkład „Szansy” w życie kulturalne miasta jest istotny, obejmuje m.in.: prowadzenie stałych formy artystycznych: Zambrowska Kapela Eli, Integracyjna Grupa Teatralna „ZAMBRUSIE”, Kabaret „SZANSIK”, Integracyjny Zespół Folklorystyczny „SZANSA”, organizację „Przeglądu Dorobku Artystycznego Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej z powiatu zambrowskiego”, a także imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz wyjazdów do teatru i filharmonii.

Na terenie miasta, jak również całego powiatu zambrowskiego, działa aktywne grono twórców kultury, głównie rzeźbiarzy, malarzy i poetów ludowych, jak też liczna grupa osób zaangażowanych w rozpowszechnienie różnych dziedzin kultury, m. in. muzyki, śpiewu, teatru, fotografii.

W tym miejscu należy podkreślić istotną rolę kulturotwórczą lokalnych przedszkoli i szkół. Szczegółowy wykaz działań z zakresu kultury realizowanych przez poszczególne placówki znajduje się w załączniku nr 1. Ważnym elementem funkcji kulturotwórczej placówek edukacyjnych są biblioteki szkolne. Szczegółowe statystyki dotyczące czytelnictwa w bibliotekach szkolnych zestawiono w tabeli 17.

Tabela 17 Stan woluminów i czytelnictwo w bibliotekach szkół miejskich w Zambrowie w 2011 roku

	Całkowita liczba woluminów	Czytelnictwo
Szkoła Podstawowa Nr 3	21 648	4 754
Szkoła Podstawowa Nr 4	17741	9489
Szkoła Podstawowa Nr 5	13162	1105
Miejskie Gimnazjum Nr 1	10652	5170
Razem w szkołach	63 203	20 518

źródło: na podstawie danych udostępnionych przez szkoły miejskie.

Dane statystyczne dotyczące uczestnictwa mieszkańców Zambrowa w kulturze zamieszczono w tabeli 18. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrasta liczba wypożyczeń książek, jak też liczba uczestników imprez kulturalnych. Rozbudowywana jest także oferta MOK, o czym świadczy zwiększająca się liczba imprez – w 2007 roku było ich 15, zaś w 2009 już 30. Należy się spodziewać, iż wraz rozwojem działalności Centrum Kultury oferta zajęć i imprez zostanie jeszcze bardziej rozbudowana.

Tabela 18 Statystyki z zakresu życia kulturalnego zambrowian za lata 2007-2010

Wyszczególnienie	Lata			
	2007	2008	2009	2010
Liczba bibliotek i filii	2	2	2	2
Liczba woluminów w bibliotekach	51633	52838	53381	53798
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	63775	67235	71022	70392
Liczba imprez organizowanych przez instytucje kultury	15	-	30	-
Liczba uczestników imprez	2100	-	11398	-
Zespoły artystyczne	4	-	10	-
Członkowie zespołów artystycznych	93	-	185	-
Koła (kluby)	3	-	5	-
Członkowie klubów	105	-	45	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Analizując uczestnictwo zambrowian w kulturze warto przyrzeć się jak wyglądają wskaźniki dotyczące czytelnictwa w porównaniu z innymi miastami podobnej wielkości w województwie podlaskim. Statystyki dotyczące tych wskaźników zamieszczono w

tabeli 19.

Tabela 19 Wskaźniki dotyczące czytelnictwa w Zambrowie na tle innych miast w województwie podlaskim w 2010 roku

Wyszczególnienie wskaźników dotyczących czytelnictwa	Zambrów	Grajewo	Hajnówka	Bielsk Podlaski
ludność na 1 placówkę biblioteczną	11157	22239	10722	26349
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2411,0	2223,2	3853,5	3080,5
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	138	136	193	113
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	22,9	19,5	16,7	27,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Dane statystyczne donoszą, że pod względem liczby ludności przypadającej na jedną placówkę biblioteczną Zambrów plasuje się na drugim miejscu, zaraz po Hajnówce, wśród czterech miast uwzględnionych w porównaniu. Nieco gorzej wypada pod względem wskaźnika charakteryzującego wielkość księgozbioru na 1000 ludności. Po względem tego kryterium Zambrów znajduje się na trzecim miejscu. Pod względem liczby czytelników na 1000 ludności Zambrów plasuje się na drugim miejscu, podobnie jak pod względem liczby wypożyczeń na 1 czytelnika. Wśród miast ujętych w tabeli na pierwsze miejsce zdecydowanie wysuwa się Hajnówka, gdzie wysokie wskaźniki czytelnictwa wynikają z racji funkcjonowania w tym mieście filii wyższej uczelni (Politechniki Białostockiej).

4.6. Ochrona zdrowia

Głównym podmiotem oferującym świadczenia opieki zdrowotnej w Zambrowie jest NZOZ Szpital Powiatowy w Zambrowie Spółka z o.o. obejmujący swym zakresem zarówno mieszkańców Zambrowa, jak i powiatu zambrowskiego. W Szpitalu znajduje się 6 oddziałów i 8 specjalistycznych poradni:

I. Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna:

Poradnie kontraktowane już w 2011 r.

1. Poradnia Chirurgii Ogólnej.
2. Poradnia Ginekologiczno - Położnicza.
3. Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc.
4. Poradnia Endokrynologiczna.
5. Poradnia Chirurgii Onkologicznej.
6. Poradnia Onkologiczna.
7. Poradnia Urazowo-Ortopedyczna.
8. Pracownia Endoskopii.

II. Rehabilitacja Lecznicza

1. Poradnia Rehabilitacji.
2. Pracownia Fizjoterapii.

III. Leczenie Szpitalne - w ramach oddziałów:

1. Oddział Wewnętrzny.
2. Oddział Chirurgiczno-Urazowy.
3. Oddział Ginekologiczno-Położniczy.
4. Oddział Dziecięcy.
5. Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii.
6. Izba Przyjęć.

IV. Podstawowa Opieka Zdrowotna w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

Między 2009 a 2011 rokiem dokonano remontu generalnego i termomodernizacji budynku szpitala. Zrealizowano także remonty Oddziału Dziecięcego i Oddziału Wewnętrznego.

Analizując dane statystyczne dotyczące ochrony zdrowia w mieście należy zauważyć, że na terenie Zambrowa funkcjonuje 18 zakładów opieki zdrowotnej (w tym 2 publiczne i 16 niepublicznych). W 2011 udzielono w nich blisko 145 000 porad lekarskich (w ramach podstawowej opieki zdrowotnej). Na terenie miasta funkcjonuje 11 aptek, co oznacza, że liczba ludności Zambrowa przypadającej na jedną aptekę wynosi 2021.³⁹

4.7. Pomoc społeczna

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie miasta Zambrów została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych MOPS w Zambrowie i dane statystyczne.

Celem polityki lokalnej pomocy społecznej jest skuteczne wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Podstawę systemowych rozwiązań od 1990 r. stanowi:

1. utworzenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie z zespołem pracowników socjalnych, którym przypisane zostały poszczególne rejony miasta, co umożliwiło poznanie problemów i zagrożeń lokalnych, a także sprzyja lepszej współpracy pracowników socjalnych ze środowiskami, których problemy te dotyczą.
2. nawiązanie współpracy z lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej, organizacjami, wymiana infor-

³⁹ na podstawie Banku Danych Lokalnych stat.gov.pl [2012]

macji, doświadczeń i tworzenie systemów wsparcia.
Z danych MOPS wynika, że w latach 2008 - VI 2011 pomocą społeczną objęto ok. 7-8% mieszkańców Zambrowa. Dokładane liczby rodzin i osób objętych pomocą zestawiono w tabeli.

Tabela 20 Liczba rodzin i osób w rodzinach objęta pomocą społeczną MOPS

Rok	Liczba mieszkańców Zambrowa	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	% mieszkańców Zambrowa objętych pomocą
2008	23.079	606	1.660	7,19
2009	23.253	731	1.910	8,21
2010	22.832	754	1.827	8,00
I- VI 2011	22.705	582	1.403	6,18

Źródło: MOPS w Zambrowie.

Wśród podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie w roku zasadniczym powodem ubiegania się o pomoc jest bezrobocie - w 2010 r. dotyczyło ono 75% zambrowian korzystających z usług MOPS.

Problem bezrobocia dość często występuje łącznie z innymi niekorzystnymi zjawiskami, takimi jak: bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych oraz nadużywanie alkoholu. Te kwestie społeczne także stosunkowo często stanowią przyczynę ubiegania się o pomoc społeczną przez mieszkańców Zambrowa.

Tabela 21 Przyczyny korzystania z pomocy MOPS

Przyczyny	Liczba rodzin (osób w rodzinach) objętych pomocą społeczną w roku			
	2008	2009	2010	I-VI 2011
Bezrobocie	429 (1296)	417 (1121)	556 (1468)	436 (1137)
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	209 (816)	155 (527)	172 (674)	132 (518)
Niepełnosprawność	160 (368)	141 (324)	165 (321)	136 (269)
Długotrwała choroba	85 (195)	91 (181)	104 (201)	72 (125)
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9 (60)	9 (55)	6 (33)	12 (70)
Bezdomność	23 (23)	17 (19)	24 (25)	17 (17)
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu Zakładu Karnego	1 (1)	8 (16)	10 (10)	13 (26)
Alkoholizm	9 (9)	8 (22)	12 (21)	11 (21)
Narkomania	0 (0)	1 (3)	1 (3)	0 (0)

Źródło: MOPS w Zambrowie.

Mając na uwadze potrzeby osób starszych, którym często towarzyszy niepełnosprawność Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy współdziałaniu z PCK, zapewnia usługi opiekuńcze w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W 2008 r. w sytuacji konieczności zapewnienia usług opiekuńczych pomoc w formie usług opiekuńczych przyznano 16 świadczeniobiorcom, w 2009 r. - 23 świadczeniobiorcom, w 2010 r. - 30 świadczeniobiorcom, a w okresie I-VI 2011 r. - 27 świadczeniobiorcom.

W celu zapewnienia schronienia bezdomnym mieszkańcom Zambrowa od 1998 r. w mieście funkcjonuje Noclegownia dla mężczyzn, w której znajduje się 12 miejsc noclegowych. Jest ona prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie. W 2008 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił schronienie 6 bezdomnym, w 2009 r. - 8 bezdomnym, w 2010 r. - 10 bezdomnym, a w okresie I-VI 2011 r. - 8 bezdomnym.

Należy nadmienić, że Noclegownia ta funkcjonuje tylko w oparciu o środki własne Miasta, i w związku z ich brakiem na całoroczne utrzymanie noclegowni, od lat jest ona czynna przez 9 miesięcy w roku, tj. od IX do V następnego roku.

Ważną pomocą udzielaną bezpośrednio uczącym się dzieciom z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej, jest zapewnienie obiadu w szkole. Z obiadów w szkołach korzystało:

- w 2008 r. - 406 uczniów,
- w 2009 r. - 406 uczniów,
- w 2010 r. - 391 uczniów,
- w I-VI 2011 r. - 286 uczniów.

Wydatkowane środki finansowe ogółem na pomoc społeczną, tj. na różne formy pomocy, także na świadczenia pieniężne, w poszczególnych latach, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Wydatki na świadczenia pomocy społecznej w MOPS w Zambrowie

Rok	Kwota udzielonej pomocy ogółem (w zł.)
2008	2.553.214
2009	2.689.541
2010	2.688.295
I-VI 2011	1.284.922

Źródło: MOPS w Zambrowie.

Poszerzanie oferty stosowanych form i środków pomocy MOPS w Zambrowie następuje poprzez podejmowanie współpracy z takimi podmiotami jak: CARITAS, PCK, szkoły miejskie itp. Stwarza ona możliwości lepszego docierania do różnych grup i środowisk, jak również finansowania działalności z różnych źródeł.

Z posiłków organizowanych przez MOPS wspólnie z Caritas korzystają osoby dotknięte problemem alkoholowym, szczegółowe dane przedstawia tabela 23.

Tabela 23 Liczba posiłków wydanych przez Caritas w Zambrowie w latach 2008-2011

Rok	Liczba posiłków	Liczba osób z rodzin z problemem alkoholowym lub zagrożonych alkoholizmem korzystających z posiłków
2008	3382	29
2009	4053	27
2010	3049	23
I-VI 2011	1333	17

Źródło: MOPS w Zambrowie.

Budowany system pomocy społecznej w Zambrowie wymaga stałej rozbudowy infrastruktury społecznej i przygotowywania jej do zmieniających się potrzeb społecznych, wypracowania nowych sposobów pracy socjalnej, jak np. zawierania kontraktów z podopiecznymi, poprzez które pracownik socjalny mógłby wyegzekwować np. aktywność w poszukiwaniu pracy, zobowiązać do działań poprawiających sytuację klienta, mającej na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz poprawę ich funkcjonowania, a także zapobieganie zjawiskom rodzajem zapotrzebowanie na pomoc społeczną.

Zarówno mieszkańcy miasta jak i powiatu zambrowskiego objęci są pomocą Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Do zadań PCPRu należy w szczególności: organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej, prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców poprzez prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze, przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, a także wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych.

Przy Centrum działa punkt konsultacyjno – informacyjny dla osób z problemami, gdzie dyżur pełnią: psycholog, pedagog, organizator pomocy społecznej. Celem działania pracowników punktu jest pomoc w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji stosowania przemocy w rodzinie, zażywania narkotyków, niepełnosprawności, niezaradności opiekuńczo – wychowawczej, współpraca z instytucjami zajmującymi się organizowaniem pomocy zmierzającej do rozwiązywania problemów. Ponadto przy Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie działa hostel świadczący usługi dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Na terenie Zambrowa od 2010 roku funkcjonuje Powiatowy Ośrodek Wsparcia przy ul. Legionowej 1, w zajęciach którego docelowo może uczestniczyć 40 osób z zaburzeniami psychicznymi. Z usług Powiatowego Ośrodka Wsparcia korzysta aktualnie 17 osób. Ośrodek Wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. Ośrodek Wsparcia świadczy usługi obejmujące m.in.: trening funkcjonowania w codziennym życiu, poradnictwo psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, czy też aktywizację ruchową.

Mieszkańcy miasta mogą korzystać z usług świadczonych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Zambrowie, która jest publiczną placówką oświatową, prowadzoną jest Powiat Zambrowski. Poradnia obejmuje opieką dzieci z gmin powiatu zambrowskiego. W rejonie działania Poradni znajduje się 37 placówek oświatowych: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Długoborzu, Państwowy Dom Dziecka. Pod opieką poradni pozostawało w 2011 roku 11 701 dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 21 roku życia.

Poradnia zajmuje lokal w Bursie Szkolnej nr 1 w Zambrowie posiada 5 dobrze wyposażonych gabinetów specjalistycznych: logopedyczny, psychologiczny, do zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, a także dwa pedagogiczne. Poradnia specjalizuje się m.in. w: poradnictwie zawodowym, terapii dziecka dyslektycznego, terapii zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, wspomaganiu wczesnego rozwoju dzieci od 0 do 6 roku życia, profilaktyce uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, pomocy rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości dziecka, diagnozie i terapii logopedycznej, a także we wspomaganiu wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny i szkoły.

4.8. Działalność stowarzyszeń

W Zambrowie zarejestrowanych jest wiele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, co wskazuje na wysoki poziom rozwoju kultury obywatelskiej wśród mieszkańców miasta. Do najprężniej działających organizacji należą m.in.: Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „SZANSA”, „Towarzystwo Nasz Szpital”, Klub Miłośników Motocykli „Żubr”, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Ośrodek Wsparcia Rodziny Caritas Diecezji Łomżyńskiej w Zambrowie, Polski Związek Emerytów i Rencistów, a także Szkolny Klub Wolontariatu „Silni Razem” przy Zespole Szkół Nr 1 w Zambrowie. Poniżej wskazano cele i zadania realizowane przez wybrane stowarzyszenia.

Celami statutowymi Stowarzyszenia na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „SZANSA” są m.in.: w zakresie kultury: prowadzenie niepublicznych placówek kształcenia wszystkich typów, budzenie zainteresowań artystycznych w społeczeństwie poprzez organizowanie służących temu procesowi działań: wystawy, festiwale, przeglądy artystyczne, działalność wydawnicza; w zakresie samorządności: promowanie Zambrowa i regionu podlaskiego, kultywowanie tradycji, inicjowanie współpracy gospodarczej i kulturalnej z samorządami miast i regionów całego kraju; w zakresie rehabilitacji: prowadzenie doradztwa indywidualnego dla osób niepełnosprawnych w różnych sprawach życiowych, organizowanie usług rehabilitacyjnych, inspirowanie władz samorządów lokalnych do podejmowania różnych inicjatyw na rzecz wyrównania szans osób niepełnosprawnych.

Klub Miłośników Motocykli „Żubr” prowadzi działalność społeczną na terenie miasta i gminy Zambrów. Cele statutowe stowarzyszenia to m.in.: rozwijanie działalności turystycznej, technicznej i wychowawczej wśród osób interesujących się motocyklami, aktywne uczestnictwo i współpraca z organizacjami społecznymi w celu organizowania imprez kulturalnych, nawiązywanie i rozwijanie współpracy z innymi klubami i stowarzyszeniami o podobnym charakterze z regionu, kraju i zagranicy, działalność wychowawcza wśród członków i sympatyków klubu. Klub organizuje corocznie Złot Motocyklowy w Czerwonym Borze. Impreza cieszy się dużym zainteresowaniem zaprzyjaźnionych klubów i należących do nich motocyklistów. Dwudniowy program zlotu zawiera między innymi: pokazy ratownictwa drogowego, Rajd o Puchar Burmistrza Miasta Zambrów, Paradę ulicami Zambrowa z pokazem jazdy ekstremalnej w wykonaniu członków Klubu. Ponadto wraz z Państwową Komendą Straży Pożarnej w Zambrowie Klub organizuje Ogólnopolską akcję pn. „Motoserce” polegającej na czynnym oddawaniu krwi przez członków klubów motocyklowych oraz mieszkańców Zambrowa.

Stowarzyszenie „Towarzystwo Nasz Szpital” funkcjonuje od 2001. Najważniejsze zadania realizowane obecnie przez Stowarzyszenie obejmują m.in.: pomoc Szpitalowi w zakupie sprzętu i urządzeń medycznych, udział w zdrowotnych akcjach profilaktycznych, a także bezpłatne szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej i obsługi defibrylatorów typu AED (urządzeń ratujących życie).

4.9 Gospodarka miasta

Od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku w Zambrowie nastąpił dynamiczny wzrost przedsiębiorczości. Corocznie przybywało około 200 nowych firm, w większości były to mikroprzedsiębiorstwa⁴⁰. Wyjątek stanowił rok 2009, kiedy to po raz pierwszy odnotowano spadek liczby podmiotów, co stanowiło efekt ogólnego trendu wynikającego z kryzysu gospodarczego.

Na terenie miasta funkcjonuje obecnie 2000 podmiotów gospodarczych, z czego większość (blisko 88%) stanowią zakłady drobnej przedsiębiorczości. W 2010 roku podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie miasta stanowiły 61,5% ogólnej liczby podmiotów działających w powiecie zambrowskim.

Tabela 24 Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Zambrowie w latach 1995-2010

Rok	Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON		
	Ogółem	Sektor prywatny	Sektor publiczny
1995	1009	975	34
2000	1921	1833	88
2005	2402	2301	101
2008	2178	2088	90
2009	2142	2051	91
2010	2000	1908	92

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011]

Przyglądając się obecnej strukturze przedsiębiorstw na terenie Zambrowa można zauważyć, że większość z nich stanowią podmioty sektora prywatnego. Na koniec 2010 roku stanowiły one 95% ogółu podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. Sytuacja w województwie podlaskim przedstawia się podobnie, podmioty sektora prywatnego stanowią 96,6% ogółu podmiotów. Dominacja podmiotów prywatnych w ogólnej strukturze przedsiębiorstw na terenie Zambrowa stanowi atut miasta. Podmioty prywatne o wiele łatwiej dostosowują się do zmieniającego się otoczenia rynku. Należy jednak podkreślić, że przedsiębiorstwa w Zambrowie to w większości małe firmy. Spółki handlowe stanowią 2,5% ogółu przedsiębiorstw, zaś spółdzielnie 0,5%.

40 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2011.

Tabela 25 Sektor prywatny podmiotów gospodarki narodowej w układzie województwa, powiatu i miasta według formy organizacyjno-prawnej (stan na koniec grudnia 2010 r.).

Ogółem	Województwo podlaskie		Powiat zambrowski		Zambrów	
	n	%	n	%	n	%
Sektor prywatny:	88811	100	3110	100	1908	100
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	73083	82,3	2698	86,8	1678	87,9
Spółki handlowe	4399	5,0	77	2,5	46	2,4
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	528	0,6	6	0,2	2	0,1
Spółdzielnie	474	0,5	20	0,6	9	0,5
Fundacje	213	0,2	4	0,1	2	0,1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2924	3,3	73	2,3	26	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011]* "n" – liczba

W strukturze podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Zambrowie, zgodnie ze stanem z końca grudnia 2010 roku, dominuje działalność prowadzona w sekcji G, tj. handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów. Do wspomianej sekcji należy 28,6% zambrowskich przedsiębiorców. Około 16% stanowią podmioty zajmujące się świadczeniem usług budowlanych. Inne branże działalności pojawiają się już zdecydowanie rzadziej: transport i gospodarka magazynowa – 8,6 %, przetwórstwo przemysłowe – 8,5%, opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 7,6%, pozostała działalność usługowa – 7%, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 6,9%. Porównując strukturę podmiotów gospodarki narodowej w mieście z analogiczną strukturą w województwie podlaskim należy zauważyć, że w Zambrowie mniej jest przedsiębiorstw zajmujących się rolnictwem oraz informacją i komunikacją. Zdecydowanie korzystniej jednak prezentuje się odsetek podmiotów zajmujących się budownictwem oraz jednostek działających w ochronie zdrowia i opiece społecznej, a także transporcie i gospodarce magazynowej.

Tabela 26 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 w układzie województwa, powiatu i miasta, stan na koniec grudnia 2010 r.

Wyszczególnienie wg sekcji PKD 2007	Województwo podlaskie		Powiat zambrowski		Miasto Zambrów	
	91876	100,0%	3248	100,0%	2000	100,0%
Ogółem	91876	100,0%	3248	100,0%	2000	100,0%
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3582	3,9	187	5,8	28	1,4
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	112	0,1	6	0,2	1	0,1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	7802	8,5	287	8,8	170	8,5
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	111	0,1	3	0,1	2	0,1
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	221	0,2	11	0,3	3	0,2
Sekcja F - Budownictwo	11400	12,4	554	17,1	326	16,3
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	26102	28,4	911	28,0	571	28,6
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	6989	7,6	282	8,7	171	8,6
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2089	2,3	69	2,1	36	1,8
Sekcja J - Informacja i komunikacja	1550	1,7	24	0,7	20	1,0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3176	3,5	85	2,6	63	3,2
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2344	2,6	86	2,6	61	3,1
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6957	7,6	166	5,1	137	6,9
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1695	1,8	48	1,5	35	1,8
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1086	1,2	55	1,7	13	0,7
Sekcja P - Edukacja	2752	3,0	71	2,2	44	2,2
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5467	6,0	175	5,4	149	7,5

Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1676	1,8	45	1,4	31	1,6
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	6763	7,4	183	5,6	139	7,0
Sekcja T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	2	0,0	0	0,0	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2011]

Znacząca przewaga podmiotów rejestrowanych przez osoby prowadzące indywidualną działalność gospodarczą świadczy o dużej przedsiębiorczości zambrówian. Pod względem liczebności tego typu podmiotów Zambrów znajduje się na drugim miejscu wśród miast o porównywalnej liczbie mieszkańców zlokalizowanych w województwie podlaskim. I tak na koniec 2010 roku w Zambrowie funkcjonowało 1678 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne, w tym samym czasie w Bielsku Podlaskim było ich 1828, w Grajewie – 1459 i w Hajnówce – 1346⁴¹.

Zakładami zatrudniającymi największą liczbę pracowników w Zambrowie są: Zakład Produkcji Mleczarskiej Mlekpól, a także Zakład Budowlano – Drogowy „SJ” Szymański – Jarząbek Sp. J. i firma Keylite. Szczegółowe dane na temat największych firm funkcjonujących w Zambrowie – ich obszaru działania i liczby pracowników ukazano w tabeli 27.⁴²

Tabela 27 Największe zakłady pracy w Zambrowie (stan na 31.12.2012 r.)

Lp.	Nazwa zakładu	Wielkość zatrudnienia	Rodzaj produkcji
	Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL” ZPM Zambrów	242 osób	mleko, twarogi, sery masło
	Zakład Budowlano – Drogowy „SJ” Szymański – Jarząbek Sp. J.	160 osób	budowa dróg, urządzeń infrastruktury technicznej
	Przedsiębiorstwo Budowy Dróg „BITUM” Sp. z o. o.	100 osób	budowa dróg, parków, placów, chodników z masy bitumicznej i kostki brukowej
	KEYLITE Sp. z o. o.	160 osób	produkcja okien
	Zakład Remontowo – Budowlany „REMBUD” Strzelczuk Sp. J.	50 osób	budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych
	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Marek Mackiewicz	25 osób	beton towarowy, produkcja wyrobów betonowych
	„TEFIM” Sp. z o. o.	40 osób	produkcja opakowań
	„PROVITUS” Dąbrowscy, Malesa Sp. J.	30 osób	przetwórstwo owoców i warzyw

Źródło: opracowania własne

Do największych zakładów pracy położonych blisko Zambrów należy firma produkująca okna „Dobroplast” z siedzibą w Starym Laskowcu. Obecnie w firmie zatrudnionych jest blisko 3000 pracowników, w tym również z Zambrów. Do największych zakładów pracy o charakterze nieprodukcyjnym należy Szpital Powiatowy w Zambrowie, w którym aktualnie pracują 243 osoby.

Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej, można wyraźnie zauważyć, że Zambrów pełni rolę usługową wobec swoich mieszkańców oraz społeczności całego powiatu. W Zambrowie zauważyć także można systematyczny wzrost liczby podmiotów świadczących usługi bytowe dla lokalnej społeczności miasta i powiatu, takich jak: pośrednictwo finansowe, ubezpieczeniowe, prawne, obsługa nieruchomości, usługi fryzjerskie, medyczne itd. Pewne zmiany następują też w odniesieniu do rozwoju usług gastronomicznych. Funkcjonowanie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości, chociaż silnie powiązane z potrzebami oraz siłą nabywczą społeczności miasta i okolic, jest także warunkowane istnieniem podmiotów tzw. instytucjonalnego otoczenia biznesu oraz działaniami samorządu miejskiego, dotyczącymi wspierania przedsiębiorców⁴³.

Na terenie miasta funkcjonują podmioty tworzące otoczenie biznesu, sprzyjające rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości. Mają tutaj swoje oddziały następujące banki: Bank Spółdzielczy, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Państwowy S.A, Bank Polska Kasa Opieki S.A, Bank Gospodarki Żywnościowej, Kredyt Bank, Bank Credit Agricole, Alior Bank i inne. Ponadto w mieście znajduje się Urząd Skarbowy, oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W Zambrowie działa kilkanaście firm ubezpieczeniowych, m. in. Powszechny Zakład Ubezpieczeń. Lokalni przedsiębiorcy mogą także korzystać z placówek pocztowych, kancelarii prawnych i notarialnych oraz z usług biur zajmujących się doradztwem finansowym. Na terenie miasta funkcjonuje kilkanaście biur świadczących usługi księgowo-finansowo-podatkowe.

W mieście znajduje się Punkt Konsultacyjno-Doradczy dla małych i średnich przedsiębiorstw finansowany ze środków Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Instytucja ta świadczy bezpłatne usługi doradcze z zakresu administracyjno-prawnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania przedsiębiorstwem, a także z zakresu krajowych i unijnych projektów pomocowych.⁴⁴ Z dniem 09.01.2006 w mieście uruchomiono także Zambrowski Fundusz Pożyczkowy. Z funduszu udzielane są

41 Por. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w województwie podlaskim*, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2011.

42 *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zambrów*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2011.

43 *Strategia rozwoju Zambrów na lata 2007 – 2015*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów, 2006, s. 23.

44 *Dziemianowicz W., Kierzkowski T., Knopik R., Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości*, PARP, Warszawa, 2003, s. 44.

pożyczki dla przedsiębiorców, którzy zamieszkują w powiecie zambrowskim i prowadzą na jego terenie działalność gospodarczą oraz dla osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu zambrowskiego z przeznaczeniem na rozpoczęcie działalności gospodarczej (inwestycje i środki obrotowe).

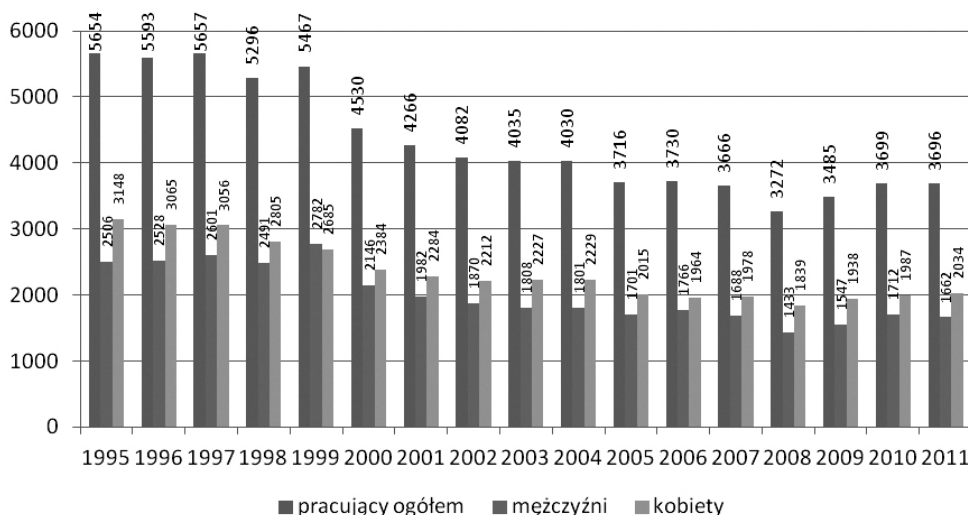
Jedną z najważniejszych inicjatyw samorządu miasta Zambrów z zakresu wspierania lokalnej przedsiębiorczości było utworzenie w 2006 roku Zambrowskiego Parku Przemysłowego. Inwestycja powstała dzięki dofinansowaniu ze środków UE. Zambrowski Park Przemysłowy powstał na bazie hal produkcyjnych po byłych Zambrowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. Inwestycja ta wpłynęła na usprawnienie całej gospodarki lokalnej. Pozyskano trzech strategicznych inwestorów, w tym dwóch zagranicznych, którzy stworzyli miejsca pracy dla ponad 200 osób (branża produkcji okien oraz produkcji opakowań papierowych). Ponadto w 2011 roku zakończyła się rozbudowa ZPP, w wyniku prac adaptacyjnych pod cele produkcyjno-usługowe zostało przekazanych dodatkowo ok. 7 500 m² powierzchni użytkowej w przemysłowym standardzie, z halą podzieloną na sześć modułowych sektorów, z nowymi posadzkami, uzbrojeniem oraz infrastrukturą na zewnątrz obiektu. Projekt rozbudowy otrzymał dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.

Ponadto w 2009 dzięki wsparciu ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej Miasto Zambrów uzbroiło w pełną infrastrukturę techniczną 19 ha terenów przemysłowych w południowej części miasta, na których swoją działalność rozpoczęła nowe firmy produkcyjne.

4.10. Rynek pracy

Zambrów jako jedyne miasto w powiecie, stanowi rynek pracy nie tylko dla swoich mieszkańców, ale też dla ludności zamieszkującej okoliczne wsie, utrzymującej się z pozarolniczych źródeł dochodu.

Wykres 6 Dynamika zmian liczby pracujących w Zambrowie w latach 1995 – 2011

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2012]

Analiza zatrudnienia w mieście Zambrów, oparta na powyższych danych statystycznych, prowadzi do wniosku, że w latach 90. liczba osób pracujących w Zambrowie utrzymywała się na podobnym poziomie. W roku 1997 zaznaczył się wyraźny spadek liczby osób zatrudnionych w przemyśle. Stało się tak z powodu zwolnień grupowych przeprowadzonych w wyniku restrukturyzacji Przedsiębiorstwa Przemysłu Bawełnianego „Zamtex” S.A. Zgodnie z danymi GUS, w 1997 roku w przemyśle pracowało już niespełna 40% zambrowian. Głównymi pracodawcami w mieście, obok PPB „Zamtex”, były przedsiębiorstwa branży rolno-spożywczej oraz firmy specjalizujące się w mechanice precyzyjnej. Znaczną grupą zambrowian była także zatrudniona w ochronie zdrowia, administracji i edukacji⁴⁵. Od 2000 roku liczba zatrudnionych zaczęła systematycznie spadać, co świadczyło o kryzysie lokalnego rynku pracy. Począwszy od roku 2008 obserwuje się stopniowy wzrost liczby zatrudnionych zambrowian, jednak ze względu na krótki okres obserwacji nie można jeszcze mówić o znacznej poprawie w zatrudnieniu na zambrowskim rynku pracy. Zgodnie z danymi statystycznymi z 2010 roku, ludność pracująca stanowiła w Zambrowie zaledwie 16,6% wszystkich mieszkańców, podczas gdy analogiczny odsetek w roku 2000 wynosił 20,3%.

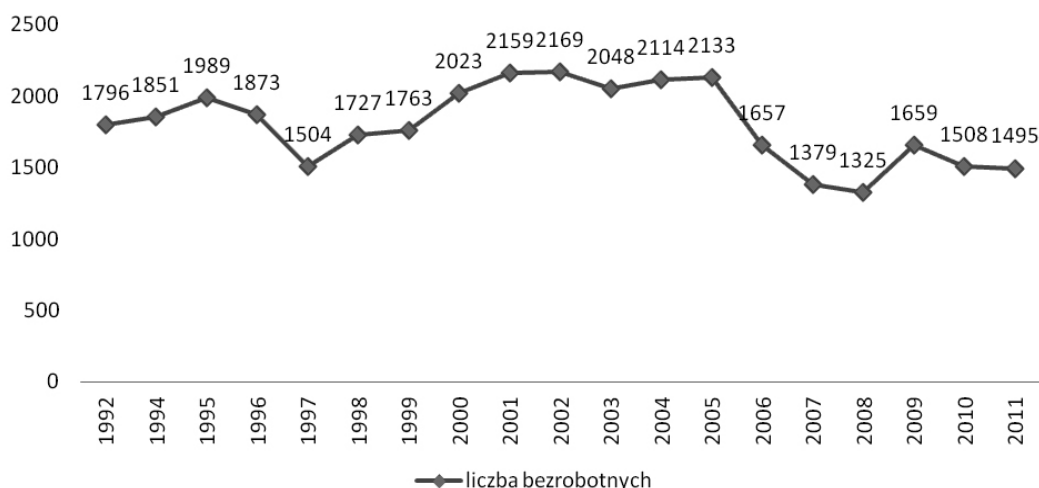
Stopa bezrobocia w Zambrowie wykazuje wzrost od końca lat 90. ubiegłego stulecia. Wiąże się to ze zwolnieniami grupowymi w PPB „Zamtex” oraz ze zwolnieniami w Zakładzie Opieki Zdrowotnej, w którym w wyniku reformy służby zdrowia zwolniono wiele osób. Na wzrost stopy bezrobocia wpłynęła także likwidacja jednostki wojskowej stacjonującej w Czerwonym Borze do 2000 roku. Ponadto modyfikacja systemu ubezpieczeń społecznych oraz ochrony zdrowia spowodowała rejestrację niemal wszystkich osób pozostających bez pracy⁴⁶. Na koniec czerwca 2011 roku liczba bezrobotnych w powiecie zambrowskim wynosiła 2502 osób (z czego około 60% stanowili mieszkańcy miasta), co w stosunku do osób czynnych zawodowo dało stopę bezrobocia równą 13,5%. Jak przedstawia poniższy wykres od 2005 liczba bezrobotnych w Zambrowie zaczęła spadać, co jest efektem powstania nowych miejsc pracy w Zambrowskim Parku Przemysłowym⁴⁷, jak też lepszej sytuacji gospodarczej w kraju. Na koniec czerwca 2011 roku 1495 mieszkańców Zambrowa pozostawało bez zatrudnienia, z czego blisko 52% stanowiły kobiety.

⁴⁵ *Strategia Rozwoju Zambrowa na lata 2007 – 2013*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, s. 16.

⁴⁶ *Strategia Rozwoju Zambrowa na lata 2007 – 2013*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2006, s. 18.

⁴⁷ Informacja uzyskana z Wydziału Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miasta Zambrów, komórka planowania inwestycji miejskich.

Wykres 7 Liczba bezrobotnych zambrowian w latach 1992 – 2011 (stan na 31 czerwca 2011)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl.

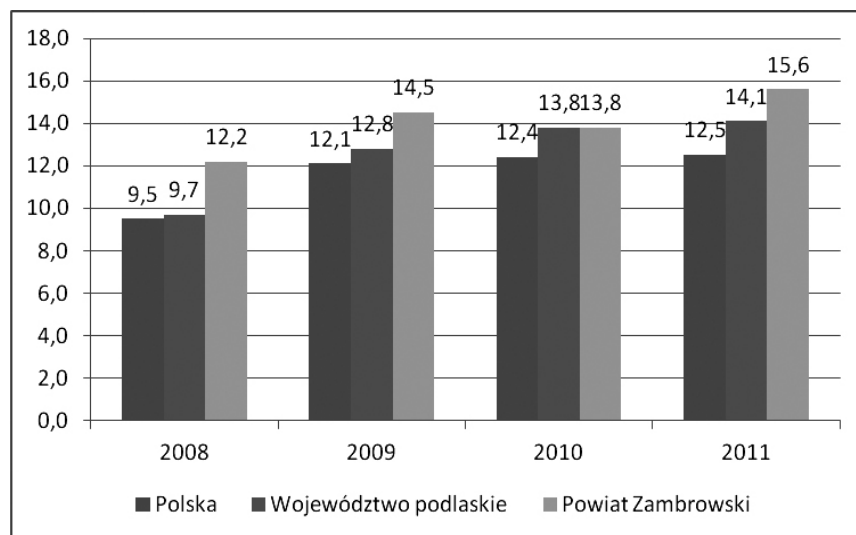
Tabela 28 Bezrobotni zarejestrowani z terenu Miasta Zambrow w latach 2003-2011

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	2048	2114	2133	1657	1379	1325	1659	1508	1608
mężczyźni	1035	1063	1022	741	585	613	836	727	792
kobiety	1013	1051	1111	916	794	712	823	781	816

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2012]

Dynamikę zmian stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie zambrowskim w latach 2008 – 2011 na tle zmiany stopy bezrobocia w województwie podlaskim i powiecie zambrowskim zaprezentowano na poniższym wykresie:

Wykres 8 Dynamika zmian stopy bezrobocia w powiecie zambrowskim na tle województwa podlaskiego i kraju we latach 2008 – 2011 (w %)

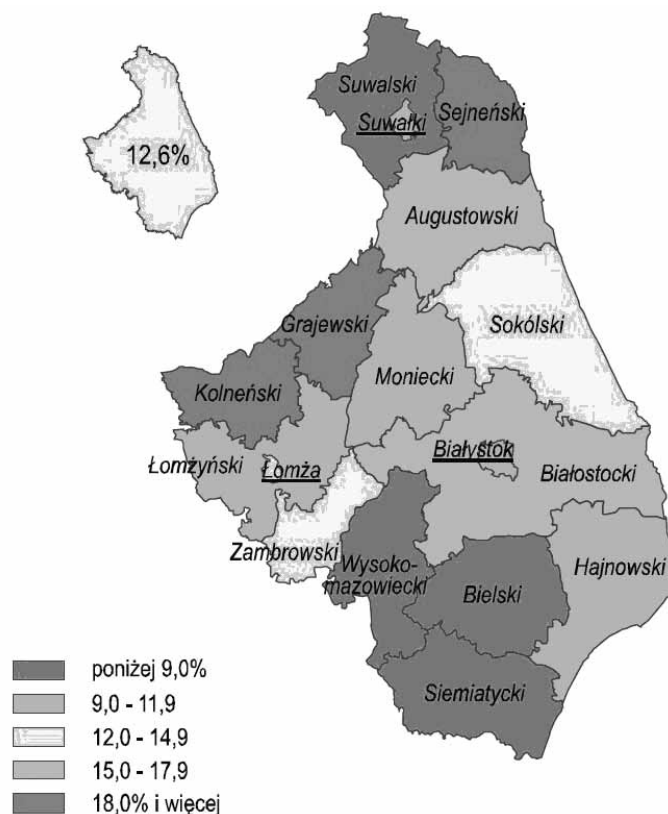

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2012]

W końcu czerwca 2011 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim ukształtowała się na poziomie 12,6% i wzrosła w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku (o 0,4 pkt proc.). Wskaźnik ogólnokrajowy wyniósł 11,8% i zwiększył się o 0,1 pkt proc. w odniesieniu do czerwca 2010 roku. Najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiatach: sejneńskim (19,7%), grajewskim (19,1%) oraz kolneńskim (18,8%), zaś najniższą stwierdzono w powiatach: bielskim (8,0%), siemiatyckim (8,1%), suwalskim oraz wysokomazowieckim (po 8,3%)⁴⁸. W powiecie zambrowskim stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 14,5% i w stosunku do analogicznego okresu 2010 roku wzrosła o 1,6 punktów procentowych.

⁴⁸ Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego, Urząd Statystyczny w Białymstoku, lipiec 2011, s. 4.

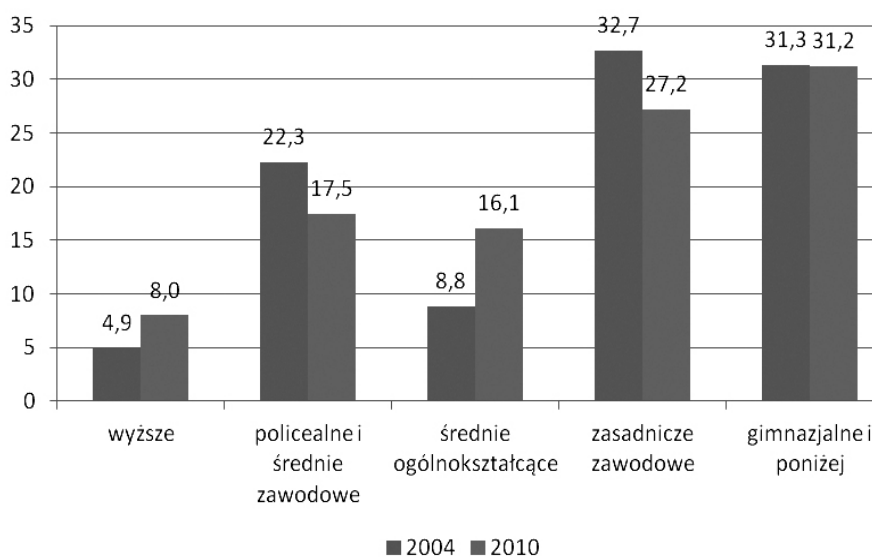
Rysunek 1 Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa podlaskiego, stan na koniec czerwca 2011 r.

Źródło: Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego, Urząd Statystyczny w Białymstoku, lipiec 2011, s. 4.

Ważną cechą struktury bezrobocia w Zambrowie jest niski poziom wykształcenia osób rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy. Analiza zjawiska bezrobocia w mieście dowodzi, że najliczniejsza grupa osób pozostających bez pracy legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym, podstawowym lub też niepełnym podstawowym. Najmniej liczną grupą wśród bezrobotnych są osoby z wyższym wykształceniem, niepokojącym jest jednak fakt, że ich procent w strukturze bezrobocia systematycznie wzrasta (na koniec 2010 roku wynosił on 8%). O ponad 7% w stosunku do roku 2004 wzrósł również odsetek bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

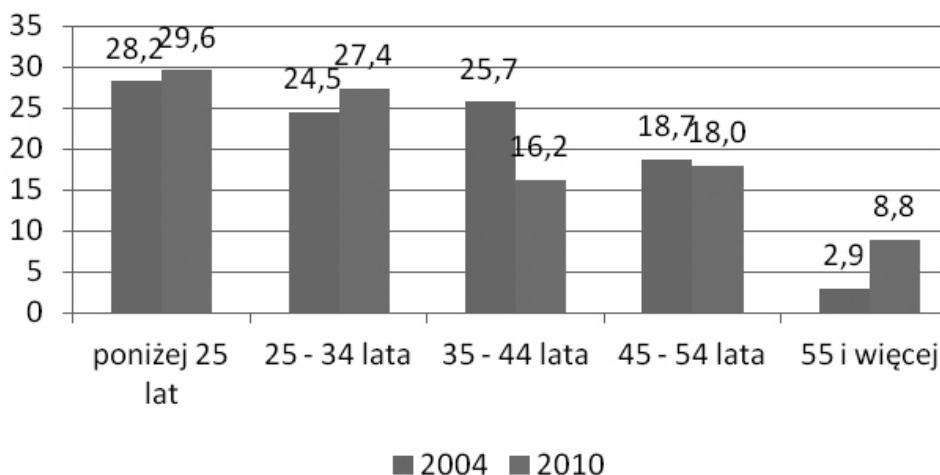
Wykres 9 Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zambrowie

Kolejną cechą bezrobocia w Zambrowie jest wysoki odsetek młodzieży w ogólnej liczbie bezrobotnych. Blisko 30% osób bezrobotnych z terenu Zambrowa znajduje się w przedziale wiekowym poniżej 25 roku życia. Następną grupą osób w wieku 25 – 34 lata stanowi 27,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Z przedstawionych danych statystycznych wynika, iż ponad połowa bezrobotnych to osoby młode, z których większość nie zdążyła „zaistnieć” na rynku pracy.

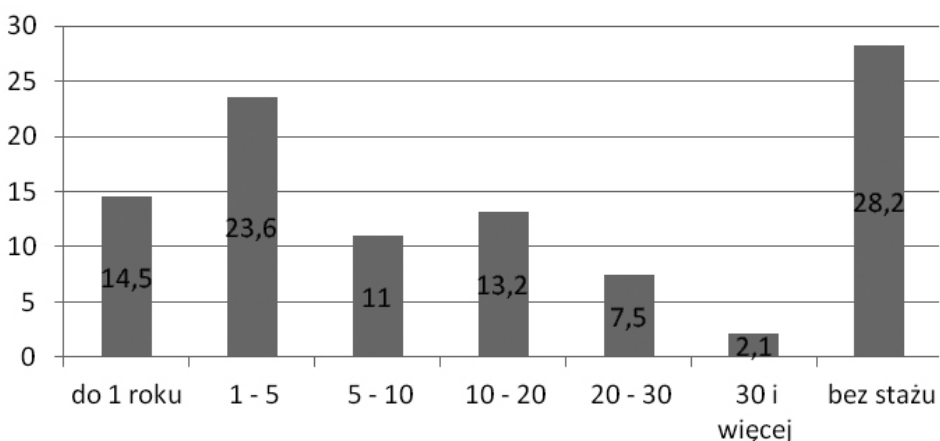
Wykres 10 Struktura bezrobocia wg wieku

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zambrowie

Następnym aspektem charakteryzującym grupę bezrobotnych z Zambrowa jest posiadany przez nich staż pracy. Zgodnie z danymi PUP najliczniejszą grupę pozostających bez pracy stanowią osoby nieposiadające żadnego doświadczenia zawodowego. Na koniec 2010 roku co trzeci bezrobotny nie deklaruował się żadnym stażem pracy.

Wykres 11 Struktura bezrobocia wg stażu pracy w %

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zambrowie.

Analizując stan bezrobocia należy zauważyć, że dość liczną grupą bezrobotnych w Zambrowie są również osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat (23,6%). Wśród bezrobotnych zambrowian najmniej liczną grupę stanowią osoby z wieloletnim doświadczeniem zawodowym (30 lat i więcej stażu pracy).

Wnioski dotyczące struktury bezrobocia w Zambrowie: niski poziom wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych, jednak wzrasta liczba bezrobotnych z wyższym wykształceniem, blisko 83% bezrobotnych to osoby w wieku mobilnym (18-44 lata), w ogólnej liczbie bezrobotnych znaczący jest udział młodzieży – 29,6%, kwestia długotrwałego bezrobocia (zgodnie z danymi PUP na koniec 2010 roku blisko 13% bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy), w grupie osób bezrobotnych 3,5% stanowią osoby niepełnosprawne, niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że co trzeci bezrobotny nie posiada żadnych kwalifikacji zawodowych.

4.11. Sytuacja mieszkaniowa w mieście

W Polsce na ogólną liczbę ok. 13,3 mln mieszkań - 70% stanowią mieszkania posiadające indywidualnego, prywatnego właściciela. W miastach – na 9 mln mieszkań 86% stanowią mieszkania prywatne. Według danych statystycznych na koniec 2009 r. można stwierdzić, że:

- mieszkań spółdzielczych jest 2.583 tys.,
- gmin (komunalnych) - 1.063 tys.,
- zakładów pracy - 132 tys.,
- skarbu państwa - 65 tys.,
- towarzystw budownictwa społecznego – 79 tys.,
- mieszkań osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych - 1.987 tys.,

- mieszkań osób fizycznych poza wspólnotami mieszkaniowymi - 6824 tys.,
Jeżeli przyjrzelibyśmy się strukturze zasobów mieszkaniowych w mieście Zambrów, to na ogólną liczbę 7.516 mieszkań:
- 4.317 - 57% stanowią mieszkania spółdzielcze,
- 1.111 - 15% stanowią mieszkania komunalne,
- 2.025 - 27% stanowią mieszkania osób fizycznych,
- 51 - 0,7% stanowią mieszkania Skarbu Państwa,
- 12 - 0,2% stanowią mieszkania zakładowe.

Tabela 29 Ilościowe warunki mieszkaniowe w Zambrowie na tle średniej krajowej

	Liczba mieszkań na 1000 osób	Przeciętna pow. mieszkania [m ²]	Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m ² na 1 osobę	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba osób na 1 izbę
Zambrów	327	58,7	19,18	3,06	0,78
Średnio w miastach	287	62,7	24,4	2,57	0,73
Średnia krajowa	257	70,5	24,6	2,87	0,77

Źródło: Zarząd Mienia Komunalnego w Zambrowie.

Z powyższego zestawienia wynika, że statystycznie na tle całego kraju i innych miast, problem mieszkaniowy Zambrowa nie rysuje się jako szczególnie drastyczny. Średnio na osobę wypada więcej niż jedna izba, natomiast w mieszkaniu zamieszkują 3,06 osoby. Mieszkania w Zambrowie stosunkowo nieźle wyposażone są w media (99,9% mieszkań wyposażonych jest w instalację wodno-kanalizacyjną). Z zasobów mieszkaniowych zarządzanych przez spółdzielnie mieszkaniowe i gminę 98,3 % mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie.

Tabela 30 Wyposażenie mieszkań w Zambrowie w instalacje – w % ogółu mieszkań

Rodzaj mediów	2007	2008	2009	2010
wodociąg	99,1	99,1	99,1	Bd.
łazienka	97,1	97,1	97,1	Bd.
centralne ogrzewanie	93,6	93,6	93,6	Bd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Standardy mieszkaniowe

Osiągane w Zambrowie standardy mieszkaniowe nie różnią się radykalnie od przeciętnej krajowej i przeciętnej miast naszego województwa. Przeciętne mieszkanie w Zambrowie ma powierzchnię użytkową 60,5 m². Przeciętna liczba osób w mieszkaniu wynosiła 3,06, a powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę 20,3 m².

Tabela 31 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Zambrowie

	2007	2008	2009	2010
1 mieszkania	60,1	60,5	60,5	Bd.
na 1 osobę	19,7	20,0	20,3	Bd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Na 1000 mieszkańców przypada w Zambrowie około 327 mieszkań, podczas gdy przeciętna w miastach Polski wynosi 287. Miasto Zambrów (na podstawie Uchwały Nr 224/XLVI/06 Rady Miasta Zambrów z dnia 24 października 2006 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Zambrów oraz Zarządzenia Burmistrza w sprawie powołania Społecznej Komisji Mieszkaniowej opracowało system zaspakajania potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebującej części społeczeństwa powołując i dając instrumenty prawne Społecznej Komisji Mieszkaniowej. SKM pełni ciągłą społeczną kontrolę trybu rozpatrywania i załatwiania wniosków o najem lokali mieszkalnych. Obecnie na listach osób zakwalifikowanych do zawarcia umów w pierwszej kolejności na dzień 31 grudnia 2010 r. znajdowało się 94 rodzin (23 rodziny z list sporządzonych w 2004 r., 71 rodzin z list sporządzonych w 2009 r. W 2010 zarejestrowano roku 54 podania – wnioski o zawarcie umów najmu na lokale mieszkalne i na dzień 31grudnia 2010 r. w rejestrze podań zarejestrowanych było 87 wniosków.

Struktura zasobów mieszkaniowych wg wielkości mieszkań

W Zambrowie najwięcej jest mieszkań o wielkości 40-50 m². Stanowią one prawie 1/3 wszystkich zasobów mieszkaniowych (z czego prawie 40% z zasobów spółdzielczych). Mieszkań małych do 30 m² jest 5 % ogółu zasobów. Najwięcej udziału mieszkań małych znajduje się w zasobach mienia komunalnego.

Wiek i stan techniczny

Wiek i stan techniczny zasobów jest zróżnicowany. Około 34% ogółu zambrowskich mieszkań znajduje się w budynkach mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. Mieszkań wybudowanych w ostatnich 15 latach jest 5,6%.

Opłaty należności czynszowych

W zasobach mieszkaniowych zarządzanych przez spółdzielnie mieszkaniowe i gminę średnio z opłatami za mieszkanie zalega 42% mieszkańców, z czego 4% powyżej 6 miesięcy. Średnie zadłużenie na mieszkanie wynosi 184 złotych. Średnie zadłużenie na mieszkanie najemców zalegających z opłatami wynosi 332 złotych.

Trzeba pamiętać, że misją gminy w zakresie gospodarowania komunalnym zasobem mieszkaniowym powinno być zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych najuboższych grup społeczności gminy tzn. potrzeb mieszkaniowych tych osób, które w inny sposób nie są w stanie rozwiązać samodzielnie problemów z pozyskaniem mieszkania.

Reforma ustrojowa państwa, wprowadzając dwa kolejne szczeble samorządu terytorialnego, nie zmniejszyła zakresu kompetencji i zadań gmin. W sferze mieszkalnictwa gmina nadal jest odpowiedzialna za zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych swej lokalnej społeczności – co jest zapisane m.in. w ustawie o samorządzie gminnym.

Mieszkańcy Zambrowa korzystają z dodatków mieszkaniowych. Liczbę dodatków oraz ich kwoty przyznawane na przestrzeni lat 2007 – 2009 zestawiono w tabeli.

Tabela 32 Liczba i kwoty dodatków mieszkaniowych wypłacanych w mieście Zambrów w latach 2007 -2010

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Liczba dodatków mieszkaniowych	8009	6550	5768	5740
Kwota dodatków mieszkaniowych	1023797	878294	811187	792498

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl [2012].

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli wskazuje, że zarówno liczba, jak i kwota przyznawanych dodatków mieszkaniowych mieszkańcom Zambrowa w analizowanym okresie z roku na rok maleje, co wiąże się z wieloma czynnikami, ale najważniejszym z nich jest spadek wielkości środków przeznaczanych na pomoc społeczną w budżecie miasta. Szczegółowe dane na temat średniej kwoty dodatków mieszkaniowych przyznawanych mieszkańcom Zambrowa zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 33 Dodatki mieszkaniowe w mieście Zambrów w latach 2008-2011

Rok	Średni dodatek w zł.	Najniższy dodatek	Najwyższy dodatek	Liczba wydanych decyzji (w tym odmawiających)
2008	132,30	16,82	370,43	1081 (21)
2009	139,33	14,28	427,09	997 (11)
2010	144,06	15,64	420,29	937 (9)
I-VI 2011	145,02	24,23	441,75	402 (4)

Źródło: MOPS w Zambrowie.

4.12. Bezpieczeństwo

Czyny przestępcze popełniane na terenie Zambrowa są głównie skierowane przeciwko mieniu. Straty jednostkowe popełnianych czynów są nieznaczne i mieszczą się w granicach 500 - 1000 złotych. Do kategorii przestępstw najczęściej popełnianych w Zambrowie należą: kradzieże, kradzieże z włamaniem, jak również uszkodzenie i niszczenie mienia.

W Mieście funkcjonuje system monitoringu, na który składa się 13 kamer.

Tabela 34 Zdarzenia o charakterze kryminalnym na terenie Miasta Zambrów w latach 2008-2011

	2008	2009	2010	do 30.06.2011
Zabójstwa	-	1	-	-
Zgwałcenia	1	2	1	-
Kradzieże z włamaniem	29	48	50	30
Kradzieże	50	58	61	41
Niszczenie mienia	38	47	35	20
Rozboje	7	12	4	4
Razem:	125	168	151	95

Źródło: Powiatowa Komenda Policji w Zambrowie

W ostatnich latach Policja doprowadziła do wzrostu wykrywalności czynów przestępczych związanych z narkotykami. Problem narkomanii jest także rozwiązywany w ramach programu „Bezpieczny Zambrów”, realizowanego wspólnie przez Policję, gminę Miasto Zambrów oraz inne instytucje i organizacje z terenu miasta.

4.13 Sport, turystyka i rekreacja

Miasto Zambrów spełnia wobec swoich mieszkańców także funkcję sportowo-rekreacyjną. Zambrów jest miastem o bogatych tradycjach sportowych. Funkcjonują tu kluby i towarzystwa propagujące sport. Należą do nich m.in.: klub sportowy ZKS „Olimpia”, klub sportowy „Orkan” działający przy SP nr 3, TKKF „Żubr”, MTS Zambrów, Zambrowski Klub „Karate Kyokushin”, klub „Oyama Karate”.

W Zambrowie odbywa się wiele cyklicznych imprez sportowych organizowanych przez poszczególne kluby, jak też przez Urząd Miasta. Do stałych imprez sportowych należą: Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej Samorządowy w Piłce Siatkowej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta oraz Halowy Turniej Zakładów Pracy w Piłce Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta.

Zambrów posiada infrastrukturę przygotowaną do rozwoju sportu i rekreacji, na którą składają się: Pływalnia Miejska „Delfin” (www.basendelfin.org), korty miejskie, aktualnie modernizowany stadion miejski, zagospodarowane tereny rekreacyjne nad zalewem wyposażone w scenę estradową, nowoczesne place zabaw dla dzieci oraz siłownię na powietrzu dla dorosłych, pomost wraz z miejscem do wędkowania, ścieżki rowerowe, fontannę, skate park oraz w zależności od pory roku plażę miejską/lodowisko.

Uzupełnieniem infrastruktury ogólnomiejskiej są sale, hale i boiska sportowe funkcjonujące przy szkołach podstawowych, gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych na terenie miasta. Przy szkołach podstawowych znajdują się boiska sportowe zrealizowane w ramach programu rządowego „Moje Boisko - Orlik 2012”.

Zambrów posiada bazę noclegową przygotowaną na przyjęcie i obsługę turystów. Znajdują się tutaj trzy obiekty hotelowe oraz bary i restauracje oferujące pokoje do wynajęcia. Ponadto ofertę noclegową w swojej ofercie posiada Bursa Szkolna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie. W sumie w 2011 roku z oferty lokalnych obiektów hotelowych skorzystało 1561 osób, w tym 114 turystów zagranicznych (najwięcej z Irlandii). Łącznie udzielono 3362 noclegów, w tym 335 turystom zagranicznym⁴⁹.

4.14. Infrastruktura techniczna w mieście

W latach 1990-2010 na terenie miasta zrealizowano szereg projektów, których efektem jest poprawa stanu miejskiej infrastruktury technicznej, a tym samym wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Zambrowa:

- wybudowano, a w kolejnym etapie zmodernizowano oczyszczalnię ścieków,
- wybudowano 15 km i wyremontowano 7 km dróg gminnych,
- wybudowano sieć wodociągową (miasto jest obecnie zwodociągowane w 100%), kanalizacyjną (sieć kanalizacyjna obejmuje 98% powierzchni miasta) i gazową (50% powierzchni miasta),
- przebudowano układ komunikacyjny w centrum miasta,
- wyremontowano budynki szkół i przedszkoli,
- wybudowano hale sportowe przy szkołach miejskich,
- wybudowano boiska szkolne, tzw. „Orliki” przy Szkołach Podstawowych Nr 3, Nr 4 oraz Nr 5,
- wybudowano pływalnię miejską z parkiem wodnym,
- wybudowano skate park i lodowisko,
- zagospodarowano tereny zielone nad zalewem,
- utworzono Zambrowski Park Przemysłowy,
- przygotowano tereny inwestycyjne uzbrojone w pełną infrastrukturę,
- wybudowano targowicę miejską,
- uporządkowano i zagospodarowano tereny zielone,
- wybudowano Centrum Kultury.

Część powyższych zadań otrzymało dofinansowanie z programów Unii Europejskiej.

W 2012 roku oddano do użytku bardzo ważną inwestycję, a mianowicie Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze zrealizowany w ramach dofinansowania z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Zakład przewidziany jest do obsługi regionu obejmującego 26 gmin (w tym 21 gmin woj. podlaskiego oraz 5 gmin woj. mazowieckiego) zamieszkiwanych przez ponad 164 tys. mieszkańców. Inwestycja zlokalizowana jest w gminie Zambrów (w miejscowości Czerwony Bór). Przedmiotem działalności Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze jest unieszkodliwienie odpadów na kwaterze do składowania odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz w kwaterach do składowania odpadów zawierających azbest, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę. Dodatkowymi procesami prowadzonymi na terenie Zakładu są: odzysk, czasowe magazynowanie odpadów poakcyjnych w specjalnie do tego wyznaczonym miejscu oraz wytworzenie odpadów w wyniku funkcjonowania instalacji pomocniczych - linii sortowniczej, kompostowni, demontażu odpadów wielkogabarytowych, w tym demontażu sprzętu AGD/RTV, a także obiektów i urządzeń nie będących instalacjami, tworzących infrastrukturę techniczną składowiska. Według prognoz Zakład Zagospodarowania Odpadów w Czerwonym Borze rocznie będzie przetwarzał i unieszkodliwiał następujące ilości odpadów komunalnych: w roku 2013 - 42 795 ton/rok, w roku 2020 - 45 254 ton/rok, w roku 2025 - 48 419 ton/rok.

Aktualnie trwają prace nad modernizacją stadionu miejskiego, planowane zakończenie inwestycji nastąpi w 2015 roku.

Zrezygnowano z prezentacji szczegółowych parametrów charakteryzujących poszczególne sieci tworzące infrastrukturę miejską, gdyż zostały one opisane w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zambrów*, przyjętym uchwałą Rady Miasta Zambrów w 2011 roku. Komitet strategiczny uznał, że w związku z tym, iż Strategia ma stanowić dokument komplementarny w stosunku do istniejącego Studium, nie ma potrzeby powielania w niej tych samych treści. Poniżej wskazano jedynie ogólne cechy charakteryzujące sieci: komunikacyjną, wodociągową, kanalizacyjną i gazową w mieście.

⁴⁹ Na podstawie Banku Danych Lokalnych WWW.stat.gov.pl [2012].

4.14.1 Sieć komunikacyjna⁵⁰

Układ komunikacyjny w mieście Zambrów pod względem obecnej siatki połączeń jest oceniany przez ekspertów jako korzystny, jednak jego przepustowość nadal limitują węzły, skrzyżowania i włączenia ulic. W ostatnich latach konsekwentnie realizowano wprowadzenie sygnalizacji świetlnej na kilku skrzyżowaniach miejskich i zrealizowano ważne rondo w ciągu ulicy Białostockiej, jednak płynność ruchu w mieście nadal jest ograniczona. Poprawę tej sytuacji w znacznej mierze zapewniło skierowanie ruchu tranzytowego na nowowytbudowaną obwodnicę Zambrowa i Wiśniewa, którą oddano do użytku w październiku 2012 roku. Inwestycja została zrealizowana w ciągu drogi ekspresowej S8 Wyszków - Białystok i ma łączną długość 11,1 km drogi w standardzie dwóch jezdni po dwa pasy ruchu każda, z pasem dzielącym i pasami awaryjnymi. Zaprojektowane są na niej dwa bezkolizyjne skrzyżowania.

Długość miejskich dróg publicznych w Zambrowie wynosi łącznie 23 335 m (stan na dzień 31 grudnia 2011). Blisko 82% dróg posiada nawierzchnię bitumiczną.

Stan techniczny i parametry geometryczne chodników oraz izolowanie ruchu pieszego od intensywnego ruchu samochodowego są niewystarczające.

Sieć ścieżek rowerowych poza odcinkami nowych szerokich chodników oraz terenami rekreacyjnymi jest na terenie Zambrowa bardzo ograniczona. Łączna długość istniejących obecnie ścieżek rowerowych wynosi ok. 2 km.

4.14.2 Ujęcia wody i sieć wodociągowa

Ujęcie wody w mieście Zambrów oparte jest na 6 studniach głębinowych usytuowanych w pobliżu stacji uzdatniania wody. Pięć z nich zlokalizowanych jest bezpośrednio na terenach wykorzystywanych rolniczo, a jedna na terenie stacji uzdatniania przy ul. Papieża Jana Pawła II. Woda pobierana (surowa) z tych studni oceniana jest ogólnie, jako dobra, wymaga jedynie uzdatnienia w zakresie redukcji żelaza i manganu. Pod względem bakteriologicznym woda także nie budzi zastrzeżeń. Na terenie Zambrowa istnieją także zakładowe ujęcia wody. Największe z nich to: ujęcie przy Zakładzie Produkcji Mleczarskiej Mlekoop (ujęcie wykorzystywane o wydajności 60 m³/h) oraz przy byłym PPB „Zamtex” (ujęcie wyłączone z eksploatacji o wydajności 120 m³/h).⁵¹

Miasto Zambrów już w latach 70. ubiegłego stulecia posiadało dość dobrze rozbudowaną sieć wodociągową. Obserwując od 1975 r. wzrost długości sieci wodociągowej, zauważyć można jej 2,5-krotny wzrost, a największy nastąpił w latach 90. Zgodnie z danymi z 2010 roku wykonanych jest 1268 przyłączy wodociągowych, a długość sieci wynosi 49,6 km. Z sieci wodociągowej korzysta blisko 99% mieszkańców miasta.

Tabela 35 Dane statystyczne dotyczące sieci wodociągowej w mieście Zambrów w latach 2008-2010

		2008	2009	2010
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	49,1	49,3	49,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	1229	1249	1268
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	706,4	673,8	684,2
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	22071	21921	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Na chwilę obecną ujęcie wody oraz stacja wodociągowa zabezpieczają potrzeby perspektywiczne miasta i nie wymagają rozbudowy. Sieć wodociągowa pokrywa prawie całe miasto i jej rozbudowa będzie zależać od przyjętych kierunków rozwoju zabudowy Zambrowa.

4.14.3 Oczyszczalnia ścieków i sieć kanalizacyjna

Mechaniczno-biologiczna miejska oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest we wsi Nagórki Jabłoń położonej około 2 km od północnych granic miasta, została wybudowana w 1994 roku, a wysokosprawny mechaniczno-biologiczny proces oczyszczania ścieków oparty był o metodę dwufazowego osadu czynnego w reaktorach BIOXYBLOK, z końcowym doczyszczaniem i stabilizacją w stawach biologicznych. W latach 2003 – 2004 przeprowadzono modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków. Zmniejszono energochłonność procesu oczyszczania i usprawniono eksploatację. Oczyszczalnia posiada przepustowość Q_{dsr}=4600 m³/d, natomiast dopływająca ilość ścieków wynosi obecnie ok. 2500 m³/d. Istnieje, zatem, przy tendencji spadkowej zużycia wody, duża rezerwa w przepustowości oczyszczalni. Oczyszczalnia jest wyposażona w nowoczesny system pomiarów i automatycznego sterowania. Przyjęte parametry pracy oczyszczalni pozwoliły uzyskać bardzo wysokie efekty redukcji zanieczyszczeń, a osiągnięte wskaźniki są zgodne z wymogami prawa polskiego i Unii Europejskiej.⁵² Miasto posiada bardzo dobrze rozbudowany system kanalizacji sanitarnej. Wykonanych jest 45,6 km sieci i 1168 przyłączy (dane z 31 XII 2010 r.). Z sieci kanalizacyjnej korzysta blisko 93% mieszkańców miasta. Kanalizacją sanitarną nie jest objęta jedynie zabudowa na obrzeżach miasta (głównie w części południowo - zachodniej i północno - wschodniej), osiedle Orzeszkowej i Rola, a także takie ulice miejskie jak: Leśników, Ostrowska. Niewydolna kanalizacja funkcjonuje także w ulicach: Żytnia, Sosnowa, Podleśna.

⁵⁰ Na podstawie: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zambrów*, Urząd Miasta Zambrów, Zambrów 2010-2011.

⁵¹ Tamże.

⁵² Tamże.

Tabela 36 Dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w mieście Zambrów w latach 2008-2010

	Jednostka miary	2008	2009	2010
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	43,3	44,4	45,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1142	1153	1168
ścieki odprowadzone	dam3	778,6	725,8	-
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	20746	20620	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

W okresie ostatnich 10 lat wybudowano 10 km sieci oraz 5 sieciowych przepompowni ścieków. Sieć pracuje obecnie z siedmioma przepompowniami sieciowymi i jedną główną. Przepompownie działają bez większych kłopotów eksploatacyjnych. Przepompownia główna zlokalizowana w północnej części miasta nad rzeką Jabłonką. Kanał tłoczny odprowadzający ścieki do oczyszczalni ścieków posiada średnicę 500 mm.⁵³

Układ sieci kanalizacji deszczowej obejmuje swym zasięgiem większą część miasta i dostosowany jest do warunków miejscowych, ukształtowania terenu oraz układu komunikacyjnego. Wody opadowe poprzez system kanałów odprowadzane są do rzeki Jabłonki oraz do cieków dopływających do rzeki.

Rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej należy prowadzić zgodnie z przyjętymi kierunkami rozbudowy miasta i możliwości finansowych samorządu miasta. Niezbędna jest również budowa drugiego, awaryjnego kanału tłoczego od przepompowni do oczyszczalni.⁵⁴

4.14.4 Sieć gazowa

Możliwość dostarczenia gazu ziemnego do miasta Zambrów pojawiła się wraz z wybudowaniem gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Białystok – Łapy - Wyszaków. Rozpoczęcie budowy sieci gazowej w Zambrowie nastąpiło w 1996 r. Według danych na koniec grudnia 2010 roku w obszarze miasta wybudowano ok. 16 km sieci gazowej średniego ciśnienia i wykonano 428 szt. przyłączy gazowych, przy 230 odbiorcach. Odsetek mieszkańców Zambrowa korzystających z sieci gazowej w Zambrowie wynosi zaledwie 3%.

Pozostałe wykonane przyłącza gazowe nie są jeszcze wykorzystane z uwagi na brak instalacji wewnętrznej w budynkach. Sieć gazowa obejmuje swym zasięgiem osiedle Konopnickiej oraz ulice: Podedwornego, 71 Pułku Piechoty, Poświętne, Kościuszki, Polowa, Mazowiecka, Polna, Łanowa, Rolnicza, Grabowska, Łomżyńska i Obrońców Zambrowa.⁵⁵

Tabela 37 Dane statystyczne dotyczące sieci gazowej w mieście Zambrów w latach 2008-2010

	Jednostka miary	2008	2009	2010
długość czynnej sieci ogółem w m	m	15619	15619	Bd.
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	1600	1600	Bd.
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	14019	14019	Bd.
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	szt	428	428	Bd.
odbiorcy gazu	gosp.dom.	228	230	Bd.
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	220	222	Bd.
zużycie gazu w tys. m3	tys.m3	386,20	391,30	Bd.
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m3	tys.m3	363,3	384,2	Bd.
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	299	685	Bd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych WWW.stat.gov.pl

Sprawne funkcjonowanie sieci gazowej w Zambrowie leży w gestii Mazowieckiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o., Oddziału Zakładu Gazowniczego Białystok, Rejonu Dystrybucji Gazu Łomża. Rozbudowa sieci gazowej średniego ciśnienia powinna obejmować całość budownictwa jednorodzinnego, a także tereny przemysłowe.

4.14.5 Odsetek mieszkańców Zambrowa korzystających z mediów na tle innych miast w województwie podlaskim

Pod względem dostępu mieszkańców do sieci infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej miasto Zambrów wypada najlepiej w porównaniu do innych – podobnych do wielkości miast województwa podlaskiego, takich jak: Grajewo, Hajnówka, czy Bielsk Podlaski.

53 Tamże.

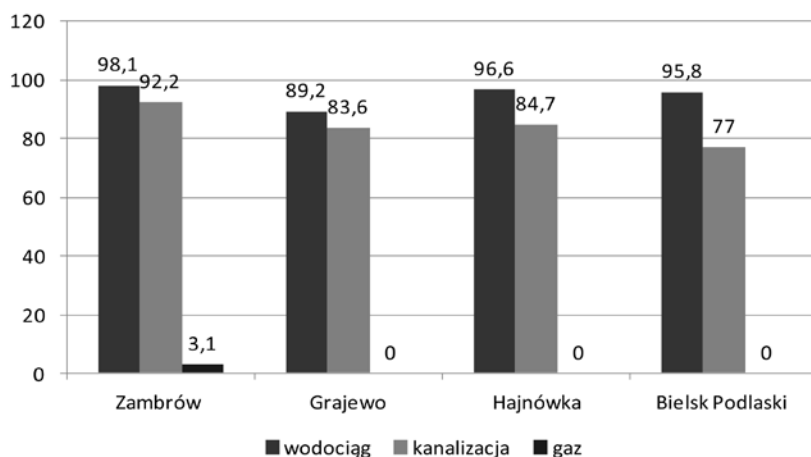
54 Tamże.

55 Tamże.

Tabela 38 Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców w 2009 roku

	Zambrów	Grajewo	Hajnówka	Bielsk Podlaski
wodociąg	98,1	89,2	96,6	95,8
kanalizacja	92,2	83,6	84,7	77,0
gaz	3,1	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Wykres 12 Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców w 2009 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

5. Wnioski z badań ankietowych mieszkańców Zambrowa

Analiza wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców Zambrowa na przełomie lat 2011/2012 pozwoliła sformułować poniższe wnioski, które powinny zostać uwzględnione w opracowywanym dokumencie strategicznym, nakreślającym wizję i cele rozwoju miasta:

- 1) Blisko 60% ankietowanych mieszkańców deklaruje zadowolenie z życia w Zambrowie, a blisko co trzeci posiada ambiwalentny stosunek do swojego miasta. Warto podkreślić, że odsetek osób niezadowolonych z życia w swoim mieście nie jest wysoki, sięga niespełna 14%. W grupie niezadowolonych znajdują się głównie osoby pozostające bez pracy, których w próbie badawczej było blisko 20%.
- 2) Mieszkańcy Zambrowa wyrażają niemal powszechne zainteresowanie sprawami miasta, a najpopularniejszą formą pozyskiwania informacji na temat wydarzeń lokalnych jest Internet. Swoją rolę dobrze pełnią wykorzystywane obecnie kanały komunikacji z mieszkańcami, jakimi są: TV Narew, jak również „Monitor Zambrowski”.
- 3) Ankietowani zambrowianie nie czują się wystarczająco dobrze poinformowani o decyzjach władz lokalnych i kierunkach rozwoju miasta, w związku z tym należałoby zastanowić się nad szerszą publikacją zarządzeń Burmistrza czy uchwał Rady Miasta w formie przystępnej, zrozumiałej dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców Zambrowa. Dobrym pomysłem w tym obszarze jest publikacja Urzędu Miasta prezentująca kalendarz imprez lokalnych na 2012 rok.
- 4) Wśród ankietowanych dominuje przekonanie, że poziom rozwoju gospodarczego Zambrowa jest porównywalny w stosunku do innych miast o podobnej liczbie mieszkańców, jednak blisko co trzeci z nich uważa, że poziom rozwoju Zambrowa jest wyższy niż konkurencyjnych ośrodków.
- 5) Zdecydowana większość zambrowian biorących udział w badaniu optymistycznie wypowiedziała się na temat zmian, jakie zaszły w mieście w ciągu ostatnich 5 lat. Wśród sfer, które uległy szczególnej poprawie według opinii ankietowanych znalazły się: infrastruktura miejska, wizerunek i estetyka miasta, baza sportowo-rekreacyjna, a także sieć placówek handlowych i usługowych.
- 6) W grupie osób, które nie zauważyły pozytywnych zmian w mieście dominowało przekonanie, że sferą szczególnie zaniedbaną w Zambrowie jest lokalny rynek pracy i brak nowych miejsc zatrudnienia.
- 7) Gmina, w tym też gmina miejska, z mocy prawa powinna zaspokajać potrzeby swoich mieszkańców. Badania wykazały, że w przypadku Zambrowa istnieje kilka obszarów, na które samorząd powinien zwrócić uwagę nakreślając przyszłą wizję swojego rozwoju. Mieszkańcy szczególnie negatywnie oceniają możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy, a także – co się z tym wiąże – rozwoju zawodowego. Bardzo nisko oceniono także możliwość zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia. Słabiej niż dostatecznie ankietowani ocenili także funkcjonowanie komunikacji publicznej w mieście oraz możliwość rozwoju własnych zainteresowań (hobby).
- 8) Ankietowani mieszkańcy Zambrowa sugerują władzom samorządowym, że najważniejsze problemy wymagające podjęcia działań zaradczych w mieście to kwestie gospodarcze, a wśród nich szczególnie istotne wydają się być: tworzenie nowych miejsc pracy, przyciągnięcie inwestorów z zewnątrz, wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców, jak też wspieranie rozwoju istniejącego już obecnie lokalnego biznesu.
- 9) Drugą co do ważności grupą problemów, którymi władze samorządowe powinny się zająć zgodnie z opinią mieszkańców to kwestie społeczne, a wśród nich przede wszystkim: poprawa stanu opieki zdrowotnej, a także poprawa poczucia bezpieczeństwa publicznego i podniesienie poziomu oświaty.
- 10) Mniej istotną grupą wyzwań stojących przez samorządem miasta są – w opinii mieszkańców - kwestie z zakresu infrastruktury i środowiska naturalnego. Wyjątek stanowią tutaj konieczność zadbania o rozbudowę systemu segregacji odpadów oraz stan dróg i chodników gminnych.

11) Obok identyfikacji problemów lokalnych celem badań była także diagnoza mocnych stron Zambrowa w opinii jego mieszkańców. Do walorów miasta ankietowani zaliczyli głównie: wizerunek miasta, jego wygląd, estetykę i czystość, infrastrukturę sportowo – rekreacyjną, infrastrukturę techniczną, rozwój kultury, a także zarządzanie miastem, w tym głównie wysoką ocenę pracy obecnego burmistrza.

13) Do atutów Zambrowa mieszkańcy zaliczają także obwodnicę miasta, dobre położenie komunikacyjne na trasie z Warszawy do Białegostoku, jak również dostępne w mieście tereny inwestycyjne.

14) Głównym kierunkiem rozwoju Zambrowa powinno być dążenie do stworzenia w mieście dogodnych warunków do życia mieszkańców, szczególnie rodzin z dziećmi. Jednak osiągnięcie tego celu – jak słusznie zauważają mieszkańcy – nie będzie możliwe bez stworzenia w Zambrowie warunków niezbędnych do rozwoju biznesu, w tym również przemysłu i usług bazujących na nowoczesnych technologiach.

Cały raport z niniejszych badań ankietowych stanowi załącznik do Strategii.

6. Analiza i prognoza finansowa

6.1. Wprowadzenie

Budżet miasta Zambrowa konstruowany jest corocznie w oparciu o aktualne szczegółowe regulacje finansowe wynikające z ustawy o finansach publicznych, ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz stosownych rozporządzeń. To właśnie budżet miasta ma za zadanie zapewnić trwałość finansowania oraz realizację stawianych przed jednostką samorządu terytorialnego zadań. Regulacje prawne kształtujące źródła finansowania oraz wskazujące sposoby i kierunki dystrybucji środków finansowych mają swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w kształcie i wielkości uchwalanych planów finansowych. Przepisy prawne, poprzez stabilne i czytelne regulacje pomagają winny w redukowaniu poziomu ryzyka występowania znaczących zmian po stronie dochodów. Doświadczenia z ostatnich lat wskazują jednakże, że znaczący wpływ na zmienność budżetu miasta miały właśnie częste zmiany prawa. Sprawia to, że prognozowanie sytuacji finansowej miasta w długim okresie czasu staje się mało skuteczne, a co za tym idzie miasto ma utrudnione planowanie przyszłych inwestycji ze wskazaniem źródeł finansowania.

Celem zapewnienia jednostkom samorządu terytorialnego stabilnych wpływów wprowadzono odpowiednio szeroką zdywersyfikowaną paletę źródeł ich finansowania. Dochody budżetu zasadniczo można podzielić na:

1. Dochody własne – dochody, które ustalane są na podstawie i w ramach określonych regulacji prawnych. Nie występuje element redystrybucji środków pieniężnych a jednostka samorządu terytorialnego posiada prawa do własności tych źródeł dochodów.

Wśród dochodów własnych przede wszystkim wymienić należy:

- wpływy z podatków (od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych);
- wpływy z opłat (skarbowej, targowej, administracyjnej i innych);
- wpływy z udziału w podatkach: dochodowym od osób fizycznych oraz dochodowym od osób prawnych.
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych gminnych jednostek budżetowych;
- dochody z majątku gminy;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gmin;
- inne (np. dotacje z budżetów innych j.s.t.)

2. Dochody transferowe uzyskiwane drogą redystrybucji pionowej.

- subwencja ogólna (składa się z następujących części: oświatowej, wyrównawczej i równoważącej);
- dotacje celowe z budżetu państwa (na zadania własne i zadania zlecone).

3. Źródła pozostałe:

- zwrotne – zwykle są to dochody służące zbilansowaniu budżetu w sytuacji wystąpienia nadwyżki wydatków względem uzyskiwanych dochodów. Są to najczęściej kredyty, pożyczki bądź obligacje.
- bezzwrotne – np. środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, bądź ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Gmina miejska otrzymując dochody transferowe zobligowana jest w zamian ponieść wydatki związane z zadaniami własnymi i zleconymi (m.in. edukacja, opieka zdrowotna, kultura i kultura fizyczna, pomoc społeczna, drogi gminne, dostawy wody, ciepła, prądu i gazu, komunalna gospodarka mieszkaniowa, usługi komunalne oraz prowadzenie akt stanu cywilnego). Oczywistym jest, że każda jednostka samorządu terytorialnego za najbardziej pożądaną uważa sytuację, w której jak największy udział w budżecie będą miały dochody własne a nie transferowe. Jest to bezpośrednio rezultatem tego, iż tylko środki pochodzące z własnych źródeł finansowania traktowane jako dochody własne mogą być wydatkowane w ramach funkcjonującego prawa, niemal w pełni zgodnie z wolą samorządu. Dochody transferowe bowiem są środkami które często już w momencie otrzymania mają przypisany sposób wydatkowania ograniczając elastyczność budżetu. Tym samym dominowanie w strukturze wartościowej dochodów jednostki samorządu terytorialnego środków ze źródeł innych niż własne, usztywnia prowadzoną politykę finansową podmiotu.

6.2. Analiza poziomu i struktury wpływów do budżetu gminy miejskiej Zambrów

Gmina miejska uzależniona od dotacji i subwencji przekazywanych jej przez instytucje wyższego szczebla, ma ograniczoną autonomię prowadzonej polityki budżetowej. Z tego też względu pożądanym jest zwiększanie udziału dochodów własnych gminy w miejsce otrzymywanych subwencji i dotacji. Przekłada się to bowiem nie tylko na wzrost wartościowy środków pieniężnych o szerokim przeznaczeniu (w świetle możliwości ich wydatkowania), ale także sprawia, że uchwalany corocznie budżet jest bardziej elastyczny, a co za tym idzie relatywnie większa staje się w jego konstruowaniu rola samorządu. Wszystkie bowiem sędowane na jednostkę samorządu terytorialnego obowiązki znajdują pokrycie finansowe w otrzymywanych dotacjach i subwencjach (w ujęciu modelowym, bowiem w praktyce sytuacja taka praktycznie nie występuje). Dochody własne zaś pozwolą albo na dokapitalizowanie tych zadań i podniesienie ich poziomu (np. edukacja), bądź też realizację szerszego wachlarza przedsięwzięć (np. inwestycyjne działania infrastrukturalne).

Na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów w okresie ostatnich kilkunastu lat dokonano analizy struktury wpływów budżetowych miasta Zambrów. W celu zachowania większej przejrzystości w podatkach i opłatach lokalnych w pozycji „pozostałe podatki i opłaty” ujęto w poszczególnych latach takie dochody jak: odsetki od podatków, opłaty adiacenckie i za scalenie gruntów oraz wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. „Pozostałe dochody własne” to np. odsetki od lokat bankowych, dochody różne. Ponadto pominięto w analizach wszelkie dotacje inwestycyjne, które mają charakter jednorazowy, incydentalny i wynikają wyłącznie z faktu uzyskania zewnętrznego dofinansowania do określonego zadania inwestycyjnego. Zabieg taki umożliwił uwzględnienie tych wpływów, które mają charakter powtarzalny i przewidywalny, a co za tym idzie takich, które występować będą również w przyszłości.

Na podstawie danych zaprezentowanych w poniższej tabeli można stwierdzić poprawę udziału dochodów własnych w budżecie gminy miasta Zambrów. Po tymczasowym regresie w dochodach własnych w latach 2002-2003 i spadku ich udziału poniżej 40% w budżecie ogółem, w latach kolejnych, prawie corocznie odnotowywano poprawę proporcji. I tak, na rok 2012 prognozowany udział dochodów własnych sięgnie ok. 48,5%, poziomu nie notowanego od roku 2009. Stabilność i/lub wzrost udziału dochodów własnych w dochodach ogółem jest pozytywnym sygnałem, bowiem zmniejsza się tym samym uzależnienie gminy od środków pochodzenia zewnętrznego (subwencji i dotacji udzielanych przez rząd, stanowiących na przestrzeni analizowanych lat nawet ok. 60% całości wpływów) ograniczając możliwości długookresowego planowania budżetu, a tym samym podejmowania długofalowych decyzji inwestycyjnych. Dla pełniejszego zobrazowania zmian w strukturze dochodów gminy miejskiej Zambrów wspomnieć należy, że od w okresie lat 1994-2003 mieliśmy do czynienia z systematycznym niemal spadkiem udziału dochodów własnych. W roku 1994 dochody te stanowiły przeszło 50,6% budżetu, a np. w 2002 już tylko 39,6%. Tym bardziej cieszy zatem odwrócenie trendu w połowie pierwszego dziesięciolecia i sukcesywna poprawa struktury źródeł finansowania samorządu.

Pośród dochodów zewnętrznych dominują subwencje ogólne, a w szczególności subwencja oświatowa dająca min. 25%-30% wpływów ogółem. Znamienitym jednakże jest fakt, że wydatki na tę samą oświatę i wychowanie stanowiły rocznie nawet ok. 45% wydatków ogółem. Jest to najlepszy przykład nieadekwatności środków pieniężnych przekazywanych przez Skarb Państwa na realizację zadań, którymi obciążono samorządy. W badanym okresie wzrósł udział dotacji celowych na zadania zlecone, spadł natomiast udział dotacji na zadania własne. W ostatecznym rozrachunku wzrosło uzależnienie samorządu od środków pochodzenia zewnętrznego przekazywanych drogą redystrybucji. W roku 1994 środki te stanowiły niespełna połowę dochodów budżetu, podczas gdy w wybranych latach badanego okresu przekraczały nawet 60%.

Tabela 39 Struktura dochodów gminy miejskiej Zambrów (w %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A	42,00%	44,58%	45,37%	47,51%	48,26%	45,59%	46,36%	48,45%	42,00%	44,58%	45,37%	47,51%	48,26%
1	36,02%	34,55%	36,75%	38,31%	34,59%	33,92%	36,11%	34,84%	36,02%	34,55%	36,75%	38,31%	34,59%
a	12,78%	11,66%	10,34%	11,58%	10,88%	11,74%	11,93%	11,86%	12,78%	11,66%	10,34%	11,58%	10,88%
b	1,01%	0,96%	0,86%	0,84%	0,88%	0,88%	0,87%	0,85%	1,01%	0,96%	0,86%	0,84%	0,88%
c	0,29%	0,20%	0,24%	0,35%	0,30%	0,19%	0,21%	0,36%	0,29%	0,20%	0,24%	0,35%	0,30%
d	0,56%	0,44%	0,36%	0,30%	0,25%	0,21%	0,17%	0,15%	0,56%	0,44%	0,36%	0,30%	0,25%
e	0,90%	0,93%	1,03%	1,37%	1,37%	1,64%	1,28%	1,09%	0,90%	0,93%	1,03%	1,37%	1,37%
f	1,53%	1,53%	1,10%	0,96%	0,68%	0,67%	0,70%	0,65%	1,53%	1,53%	1,10%	0,96%	0,68%
g	0,84%	0,72%	0,62%	0,57%	0,51%	0,61%	0,64%	0,55%	0,84%	0,72%	0,62%	0,57%	0,51%
h	1,23%	1,35%	1,07%	1,06%	1,06%	1,17%	1,92%	1,02%	1,23%	1,35%	1,07%	1,06%	1,06%
i	16,06%	16,21%	18,60%	20,00%	15,80%	16,24%	17,68%	17,82%	16,06%	16,21%	18,60%	20,00%	15,80%
j	0,82%	0,54%	2,52%	1,26%	2,87%	0,57%	0,70%	0,49%	0,82%	0,54%	2,52%	1,26%	2,87%
2	2,22%	5,13%	4,18%	4,87%	7,50%	5,63%	4,00%	4,59%	2,22%	5,13%	4,18%	4,87%	7,50%
a	0,88%	1,50%	2,71%	3,61%	6,14%	4,72%	2,77%	3,46%	0,88%	1,50%	2,71%	3,61%	6,14%
b	0,86%	3,06%	0,80%	0,59%	0,83%	0,51%	0,58%	0,53%	0,86%	3,06%	0,80%	0,59%	0,83%
c	0,48%	0,56%	0,67%	0,67%	0,53%	0,40%	0,65%	0,60%	0,48%	0,56%	0,67%	0,67%	0,53%
3	3,51%	3,64%	4,29%	3,91%	4,74%	5,24%	5,57%	5,32%	3,51%	3,64%	4,29%	3,91%	4,74%
a	3,38%	3,56%	3,72%	3,65%	3,70%	4,24%	4,25%	3,72%	3,38%	3,56%	3,72%	3,65%	3,70%
b	0,06%	0,08%	0,11%	0,17%	0,19%	0,08%	0,08%	0,07%	0,06%	0,08%	0,11%	0,17%	0,19%
c	0,07%	0,00%	0,46%	0,09%	0,85%	0,93%	1,25%	1,53%	0,07%	0,00%	0,46%	0,09%	0,85%
4	0,25%	1,26%	0,16%	0,42%	1,43%	0,80%	0,67%	3,70%	0,25%	1,26%	0,16%	0,42%	1,43%
B	58,00%	55,42%	54,63%	52,49%	51,74%	54,41%	53,64%	51,55%	58,00%	55,42%	54,63%	52,49%	51,74%
1	39,87%	35,87%	34,68%	34,49%	35,33%	36,95%	37,53%	37,01%	39,87%	35,87%	34,68%	34,49%	35,33%
a	27,11%	25,07%	24,36%	23,97%	23,85%	24,19%	25,68%	25,07%	27,11%	25,07%	24,36%	23,97%	23,85%
b	9,06%	8,75%	9,28%	9,61%	10,92%	12,19%	11,34%	11,58%	9,06%	8,75%	9,28%	9,61%	10,92%
c	3,69%	2,05%	1,04%	0,91%	0,56%	0,57%	0,51%	0,36%	3,69%	2,05%	1,04%	0,91%	0,56%
2	5,24%	5,42%	5,69%	5,70%	5,85%	6,18%	4,56%	4,04%	5,24%	5,42%	5,69%	5,70%	5,85%
3	12,89%	14,13%	14,26%	12,31%	10,56%	11,28%	11,56%	10,50%	12,89%	14,13%	14,26%	12,31%	10,56%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu miasta z lat 2000-2011 i planu na rok 2012.

Dokładna analiza struktury dochodów miasta wskazuje na to, że największy udział w dochodach własnych miasta stanowią na przestrzeni badanych lat podatki i opłaty lokalne dające w ostatnich okresach wpływy sięgające nawet ok. 30% całości wpływów. Gmina ma także ustawowo zagwarantowany udział w dochodach pochodzących z podatków od osób fizycznych i prawnych. W roku 2002 dochód z tego tytułu kształtował się na poziomie ok. 11,7%, podczas gdy w okresie dobrej koniunktury gospodarczej (np. rok 2008) przekraczał poziom 21% w dochodach ogółem. 2004. Największemu pogorszeniu uległy wpływy z majątku gminy (przeciętnie spadek o połowę w badanym okresie czasu) oraz z pozostałych dochodów własnych, które jednak ze względu na swoją specyfikę mogą ulegać znaczącym fluktuacjom.

Największy udział w dochodach własnych od lat mają podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych, które razem corocznie dają przeciętnie ok. ¼ wpływów do budżetu ogółem.

Tabela 40 Wielkość, struktura i dynamika dochodów gminy miejskiej Zambrów w latach 2000 – 2012

Wyszczególnienie	Lata						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody własne gminy (zł)	11 769 005	11 539 967	12 245 429	11 713 230	13 548 133	14 597 518	17 044 322
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	12,50%	-1,95%	6,11%	-4,35%	15,67%	7,75%	16,76%
Dotacje i subwencje ogółem (zł)	15 727 438	16 508 186	18 642 505	17 776 179	18 134 518	20 156 512	21 193 071
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	13,24%	4,96%	12,93%	-4,65%	2,02%	11,15%	5,14%
Dochody ogółem gminy (zł)	27 496 443	28 048 153	30 887 934	29 489 409	31 682 651	34 754 030	38 237 393
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	12,92%	2,01%	10,12%	-4,53%	7,44%	9,69%	10,02%

Wyszczególnienie	Lata					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody własne gminy (zł)	18 733 723	21 124 432	23 581 271	22 097 223	21 755 438	24 478 000
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	9,91%	12,76%	11,63%	-6,29%	-1,55%	12,51%
Dotacje i subwencje ogółem (zł)	22 555 976	23 342 539	25 280 460	26 372 909	25 176 021	26 039 309
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	6,43%	3,49%	8,30%	4,32%	-4,54%	3,43%
Dochody ogółem gminy (zł)	41 289 699	44 466 971	48 861 731	48 470 132	46 931 459	50 517 309
Dynamika (względem roku poprzedniego) (%)	7,98%	7,70%	9,88%	-0,80%	-3,17%	7,64%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu miasta z lat 2000-2011 i planu na rok 2012.

Dochody gminy miejskiej Zambrów na przestrzeni analizowanego okresu wzrosły nominalnie o prawie 84% do poziomu ok. 50 mln zł. Subwencje i dotacje wzrosły o niespełna 65%, natomiast dochody własne o ok. 108%. Dynamika tych zmian obrazuje odwrócenie wieloletniego trendu, który rysował się w pierwszej połowie badanego okresu, kiedy to rosło uzależnienie gminy od środków pochodzenia zewnętrznego. Relatywnie wyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się początkowo właśnie subwencje i dotacje. Po roku 2004 struktura dochodów zaczęła się zauważalnie poprawiać i ponownie wzrastać zaczął udział dochodów własnych w kształtowaniu budżetu.

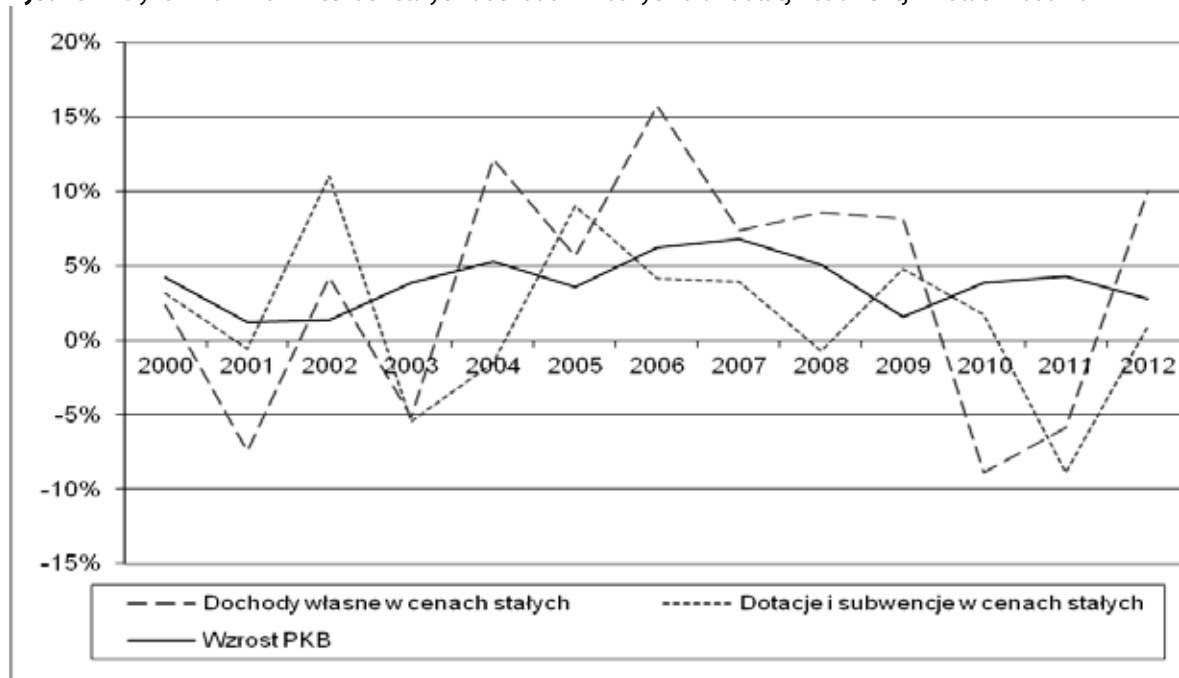
Z uwagi na fakt, że wszystkie budżety w badanym okresie czasu z oczywistych względów prezentowane były w cenach nominalnych, częściowemu zatarciu ulega rzeczywista dynamika zmian w źródłach finansowania samorządu. Po skorygowaniu wartości nominalnych wzrostu o czynnik inflacji w poniższej tabeli przedstawiono rzeczywiste wartości dynamiki zmian dochodów własnych oraz dotacji i subwencji. Widać w nich wyraźnie, że dochody realne sukcesywnie wzrastały niemal w każdym z lat. Przynajmniej teoretycznie zmiany te winny być luźno skorelowane z poziomem szacowanego w cenach stałych wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB). To PKB bowiem ma znaczący wpływ na dochody budżetu państwa oraz dochody własne jednostek samorządu terytorialnego (najbardziej bezpośrednio przełożenie wystąpi na linii podatków dochodowych, bowiem wzrost gospodarczy to większe zyski firm oraz udział w tych zyskach osób fizycznych poprzez dywidendy bądź płace).

Tabela 41 Dynamika wzrostu w cenach stałych (po skorygowaniu o czynnik inflacji)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody własne w cenach stałych	2,40%	-7,45%	4,21%	-5,15%	12,17%	5,65%	15,76%
Dotacje i subwencje w cenach stałych	3,14%	-0,54%	11,03%	-5,45%	-1,48%	9,05%	4,14%
Wzrost PKB	4,20%	1,20%	1,40%	3,90%	5,30%	3,60%	6,20%

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody własne w cenach stałych	7,41%	8,56%	8,13%	-8,89%	-5,85%	10,01%
Dotacje i subwencje w cenach stałych	3,93%	-0,71%	4,80%	1,72%	-8,84%	0,93%
Wzrost PKB	6,80%	5,10%	1,60%	3,90%	4,30%	2,80%

Rysunek 2 Dynamika zmian w cenach stałych dochodów własnych oraz dotacji i subwencji w latach 2000-2012

Powyższy wykres prezentuje powiązanie dochodów własnych oraz dotacji i subwencji z poziomem wzrostu PKB w badanym okresie. Brak jest bezpośredniego powiązania, które pozwalałoby na ściśle skorelowanie poziomów wzrostu, jednakże widoczne jest generalne podążanie zmian w zbliżonych trendach (za wyjątkiem lat 2003 i 2011 w którym spadły zarówno dochody własne, jak i dotacje i subwencje). Pamiętać bowiem należy, że środki pochodzenia zewnętrznego dzielone są w oparciu o ustalenia określone ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz stosowne rozporządzenia właściwego ministra. Tym samym mogą to być klucze podziału abstrahujące od kondycji gospodarki a bazujące głównie na ulegających znacznym fluktuacjom możliwościach finansowym budżetu państwa. Z tego też względu te źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego należy traktować jako niestabilne oraz mogące ulegać znaczącym zmianom.

W celu „uśrednienia” oraz „złagodzenia” przebiegu zmian poziomu wzrostu źródeł finansowania jednostki samorządu terytorialnego w badanym okresie oszacowano poniżej średnią kroczącą dynamiki zmian.

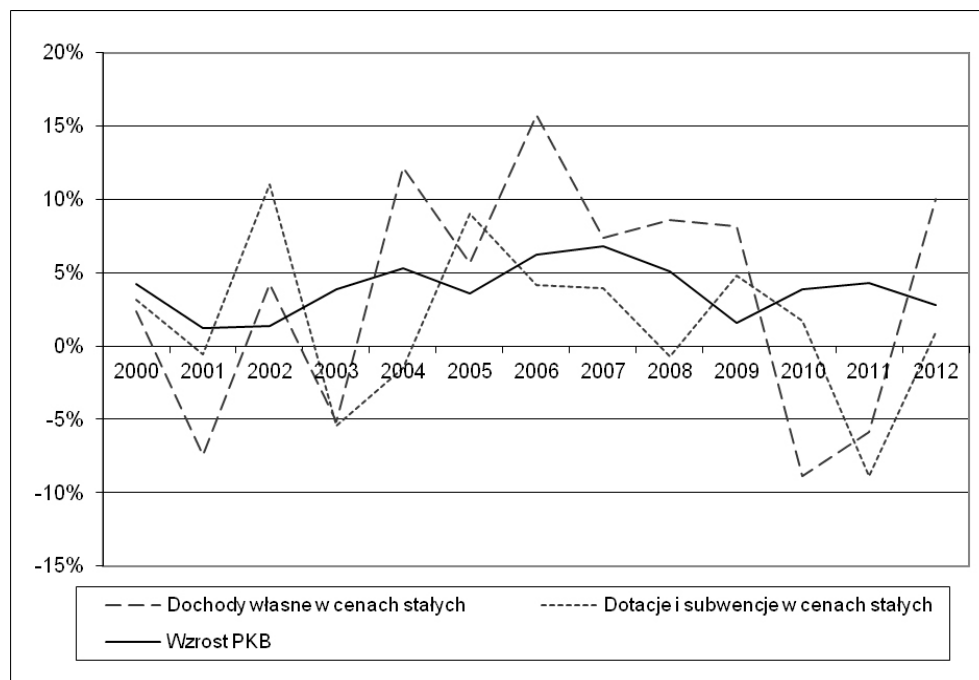
Tabela 42 Średnia krocząca wzrostu w cenach stałych

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody własne w cenach stałych	2,40%	-2,53%	-0,28%	-1,50%	1,24%	1,97%	3,94%
Dotacje i subwencje w cenach stałych	3,14%	1,30%	4,55%	2,05%	1,34%	2,63%	2,84%
Wzrost PKB	4,20%	2,70%	2,27%	2,68%	3,20%	3,27%	3,69%

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody własne w cenach stałych	4,38%	4,84%	5,17%	3,89%	3,08%	3,61%
Dotacje i subwencje w cenach stałych	2,98%	2,57%	2,79%	2,69%	1,73%	1,67%
Wzrost PKB	4,08%	4,19%	3,93%	3,93%	3,96%	3,87%

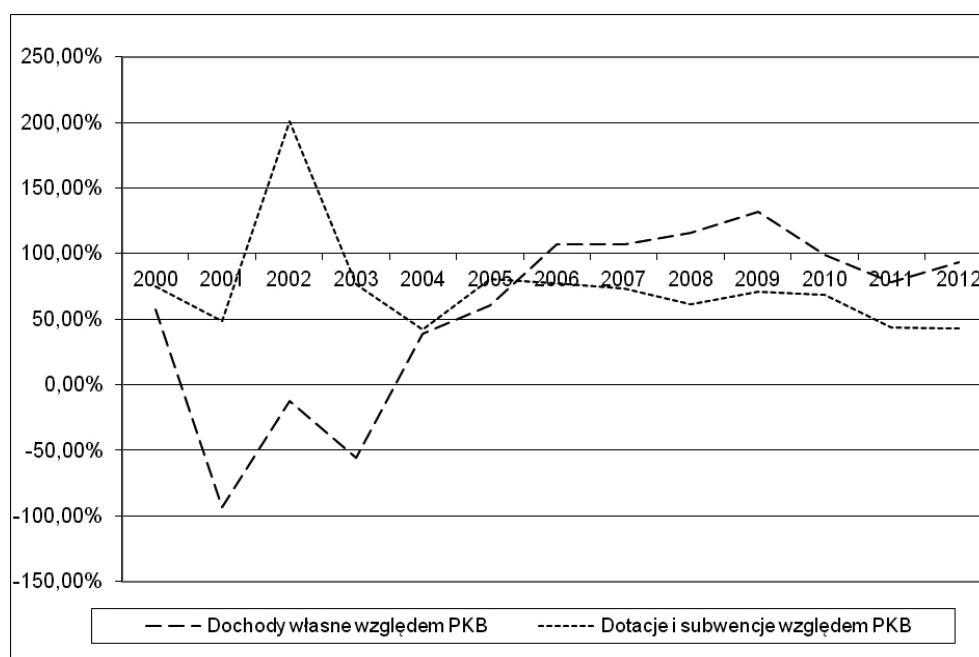
Średnia krocząca zmian wskazuje iż realnie dochody własne osiągnęły dodatnią przeciętną wartość wzrostu dopiero po roku 2004. Z kolei dotacje i subwencje co roku miały przeciętną dodatnią wartość wzrostu, choć od 2006 roku wyższe tempo wzrostu notowały już corocznie dochody własne. Zmiany te zaprezentowane w formie graficznej wskazują, iż przeciętne tempo zmian podążało generalnie w trendzie zbliżonym do zmian wzrostu Produktu Krajowego Brutto, acz osiągając niższe od niego wartości przyrostu (za wyjątkiem subwencji i dotacji w roku 2002 oraz dochodów własnych w latach 2006-2009).

Rysunek 2 Średnia krocząca dynamiki zmian dochodów własnych, dotacji i subwencji oraz PKB.

Celem przyporządkowania średniej kroczącej zmian dynamiki wzrostu dochodów własnych oraz dotacji i subwencji w cenach stałych do dynamiki zmian PKB w badanym okresie dokonano dodatkowego zestawienia. W jego ramach zaprezentowano iloraz średniej kroczącej dynamiki zmian dochodów własnych oraz dotacji i subwencji a średniej kroczącej dynamiki zmian PKB. Modelowym przykładem byłaby sytuacja w której jednostkowa zmiana PKB przekładałaby się na analogiczną zmianę jednostkową zmianę głównych składowych budżetu. Jednakże w badanym przypadku widać wyraźnie, że zarówno dochody własne, jak i dotacje i subwencje zwykle charakteryzowały się dynamiką niższą niż PKB. I tak dotacje i subwencje w analizowanym czasie zwykle dawały wzrost sięgający max. 80% dynamiki PKB (wyjątkiem był tylko rok 2002 w którym dotacje i subwencje dwukrotnie wzrosły dwukrotnie więcej względem zmiany PKB). Znacznie gorzej sytuacja kształtowała się do roku 2003 w przypadku dochodów własnych, których przeciętna dynamika wzrostu stale była znacząco mniejsza od przeciętnych zmian PKB i dopiero w roku 2004 zaczęła osiągać dodatnie wartości, a w latach 2006-2009 były to wzrosty wyższe niż notowane wzrosty PKB. W roku 2012 średnia krocząca zmian dochodów własnych sięgnąć winna dla badanego okresu poziomowi 90% analogicznej zmiany PKB. Oznacza to, że w tej samej proporcji wzrost gospodarczy przełożył się na poprawę poziomu dochodów własnych.

Rysunek 3 Korelacja średniej kroczącej wzrostu z PKB

Wskazane powyżej zależności dla badanego okresu czasu nie pozwalają na bardzo optymistyczne prognozowanie przyszłych finansów Gminy Miasta Zambrów. Już od połowy lat dziewięćdziesiątych obserwowany był sukcesywny spadek udziału dochodów własnych w budżecie ogółem, a przełamanie tej niekorzystnej tendencji nastąpiło dopiero po roku 2004. W efekcie uzależnienie miasta od zewnętrznych źródeł finansowania (tj. źródeł niezależnych od samorządu miasta) nadal jest znaczące. Zdecydowanie pozytywnym prognostykiem jest jednakże fakt, że dynamicznie wzrosły dochody własne, a dodatkowo tempo ich wzrostu było wyższe od tempa wzrostu całej gospodarki (mierzonej wartością PKB). Bardzo dobrze świadczy to o kondycji lokalnej gospodarki.

6.3. Zobowiązania

Gmina miejska Zambrów realizując duże inwestycje infrastrukturalne (m.in. budowa zakładu przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, budowa centrum kultury, kanalizacja sanitarnej, gazyfikacja miasta) zmuszona była zaciągać kredyty, które były w analizowanym czasie regulowane na bieżąco, zgodnie z założonym harmonogramem płatności i na koniec roku 2011 saldo zadłużenia wynosiło 4 mln zł. Spłata przedmiotowego zadłużenia zaplanowana jest na lata 2012 (1 mln zł) i 2013 (3 mln zł). Gmina miejska Zambrów charakteryzuje się względnie zrównoważonym budżetem i ma relatywnie niski poziom zaciągniętych zobowiązań. Dzięki tak prowadzonej polityce finansowej miasta możliwe jest zaciągnięcie ewentualnego kredytu pomostowego, inwestycyjno-pomostowego, czy też inwestycyjnego, umożliwiającego finansowanie inwestycji przeprowadzanych samodzielnie lub przy wsparciu z funduszy pomocowych. Nawet więc pomimo ewentualnego krótkoterminowego finansowania zewnętrznego w relatywnie dużej wysokości parametry zadłużenia i kosztów jego obsługi będą niższe od warunków granicznych stawianych przed jednostkami samorządu terytorialnego w ustawie o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009r. Ponadto zgodnie z obowiązującymi do końca roku 2013 art. 169 i art.170 tzw. „starej” ustawy o finansach publicznych z 2002 roku j.s.t. może być zadłużone do poziomu 60% dochodów ogółem, a wartość rocznej spłaty kredytów i pożyczek nie powinna przekraczać 15% dochodów ogółem. Miasto Zambrów zaś na koniec roku 2011 zadłużone było zaledwie na poziomie 5,4% dochodów ogółem, a wartość obciążenia spłatą sięgała poziomu 1,8% dochodów ogółem. Tym samym miasto ma znaczący potencjał do realizowania zadań inwestycyjnych z wykorzystaniem środków finansowania zewnętrznego takich jak kredyty, pożyczki, czy też dotacje. Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Zambrów na lata 2012-2015 wyraźnie wskazuje, że maksymalny dopuszczalny wskaźnik spłaty (art. 243 ufp) kształtować się będzie na poziomie 12,5% - 15,3% i że poziom ten nie jest przez miasto w pełni wykorzystany. Z uwagi jednak na niestabilność udziału dochodów własnych w budżecie ogółem zalecane jest ostrożne korzystanie ze zwrotnych źródeł finansowania i nie sugerowanie się relatywnie wyższym progiem granicznym ustanowionym przez ustawę o finansach publicznych. Wariant optymalny to oczywiście korzystanie ze źródeł wsparcia bezzwrotnego takich jak dotacje inwestycyjne z funduszy strukturalnych. Jednakże podział środków na zasadzie konkursu sprawia, że brak jest możliwości konstruowania trwałej strategii takiego finansowania inwestycji z uwagi na nieprzewidywalność tegoż źródła.

6.4. Prognoza finansowa

Na podstawie przeprowadzonych analiz budżetu miasta, a w szczególności źródeł jego dochodów sporządzono prognozę dochodów miasta, przyjmując jako dane wyjściowe planowany przez Urząd Miasta Zambrów w uchwale budżetowej dochód na rok 2012, a na lata kolejne wskaźnik wzrostu oparto na prognozie wzrostu PKB zawartej w opublikowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wariantach rozwoju gospodarczego Polski (https://www.mrr.gov.pl/fundusze/wytyczne_mrr/obowiazujace/horyzontalne/Documents/Zaktualizowane_warianty_rozwoju_gospodarczego_Polski_19072011.pdf) oraz Prognozie makroekonomicznej na lata 2005-2020 przygotowanej przez Departament Polityki Finansowej i Statystyki Ministerstwa Finansów. Ze względu jednak na aktualnie relatywnie mało stabilną sytuację finansów publicznych, prognoza w perspektywie długookresowej obciążona jest znacznym ryzykiem niesprawdzalności wprowadzono 2 dodatkowe scenariusze wzrostu.

Głównym elementem na którym oparto prognozy dochodów budżetu miasta Zambrów jest prognozowany na najbliższe dziesięciolecie średnioroczny wzrost gospodarczy. To Produkt Krajowy Brutto jest bowiem głównym parametrem obrazującym koniunkturę i produktywność gospodarki, która przekłada się bezpośrednio na uzyskiwane przez Skarb Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego wpływy. Po analizach zmian w dochodach Gminy Miasta Zambrów w ostatnich latach w odniesieniu do zmian poziomu wzrostu gospodarczego wskazano pewien element korelujący te zmienne ze sobą. Trendy zmian były ze sobą zasadniczo zbieżne, acz notowano znaczące odchylenia zmiennych względem siebie w poszczególnych latach. Oszacowane średnie wzrostu poszczególnych kategorii wykazały, że w badanym okresie najbliższe tempu wzrostu PKB było tempo wzrostu dochodów własnych (zbieżność sięgnęła ok. 94%, czyli przeciętny w sześcioleciu 10% wzrost PKB przełożył się na 9,4% wzrost dochodów własnych). Mniej korzystnie przedstawiał się obraz korelacji subwencji i dotacji do przeciętnych zmian PKB. Otóż w badanym okresie przy bardzo znaczących zmianach wartości w poszczególnych latach, zbieżność ta sięgnęła zaledwie ok. 43% (10% przeciętny w sześcioleciu wzrost PKB przełożył się na zaledwie 4,3% wzrostu dochodów własnych). Na podstawie powyższych wyników dla prognoz scenariusza bazowego przyjęto za podstawowe współczynniki o wartościach: 0,95 dla dochodów własnych oraz 0,7 dla subwencji i dotacji. Znacząca zmienność wartości cech w badanym okresie sprawia, że zaprezentowane zależności mogą w przyszłości ulegać znacznym odchyleniom, a co za tym idzie cechy przyjmować mogą inne od zakładanych wielkości. W związku z tym dodatkowo wprowadzono do analiz 2 scenariusze wzrostu (pesymistyczny i optymistyczny), które zakładają nominalne odchylenie o ok. 20% przyjętych w wariancie bazowym współczynników korygujących. Na szczególną uwagę zasługuje wartość współczynnika korygującego dla dochodów własnych w scenariuszu optymistycznym, który sięga wartości 1,15, wskazując tym samym, że tempo wzrostu wartości dochodów własnych stale przekraczała będzie tempo wzrostu gospodarczego. Miasto Zambrów notowało już taką dynamikę wzrostu w latach 2006-2009, więc jest to jak najbardziej możliwe do osiągnięcia. Ponadto pod uwagę wzięć należy aktywną politykę gospodarczą prowadzoną przez miasto, uruchamianie terenów inwestycyjnych oraz rewitalizowane tereny przemysłowe umożliwiające lokowanie nowych działalności oraz powstawanie nowych miejsc pracy. To te 2 elementy bowiem przekładają się w głównej mierze na kształtowanie dochodów własnych z podatków od nieruchomości oraz udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Dzięki zastosowaniu współczynników korygujących dla poszczególnych scenariuszy możliwym jest zwiększenie prawdopodobieństwa, że szacunki pokrywać się będą z realnie osiąganymi w przyszłości dochodami.

Założenia dodatkowe:

- w prognozach pominięto czynnik inflacji szacując dochody w cenach stałych,
- całość prognoz oparta została na systemie prawnym funkcjonującym w roku 2012.

Tabela 43 Prognozowany wzrost gospodarczy mierzony zmianą PKB w latach 2013-2022 oraz założenia współczynników korygujących dla scenariuszy

Wyszczególnienie	Lata				
	2013	2014	2015	2016	2017-2022
Średnioroczny wzrost PKB	3,7%	3,9%	4,0%	3,7%	5,0%
Scenariusz pesymistyczny					
Współczynnik korygujący dla dochodów własnych	0,80				
Współczynnik korygujący dla subwencji i dotacji	0,55				
Scenariusz bazowy					
Współczynnik korygujący dla dochodów własnych	0,95				
Współczynnik korygujący dla subwencji i dotacji	0,70				
Scenariusz optymistyczny					
Współczynnik korygujący dla dochodów własnych	1,15				
Współczynnik korygujący dla subwencji i dotacji	0,85				

Tabela 44 Prognoza dochodów – scenariusz pesymistyczny

Rok	Dochody własne	Udział w dochodach ogółem	Subwencje i dotacje	Udział w dochodach ogółem	Budżet ogółem	Dynamika
2012*	24 478 000	48,5%	26 039 309	51,5%	50 517 309	7,64%
2013	25 202 549	48,7%	26 569 209	51,3%	51 771 758	2,48%
2014	25 988 869	48,9%	27 139 119	51,1%	53 127 988	2,62%
2015	26 820 513	49,2%	27 736 180	50,8%	54 556 693	2,69%
2016	27 614 400	49,4%	28 300 611	50,6%	55 915 011	2,49%
2017	28 718 976	49,7%	29 078 878	50,3%	57 797 854	3,37%
2018	29 867 735	50,0%	29 878 547	50,0%	59 746 282	3,37%
2019	31 062 444	50,3%	30 700 207	49,7%	61 762 651	3,37%
2020	32 304 942	50,6%	31 544 463	49,4%	63 849 405	3,38%
2021	33 597 140	50,9%	32 411 936	49,1%	66 009 076	3,38%
2022	34 941 026	51,2%	33 303 264	48,8%	68 244 290	3,39%

*prognoza oparta na uchwale w sprawie budżetu miasta Zambrów na 2012 r.

Tabela 45 Prognoza dochodów – scenariusz bazowy

Rok	Dochody własne	Udział w dochodach ogółem	Subwencje i dotacje	Udział w dochodach ogółem	Budżet ogółem	Dynamika
2012*	24 478 000	48,5%	26 039 309	51,5%	50 517 309	7,64%
2013	25 338 402	48,7%	26 713 727	51,3%	52 052 129	3,04%
2014	26 277 190	48,9%	27 443 012	51,1%	53 720 202	3,20%
2015	27 275 723	49,2%	28 211 416	50,8%	55 487 139	3,29%
2016	28 234 465	49,4%	28 942 092	50,6%	57 176 557	3,04%
2017	29 575 602	49,7%	29 955 065	50,3%	59 530 667	4,12%
2018	30 980 443	50,0%	31 003 492	50,0%	61 983 935	4,12%
2019	32 452 014	50,3%	32 088 614	49,7%	64 540 628	4,12%
2020	33 993 485	50,6%	33 211 715	49,4%	67 205 200	4,13%
2021	35 608 176	50,9%	34 374 125	49,1%	69 982 301	4,13%
2022	37 299 564	51,2%	35 577 219	48,8%	72 876 783	4,14%

*prognoza oparta na uchwale w sprawie budżetu miasta Zambrów na 2012 rok

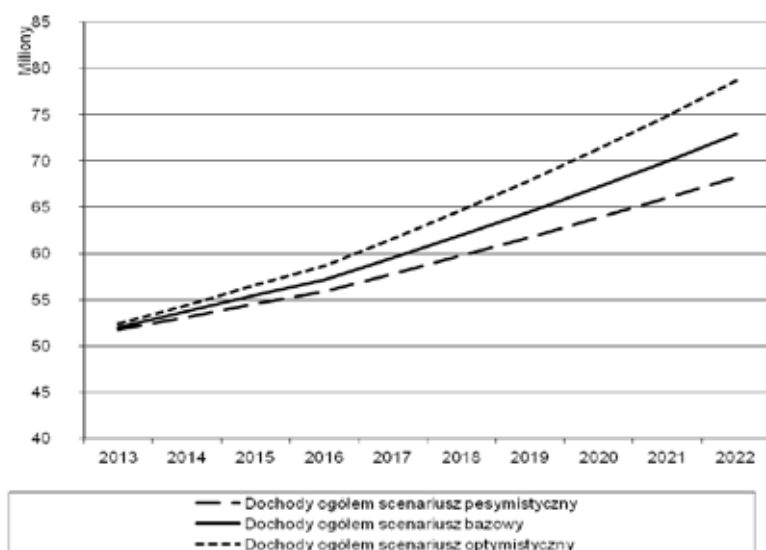
Tabela 46 Prognoza dochodów – scenariusz optymistyczny

Rok	Dochody własne	Udział w dochodach ogółem	Subwencje i dotacje	Udział w dochodach ogółem	Budżet ogółem	Dynamika
2012*	24 478 000	48,5%	26 039 309	51,5%	50 517 309	7,64%
2013	25 519 539	48,7%	26 858 245	51,3%	52 377 784	3,68%
2014	26 664 090	49,0%	27 748 596	51,0%	54 412 686	3,89%
2015	27 890 638	49,3%	28 692 048	50,7%	56 582 686	3,99%
2016	29 077 385	49,6%	29 594 413	50,4%	58 671 798	3,69%
2017	30 749 335	49,9%	30 852 176	50,1%	61 601 511	4,99%
2018	32 517 422	50,3%	32 163 393	49,7%	64 680 815	5,00%
2019	34 387 174	50,6%	33 530 337	49,4%	67 917 511	5,00%
2020	36 364 437	51,0%	34 955 376	49,0%	71 319 813	5,01%
2021	38 455 392	51,3%	36 440 979	48,7%	74 896 371	5,01%
2022	40 666 577	51,7%	37 989 721	48,3%	78 656 298	5,02%

*prognoza oparta na uchwale w sprawie budżetu miasta Zambrów na 2012 rok

Cechą wspólną dla wszystkich scenariuszy jest stabilny wzrost dochodów zarówno własnych jak i subwencji oraz dotacji. Różnice dotyczą głównie dynamiki zmian w dochodach. I tak dla scenariusza pesymistycznego wynosi ona przeciętnie ok. 2,5-3,4% rocznie, podczas gdy dla scenariusza bazowego jest to już ok. 3,6%-3,9% rocznie, a dla scenariusza optymistycznego już 3,7-5,0% rocznie. Przekłada się to bezpośrednio na wartość dochodów budżetu ogółem który docelowo w roku 2022 osiągać będzie wartości w przedziale 68 mln – 78 mln zł. Wspólna dla wszystkich scenariuszy jest kontynuacja korzystnej tendencji zmian w proporcji dochodów własnych do dotacji i subwencji. Wpływ dochodów własnych na budżet ogółem ulegnie bowiem zwiększeniu. Dla roku 2012 dochody własne to ok. 48,5%, podczas gdy w 2022 już ok. 51,5%. Nie jest to różnica o znaczeniu strategicznym dla finansów miasta, ale niewątpliwie ułatwić winna planowanie finansowe zwiększając elastyczność budżetu i zmniejszając zależność od środków pochodzenia zewnętrznego. Występowanie takiej tendencji we wszystkich scenariuszach jest bezpośrednim rezultatem poczynionego założenia wskazującego relatywnie wyższą dynamikę wzrostu dochodów własnych względem wzrostu PKB (oraz subwencji i dotacji). Nawet w scenariuszu pesymistycznym współczynnik wzrostu dochodów własnych wynosi 0,8, czyli, że 10% wzrost gospodarczy przełoży się na 8% wzrost dochodów własnych. Założenie takie wynika nie tylko z dotychczas występujących tendencji, ale również z faktu, iż stworzona infrastruktura rozwoju przedsiębiorczości ma szansę procentować przyspieszonym wzrostem gospodarczym miasta w latach kolejnych. Nieco odmiennie przedstawia się sytuacja w przypadku dotacji i subwencji, które redystrybuowane są przez Skarb Państwa z budżetu centralnego, a dzielone za pomocą określonych ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kryteriów. Brak jest możliwości wpływu samorządu na kształtowanie tych dochodów oraz nie występuje tak ściśle uzależnienie od poziomu wzrostu gospodarczego w skali regionu, czy kraju (od 10 lat stale tempo wzrostu wartości subwencji i dotacji było znacząco niższe od tempa wzrostu gospodarczego).

Rysunek 4 Dochody budżetowe ogółem w latach 2013-2022

Na podstawie przeprowadzonych analiz dochodów budżetu Gminy Miasta Zambrów oraz przeprowadzonych wariantowo prognoz wskazać można zwiększanie się dochodów miasta w perspektywie długookresowej, przy rosnącym udziale dochodów własnych. Winno to niezmiernie ułatwić prowadzenie skutecznej polityki inwestycyjnej miasta, która mogłaby dodatkowo stymulować jego rozwój. Pominięto w oczywistych względów sytuacje wystąpienia zmian w ustawodawstwie mogących potencjalnie wywrzeć wpływ na generowane dochody z uwagi na niemożność ich przewidzenia.

Miasto Zambrów dysponujące w przyszłości ok. 25 mln – 37 mln zł rocznie dochodów własnych, nie będzie w stanie przeznaczać znaczących kwot na inwestycje wzięwszy pod uwagę fakt, że ok. 80% wszystkich wydatków to wydatki sztywne, jednakże będzie to i tak wartość dwukrotnie wyższa od dochodów własnych sprzed kilku lat. Wydatki o charakterze ruchomym stanowią przeciętnie ok. 20% całości wydatków, co kwotowo wynosić będzie w przyszłości od 10 mln do 14 mln zł rocznie. W tych wydatkach zawierać się mogą dopiero wydatki inwestycyjne. W związku z tym szansą dla miasta jest skuteczne ubieganie się o bezzwrotne środki pomocowe (bardzo skutecznie zresztą realizowane w ostatnich kilku latach). Wsparcie sięgające niekiedy 75%-85% poniesionych kosztów (w zależności od specyfiki programu) może sprawić, że na przykład poniesiony nakład ze strony miasta w wysokości 1 mln zł umożliwi realizację zadania o czterokrotnie większej wartości. Optymistycznym akcentem jest tu fakt relatywnie niskiego stanu zobowiązań Gminy Miasta Zambrów, który umożliwi podejmowanie wysiłków inwestycyjnych bez obaw o możliwości sfinansowania ewentualnych kosztów obsługi kredytowej.

7. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi swoiste podsumowanie diagnozy stanu miasta zaprezentowanej w rozdziale czwartym, jak też wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców. Analiza obejmuje identyfikację zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych czynników, mogących mieć wpływ na rozwój miasta: głównych problemów jako jego słabych stron oraz atutów będących mocnymi stronami, a także na określeniu szans i zagrożeń tkwiących w bliższym i dalszym otoczeniu gminy. Analiza wskazuje na podstawowe bariery rozwojowe gminy. Nad analizą pracowały poszczególne zespoły problemowe powołane do opracowania dokumentu Strategii.

Mocne i słabe strony pogrupowano w kategorie, zawierające takie sfery wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych jak: infrastruktury technicznej, rozwoju gospodarczego, infrastruktury społecznej, polityki mieszkaniowej, bezpieczeństwa. Zidentyfikowane szanse i zagrożenia podzielono na cztery grupy: infrastruktury technicznej, społecznej, rozwoju gospodarczego i bezpieczeństwa.

Niniejsza analiza stanowi użyteczne narzędzie pozwalające na analizę zasobów i otoczenia gminy, stanowi punkt wyjścia do ustalenia misji i wizji podmiotu oraz celów strategicznych rozwoju.

Mocne i słabe strony Zambrowa

Mocne strony	Słabe strony
sfera infrastruktury technicznej	
1. Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa oraz ujęcie wody posiadające rezerwę	1. Trudności w pozyskiwaniu gruntów prywatnych na cele publiczne
2. Rozwinięta sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków z dużą rezerwą	2. Położenie przy drogach tranzytowych
3. Rezerwa energii cieplnej w mieście z ciepłowni miejskiej	3. Nieekologiczna technologia w kotłowniach indywidualnych i lokalnych
4. Poprawiająca się sieć dróg miejskich	4. Wyeksploatowana sieć elektroenergetyczna
5. Oświetlenie dróg miejskich	5. Brak II GPZ
6. Oddana do użytku obwodnica Zambrowa wzdłuż drogi S8	6. Niewystarczająca sieć ścieżek rowerowych
	7. System komunikacyjny niedostosowany do aktualnych potrzeb ruchu drogowego i pieszego
	8. Zły stan techniczny niektórych dróg powiatowych i krajowych leżących w obrębie miasta
	9. Niewystarczająca sieć gazowa
	10. Brak koncepcji zagospodarowania centrum miasta (ul. Kościuszki i Mickiewicza)
	11. Brak koncepcji związanej z rewitalizacją budynków koszarowych
sfera rozwoju gospodarczego	
1. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych	1. Niewielka atrakcyjność inwestycyjna miasta dla kapitału zewnętrznego
2. Wykwalifikowana kadra urzędników przygotowana do pisanie wniosków o dofinansowanie z funduszy strukturalnych UE	2. Zbyt słaba promocja oferty inwestycyjnej miasta
3. Wykorzystanie istniejących funduszy strukturalnych	3. Utrzymujący się poziom bezrobocia
4. Wysokospecjalistyczna produkcja mleczarska	4. Brak planów zagospodarowania przestrzennego na znacznym obszarze miasta
5. Rozwój przemysłu rolno-spożywczego, drzewnego i budownictwa na bazie rodzimych surowców	
6. Dostępność siły roboczej	
7. Oferta terenów przemysłowych wraz z ulgami inwestycyjnymi	

8. Krótkie procedury rejestracji działalności gospodarczej	
9. Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości w mieście	
10. Funkcjonowanie Zambrowskiego Funduszu Pożyczkowego	
11. Rozwinięta infrastruktura okołobiznesowa	
12. Funkcjonowanie Zambrowskiego Parku Przemysłowego	
13. Istniejące aktualne studium zagospodarowania przestrzennego	
sfera infrastruktury społecznej	
1. Znaczny odsetek osób w wieku produkcyjnym (powyżej 60%)	1. Niski poziom dochodów ludności
2. Dobrze wyposażone budynki oświatowe	2. Niskie kwalifikacje siły roboczej
3. Odpowiednio przygotowana i doświadczona kadra pedagogiczna	3. Słabe dostosowanie kierunków kształcenia szkół średnich do potrzeb rynku pracy
4. Pomoc poradni psychologiczno-pedagogicznej organizowana w każdej placówce oświatowej	4. Ograniczone środki na zapewnienie pełnej działalności szkół
5. Dobrze rozwinięta baza sportowa szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i średniego	5. Brak Domu Pomocy Społecznej
6. Bardzo dobrze rozwinięta baza rekreacyjna miasta (tereny zielone, pływalnia, lodowisko, boisko do piłki siatkowej)	6. Znaczny odpływ wykształconej młodzieży do większych ośrodków miejskich
7. Funkcjonowanie Centrum Kultury z kinem 3 D	7. Wysoka stopa bezrobocia
8. Imprezy kulturalne i rekreacyjne o zasięgu ponadlokalnym	8. Niska mobilność bezrobotnych mieszkańców miasta
9. Funkcjonowanie szpitala o zasięgu powiatowym	9. Zjawisko bezrobocia długotrwałego
10. Zagospodarowane tereny zielone nad zalewem	10. Niedostateczny stan wyposażenia służby zdrowia w sprzęt wysokospecjalistyczny
11. Aktywny udział organizacji pozarządowych w życiu miasta	11. Ograniczony dostęp do wysokokwalifikowanej kadry medycznej w ramach usług finansowanych przez NFZ
12. Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców	12. Niska dostępność do usług rehabilitacyjnych
13. Zabezpieczenie potrzeb dzieci poprzez tworzenie klas integracyjnych w lokalnych szkołach	14. Niekorzystne trendy demograficzne, w tym: spadająca liczba urodzeń, migracje ludności, starzenie się mieszkańców
14. Uchwalona Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	15. Odpływ części uczniów do szkół ponadgimnazjalnych poza teren Zambrowa
15. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	
16. Sprawnie działający Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	
15. Poprawiająca się baza gastronomiczna i noclegowa	
sfera polityki mieszkaniowej	
1. Poprawa estetyki budynków i osiedli mieszkaniowych	1. Znacząca dekapitalizacja mieszkaniowych zasobów komunalnych
2. Podaż mieszkań na rynku wtórnym	2. Brak miejsc parkingowych w centrum i na osiedlach
3. Istnienie terenów przygotowanych pod budownictwo	3. Brak mieszkań chronionych
sfera bezpieczeństwa	
1. Dobre wyposażenie w sprzęt Policji i Straży Pożarnej	1. Chuligaństwo, wandalizm młodzieży
2. Działający monitoring wizyjny	2. Zagrożenia patologiami społecznymi jak np. alkoholizm, narkomania
3. Działalność firm ochrony mienia	
4. Poprawa poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego w mieście poprzez budowę rond i sygnalizacji świetlnych	
Szanse	Zagrożenia
sfera infrastruktury technicznej	
1. Położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski	1. System prawny powodujący długotrwałą procedurę rozpoczęcia realizacji inwestycji

2. Budowa drogi ekspresowej Warszawa-Białystok	2. Brak środków na modernizację dróg krajowych i powiatowych
3. Budowa zakładu i systemu przetwarzania odpadów komunalnych	
4. Możliwość dofinansowania inwestycji miejskich z funduszy strukturalnych UE	
sfera rozwoju gospodarczego	
1. Pojawienie się nowych firm na terenach inwestycyjnych miasta	1. Obciążenia podatkowe
	2. Niewystarczające zainteresowania regionem przez kapitał zewnętrzny
	3. Mała atrakcyjność inwestycyjna województwa podlaskiego
	4. Opóźnienie rozwoju naszego regionu w stosunku do ogólnego rozwoju kraju
sfera infrastruktury społecznej	
1. Liczne więzi rodzinne z USA i innymi krajami	1. Niespójna polityka społeczna rządu
2. Bliskość ośrodków akademickich w Białymstoku, Warszawie i Łomży	2. Niedostateczne środki subwencji oświatowej dla samorządów
3. Wzrost środków finansowych i programów na aktywizację bezrobotnych	3. Niskie nakłady na instytucje kultury i sportu
4. Możliwość pozyskania środków unijnych w nowej perspektywie finansowej 2014-2020 na wspieranie rozwoju gospodarczego miasta	4. Brak motywacyjnej funkcji zasiłków do podejmowania zatrudnienia
5. Bliskość położenia aglomeracji warszawskiej	5. Niedostateczne środki finansowe NFZ na ochronę zdrowia
	6. Starzenie się społeczeństwa
sfera bezpieczeństwa	
1. Poprawa skuteczności pracy policji	1. Szybki rozwój motoryzacji
2. Położenie miasta Zambrowa na szlaku komunikacyjnym drogi międzynarodowej Nr 8 (?)	2. Utrzymujący się poziom bezrobocia
	3. Zagrożenia chemiczne w transporcie drogowym

8. Misja i cele rozwoju miasta

8.1 Misja rozwoju

Misja rozwoju miasta jest swoistym zapisem intencji działania władz lokalnych. Określa ona przyszłe kierunki rozwoju ośrodka. Jednocześnie wskazuje na najważniejsze cechy Zambrowa, świadczące o jego przewadze konkurencyjnej w stosunku do innych miast. Rolą misji jest stworzenie właściwego wizerunku Zambrowa, wyróżniającego go spośród innych ośrodków miejskich. Ustalenie misji rozwoju pozwala na eliminację ewentualnych sporów w trakcie realizacji działań zapisanych w dokumencie strategii, gdyż wiązka celów zawarta w tekście misji decyduje o tym, które działania mają charakter priorytetowy.

Uczestnicy prac nad nową wersją dokumentu strategii zgodnie potwierdzili, iż nadal dwiema podstawowymi grupami docelowymi działań strategicznych Zambrowa powinni być potencjalni inwestorzy oraz mieszkańcy. W związku z tym w tekście misji szczególny akcent został położony na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej ośrodka i rozwój gospodarczy - z jednej strony - oraz na bezpieczeństwo i troskę o jakość życia społeczności lokalnej - z drugiej.

Misja:

„Zambrow - prężnym ośrodkiem ponadlokalnym o korzystnym położeniu geograficznym, wyposażonym w dobrą infrastrukturę techniczną, rozwijającym się gospodarczo w harmonii ze środowiskiem naturalnym, atrakcyjnym dla inwestorów, bezpiecznym i przyjaznym mieszkańcom, dbającym o rosnącą jakość życia społeczności lokalnej”.

Na podstawie tekstu misji przygotowano motto rozwoju miasta, które jest jej skróconą postacią i ma charakter sloganu reklamowego, zamieszczonego w przyszłości na materiałach i publikacjach promocyjnych.

Motto:

„Zambrow - miasto atrakcyjne dla inwestorów i przyjazne swoim mieszkańcom”

W oparciu o misję wyodrębniono cele strategiczne I rzędu, które wskazują podstawowe obszary rozwoju miasta w latach 2012-2022.

8.2 Cele strategiczne I rzędu

W trakcie prac nad nową wersją Strategii podjęto decyzję o kontynuacji czterech z pięciu celów przyjętych w poprzedniej „Strategii rozwoju Zambrowa”. Cele te oznaczono cyframi rzymskimi. Numeracja ta spełnia jednak tylko funkcję porządkującą, nie zaś hierarchizującą. Wszystkie cele są bowiem sobie równe pod względem wagi i znaczenia w strategii rozwoju Zambrowa.

Cele strategiczne I rzędu:

- I. Zambrów miastem rozwijającym się gospodarczo, atrakcyjnym dla inwestorów
- II. Zambrów miastem o rozwiniętej infrastrukturze technicznej
- III. Zambrów miastem rosnącej jakości życia
- IV. Zambrów prężnym ośrodkiem ponadlokalnym integrującym sąsiednie gminy

8.3 Cele strategiczne II rzędu

Cele I rzędu posiadają swoją konkretyzację w celach II rzędu. W trakcie prac nad aktualizacją strategii rozwoju Zambrowa ustalono ich 17. Poniżej znajduje się lista. Podobnie jak w przypadku celów I rzędu ich kolejność nie stanowi o wadze i znaczeniu w procesie realizacji zadań wynikających z poszczególnych celów zaplanowanych na lata 2012-2022. Każdy cel strategiczny I rzędu został rozpisany na kilka celów strategicznych II rzędu. Stąd też symbolikę poniżej listy należy odczytywać w ten sposób, że cyfry rzymskie wskazują do którego celu I rzędu odnosi się dany cel II rzędu. Natomiast druga część symbolu celu II rzędu, oznaczona dużymi literami, jest nadana dla uporządkowania całego wykazu.

I. ZAMBRÓW MIASTEM ROZWIJAJĄCYM SIĘ GOSPODARCZO, ATRAKCYJNYM DLA INWESTORÓW

I.A TWORZENIE WARUNKÓW DO INWESTOWANIA W MIEŚCIE

I.B PROMOCJA MIASTA W KRAJU I ZA GRANICĄ

II. ZAMBRÓW MIASTEM O ROZWIŃEJ INFRASTRUKTURZE TECHNICZNEJ

II.A POPRAWA JAKOŚCI I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

II.B ZAPEWNIENIE PRAWIDŁOWEJ GOSPODARKI ODPADAMI

II.C TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU BUDOWNICTWA ORAZ POPRAWA ISTNIEJĄCEJ SUBSTANCJI MIESZKANIOWEJ

II.D MODERNIZACJA I ROZBUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ, CIEPLNEJ, GAZOWEJ

III. ZAMBRÓW MIASTEM ROSNĄCEJ JAKOŚCI ŻYCIA

III.A POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

III.B PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM I UZALEŻNIENIOM

III.C ROZWÓJ FORM OPIEKI SPOŁECZNEJ

III.D ROZWÓJ BAZY REKREACYJNO-SPORTOWEJ

III.E TWORZENIE MIEJSC KULTURALNEGO SPĘDZANIA CZASU

III.F PODNOSZENIE STANDARDU BAZY OŚWIATOWEJ

III.G OCHRONA WARTOŚCI KULTUROWYCH

IV. ZAMBRÓW PRĘŻNYM OŚRODKIEM PONADLOKALNYM INTEGRUJĄCYM SĄSIEDNIE GMINY

IV.A ORGANIZACJA WSPÓLNYCH IMPREZ SPORTOWO-REKREACYJNYCH, KULTURALNYCH, OŚWIATOWYCH

IV.B PROWADZENIE WSPÓLNYCH INWESTYCJI Z POWIATEM I SĄSIEDNIMI GMINAMI

IV.C ROZWÓJ ZORGANIZOWANYCH FORM WSPÓŁDZIAŁANIA PONADLOKALNEGO

IV.D WSPÓLNA PROMOCJA Z INNYMI SAMORZĄDAMI

9. Zadania strategiczne

I cel strategiczny I rzędu ZAMBROW MIASTEM ATRAKCYJNYM DLA INWESTORÓW ROZWIJAJĄCYM SIĘ GOSPODARczo W HARMONII ZE ŚRODOWISKIEM NATURALNYM

I.A. Cel strategiczny II rzędu *Tworzenie warunków do inwestowania w mieście*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	I.A.1	Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych przy ul. Targowej	rozwój gospodarczy miasta	Ściągnięcie inwestorów, którzy chcieliby rozpocząć działalność gospodarczą na przygotowanych terenach inwestycyjnych w mieście	2014	2020	- Miasto Zambrow - środki unijne	10 mln
	I.A.2	Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych przy obwodnicy Zambrowa	rozwój gospodarczy miasta	Ściągnięcie inwestorów, którzy chcieliby rozpocząć działalność gospodarczą na przygotowanych terenach inwestycyjnych w okolicach miasta	2016	2020	- Miasto Zambrow - fundusze unijne	10 mln
	I.A.3	Trzeci etap rozbudowy Zambrowskiego Parku Przemysłowego na bazie majątku po Zamtexie	rozwój gospodarczy miasta	Ściągnięcie inwestorów, którzy chcieliby rozpocząć działalność gospodarczą w mieście	2016	2020	- Miasto Zambrow - fundusze unijne	20 mln

I.B. Cel strategiczny II rzędu *Promocja miasta w kraju i za granicą*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	I.B.1	Promocja oferty gospodarczej miasta	rozwój gospodarczy miasta	Ściągnięcie inwestorów, którzy chcieliby rozpocząć działalność gospodarczą na przygotowanych terenach inwestycyjnych w mieście lub w Zambrowskim Parku Przemysłowym	corocznie		- Miasto Zambrow	30 tys. rocznie
	I.B.2	Rozwijanie współpracy z miastem Visaginas oraz nawiązanie kontaktów z innymi miastami europejskimi	rozwój gospodarczy miasta	Nawiązanie trwałych kontaktów i rozwój współpracy z zagranicznymi samorządami umożliwi przeniesienie wypracowanych przez nich metod organizacyjnych na nasz grunt. Zamiast eksperymentować można skorzystać z wyrobowanych, skutecznych mechanizmów działań.	corocznie		- Miasto Zambrow - Samorząd miasta Visaginas	15 tys. rocznie
	I.B.3	Wymiana doświadczeń i współpraca samorządów z innymi regionami kraju	rozwój gospodarczy miasta	Wskazane jest nawiązanie kontaktów z miastami z innych regionów w celu ponadregionalnej wymiany doświadczeń. Rozwiązania organizacyjne i techniczno-ekonomiczne, wypracowane w innych regionach można będzie wdrażać na nasz teren, nie tracąc czasu na eksperymenty i uczyć się na cudzych błędach. Pożądane byłoby sprawdzenie wzorów nowych technologii dla przemysłu i przetwórstwa rolno-spożywczego, które pomogłyby w stworzeniu nowych miejsc pracy.	corocznie		- Miasto Zambrow - Samorządy innych miast	5 tys. rocznie

II Cel strategiczny I rzędu: ZAMBROW MIASTEM O ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE TECHNICZNEJ
 II.A. Cel strategiczny II rzędu Poprawa jakości i rozbudowa infrastruktury drogowej

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	II.A.1	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej do Czerwonego Boru	rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Rozbudowa sieci infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w mieście	2015	2018	- Miasto Zambrów	2 mln
	II.A.2	Przebudowa drogi S-8 Wyszaków-Białystok Odcinek Obwodnicy Zambrowa i Wiśniewa	rozbudowa DK-8 do parametrów drogi ekspresowej	Obniżenie natężenia ruchu tranzytowego w Zambrowie, poprawa BRD, zwiększenie przepustowości DK-8. Skrócenie czasu przejazdu do Warszawy i Białegostoku	2012	2020	GDDKiA	1 mld
	II.A.3	Budowa odcinka drogi łączącej ul. Białostocką z ul. 71 Pułku Piechoty	rozwój sieci drogowej	Sprawny przejazd przez miasto pojazdów tranzytowych, odciążenie centrum miasta od ruchu tranzytowego z kierunku południowego.	2015	2017	- Miasto Zambrów	9,6 mln
	II.A.4	Przebudowa i remont wewnętrznej obwodnicy miasta (71 Pułku Piechoty, Papieża Jana Pawła II, Żytniej, Polowej, Obronców Zambrowa)	rozwój sieci drogowej	Poprawa wewnętrznej komunikacji w mieście	2014	2018	- Miasto Zambrów - Powiat zambrowski	20 mln
	II.A.5	Budowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż ulicy Białostockiej	rozwój sieci drogowej	Poprawa stanu technicznego ciągów pieszych przy drogach krajowych, poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego	2014	2015	- Miasto Zambrów	1 mln
	II.A.6	Budowa ulicy Łanowej	rozwój sieci drogowej	Poprawa wewnętrznej komunikacji w mieście	2015	2016	- Miasto Zambrów	1,5 mln
	II.A.7	Przedłużenie ulicy Krajewskiego z wyłotem do ul. Wądołkowskiej	rozwój sieci drogowej	Realizacja sieci infrastruktury technicznej łącznie z drogami umożliwiającą prawidłową komunikację na osiedlu oraz zabudowę działek.	2014	2015	- Miasto Zambrów	1,2 mln
	II.A.8	Budowa ulicy pomiędzy Wądołkowską a Ogrodową	rozwój sieci drogowej	Poprawa wewnętrznej komunikacji w mieście	2017	2018	- Miasto Zambrów	1 mln
	II.A.9	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej „Konopnicka IV” do ul. Łomżyńskiej	rozwój sieci drogowej	Kompleksowe przygotowanie terenu pod zabudowę wymaga wykonania sieci infrastruktury technicznej i komunikacji. Urządzenie dróg umożliwia właściwą komunikację na osiedlu.	2020	2022	- Miasto Zambrów	2 mln
	II.A.10	Budowa ulic Brzozowej i Nadrzecznej	rozwój sieci drogowej	Poprawa wewnętrznej komunikacji w mieście	2014	2015	- Miasto Zambrów	2 mln
	II.A.11	Budowa ulicy Wiśniowej	rozwój sieci drogowej	Umożliwienie realizacji zabudowy zagrodowej, poprawa obsługi komunikacyjnej terenów zabudowy zagrodowej.	2012	2014	- Miasto Zambrów	4 mln
	II.A.12	Budowa ulic na osiedlu w obrębie ulicy Podewornego i Sadowej	rozwój sieci drogowej	Uzbrojenie terenu na potrzeby budownictwa mieszkaniowego	2014	2015	- Miasto Zambrów	2 mln

II.A.13	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej „Północ II”	rozwój sieci drogowej	W mieście jest to jedyny teren przeznaczony pod zabudowę wielorodzinną. Realizacja zabudowy wiąże się z koniecznością budowy sieci infrastruktury technicznej, a także budowy dróg. Budowa dróg umożliwi „normalną” komunikację na osiedlu wielorodzinnym	2013	2016	- Miasto Zambrów	3,5 mln
II.A.14	Budowa dróg na osiedlu „Konopnicka IV” cz. III	rozwój sieci drogowej	Budowa sieci drogowej umożliwi przystąpienie do realizacji budynków mieszkalnych na wydzielonych działkach. Jest to istotne, gdyż przyczyni się do poprawienia sytuacji mieszkaniowej w mieście.	2016	2020	- Miasto Zambrów	1,5 mln
II.A.15	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Wiejskiej- Wądołkowskiej (kontynuacja)	rozwój sieci drogowej	Budowa sieci infrastruktury umożliwi rozpoczęcie realizacji budynków mieszkalnych - przygotowany zostanie teren pod zabudowę umożliwiającą rozwój miasta i zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	2020	2022	- Miasto Zambrów	1,5 mln
II.A.16	Budowa ulicy Kolejowej	rozwój sieci drogowej	Poprawa komunikacji w mieście	2013	2020	- Miasto Zambrów	2 mln
II.A.17	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej pomiędzy ulicami Poświętne, Mazowiecka	rozwój sieci drogowej	Po położeniu sieci infrastruktury technicznej komunikacja bez wykonania nawierzchni jezdni i chodników będzie utrudniona. Realizacja dróg pozwoli na „normalną” komunikację na osiedlu	2014	2020	- Miasto Zambrów	1,7 mln
II.A.18	Budowa dróg na terenie zabudowy zagrodowej pomiędzy ul. Polną i Rolniczą	rozwój sieci drogowej	Przygotowany zostanie teren pod zabudowę zagrodową. Umożliwi to powstanie osiedla zabudowy zagrodowej. W ten sposób zostaną zaspokojone potrzeby mieszkaniowe w rozwijającym się mieście.	2016	2018	- Miasto Zambrów	1,9 mln
II.A.19	Budowa dróg wewnętrznych na osiedlu zabudowy mieszkaniowo-usługowej pomiędzy ul. Białostocką i przedłużeniem 71 Pułku Piechoty	rozwój sieci drogowej	Przygotowanie nowego terenu pod zabudowę mieszkaniowo-usługową umożliwi dalszy rozwój miasta i zaspokoi potrzeby mieszkaniowe zambrówian	2018	2020	- Miasto Zambrów	4 mln
II.A.20	Budowa ulicy Poligonowej	rozwój sieci drogowej	Poprawa systemu komunikacji w mieście	2013	2014	- Miasto Zambrów	1 mln
II.A.21	Przebudowa ulicy Aleja Wojska Polskiego	rozwój sieci drogowej	Poprawa stanu technicznego jednej z centralnych ulic miasta, a także poprawa bezpieczeństwa mieszkańców korzystających z ogródków działkowych	2013	2014	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	1,3 mln
II.A.22	Budowa ścieżki rowerowej do Długoborza	rozwój sieci drogowej ścieżek rowerowych		2013	2013	- Miasto Zambrów	0,5 mln
II.A.23	Remont ulic: Legionowej, Magazynowej, Podewornego, Wądołkowskiej, Konopnickiej	rozwój sieci drogowej	Poprawa stanu technicznego najczęściej uczęszczanych ulic w mieście	2013	2017	- Powiat zambrowski - Miasto Zambrów - fundusze unijne	6 mln
II.A.24	Remont ulicy Kościuszki	rozwój sieci drogowej	Poprawa stanu technicznego ulicy w centrum miasta o znaczeniu historycznym	2013	2014	- Miasto Zambrów GDDKiA	1,0 mln

II.A.25	Remont i przebudowa ul. Łomżyńskiej	rozwój sieci drogowej	Poprawa stanu technicznego drogi, która zostanie przejęta przez Miasto Zambrów i stanie się drogą o charakterze lokalnym	2014	2015	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	6 mln
II.A.26	Budowa łącznicy drogi ekspresowej S8 do drogi krajowej nr 63, 66	rozwój sieci drogowej	Poprawa komunikacji w mieście	2014	2018	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	100 mln
II.A.27	Przebudowa mostu na rzece Prątnik	rozwój sieci drogowej	Poprawa komunikacji w mieście	2014	2022	- Powiat zambrowski	2 mln
II.A.28	Zainstalowanie solarów na budynkach użytkach użyteczności publicznej	rozwój odnawialnych źródeł energii	Poprawa stanu środowiska naturalnego w mieście	2012	2020	- Miasto Zambrów - WFOŚiGW - fundusze unijne	0,5 mln

II. B. Cel strategiczny II rzędu Zapewnienie prawidłowej gospodarki odpadami

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	II.B.1	Zorganizowanie i wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	gospodarka odpadami	Poprawa stanu środowiska naturalnego w mieście. Przejęcie przez gminy obowiązku usuwania i unieszkodliwiania odpadów	2012	2014	- PGK w Zambrowie - Miasto Zambrów - fundusze unijne	2 mln
	II.B.2	Budowa instalacji do paliwa alternatywnego	ochrona środowiska	Poprawa stanu środowiska naturalnego w mieście.	2013	2015	- PGK w Zambrowie - Miasto Zambrów - fundusze unijne	2 mln
	II.B.3	Program usuwania azbestu	ochrona środowiska	Poprawa stanu środowiska naturalnego w mieście.	2013	2020	- PGK w Zambrowie - Miasto Zambrów - WFOŚiGW - fundusze unijne	0,5 mln

II. C. Cel strategiczny II rzędu Tworzenie warunków do rozwoju budownictwa oraz poprawa istniejącej substancji mieszkaniowej

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	II.C.1	Remonty i modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych	budownictwo mieszkaniowe	Poprawa stanu zasobów mieszkaniowych. Poprawa komfortu życia mieszkańców	corocznie		Zarząd Nieruchomościami w imieniu Wspólnot Mieszkańczych	0,6 mln rocznie
	II.C.2	Budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych	budownictwo mieszkaniowe	Budowa mieszkań socjalnych Budowa mieszkań komunalnych	2012 2016	2015 2018	- miasto Zambrów - budżet państwa	4,5 mln
	II.C.3	Poprawa estetyki na osiedlach mieszkaniowych	budownictwo mieszkaniowe	Poprawa estetyki osiedla, a tym samym całego miasta	corocznie		Spółdzielnie mieszkaniowe Zarząd Nieruchomościami Zarząd Miasta Komunalnego	brak danych

II.D. Cel strategiczny II rzędu *Rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłej, gazowej.*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	II.D.1	Budowa sieci wodociągowej na osiedlu przy ulicy Wądołkowskiej- Wiejskiej	rozwój sieci wodociągowej	realizacja sieci infrastruktury technicznej umożliwi przystąpienie do realizacji zabudowy na osiedlu.	2013	2022	- ZCIW	0,4 mln
	II.D.2	Budowa sieci wodociągowej na terenach przy ul. Białostockiej i przedłużeniu ul. 71 Pułku Piechoty, przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową	rozwój sieci wodociągowej	Przygotowanie nowego terenu pod zabudowę mieszkaniowo-usługową umożliwi dalszy rozwój miasta i zaspokoi potrzeby mieszkaniowe Zambrowian	2013	2022	- ZCIW	0,4 mln
	II.D.3	Budowa sieci wodociągowej na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, położonym pomiędzy ulicami Poświętne- Mazowiecka	rozwój sieci wodociągowej	Rozpoczęcie realizacji zabudowy mieszkaniowej na osiedlu	2013	2022	- ZCIW	0,2 mln
	II.D.4	Budowa sieci wodociągowej na terenach przy ul. Wiejskiej i Wądołkowskiej, przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (II etap)	rozwój sieci wodociągowej	Wyposażenie całego osiedla „Wiejska – Wądołkowska” w sieć wodociągową - budowa sieci infrastruktury umożliwi rozpoczęcie realizacji budynków mieszkalnych - przygotowany zostanie teren pod zabudowę umożliwiającą zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	2014	2014	- ZCIW	0,2 mln
	II.D.5	Budowa sieci wodociągowej na pozostałej części osiedla „Północ II”	rozwój sieci wodociągowej	Powstanie nowy teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową	2013	2022	- ZCIW	0,4 mln
	II.D.6	Budowa wodociągu wzdłuż ul. Al. Wojska Polskiego	rozwój sieci wodociągowej	Zwiększenie dostępu mieszkańców do sieci wodociągowej	2015	2020	- ZCIW	0,5 mln
	II.D.7	Przebudowa wodociągów na terenie miasta Zambrowa budowanych z rur żeliwnych w latach 50. i 60. ubiegłego wieku	rozwój sieci wodociągowej	Poprawa stanu technicznego infrastruktury miejskiej	2013	2020	- ZCIW	1,5 mln
	II.D.8	Budowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenach przewidzianych do budowy osiedli mieszkaniowych i przemysłowych	rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Przygotowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową	2013	2020	- ZCIW	3 mln
	II.D.9	Renowacja kanałów sanitarnych na terenie miasta Zambrow	rozwój sieci kanalizacyjnej	Poprawa stanu technicznego infrastruktury miejskiej	2013	2022	- ZCIW	3,5 mln
	II.D.10	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Ostrowskiej	rozwój sieci kanalizacyjnej	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w mieście	2012	2014	- ZCIW	4,2 mln
	II.D.11	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Brzozowej i Nadrzecznej	rozwój sieci kanalizacyjnej	Likwidacja nieszczelnych zbiorników na działkach, uporządkowanie gospodarki ściekami na przedmiotowym terenie	2014	2015	ZCIW	1 mln

II.D.12	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Białostockiej w stronę Wiśniewa	rozwój sieci kanalizacyjnej	Poprawa stopnia uzbrojenia terenów przeznaczonych pod zabudowę	2014	2015	- ZCIW	0,25 mln
II.D.13	Budowa kanalizacji sanitarnej w osiedlu „Północ II”	rozwój sieci kanalizacyjnej	Powstanie nowy teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową	2020	2022	- ZCIW	1 mln
II.D.14	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach przy ul. Białostockiej i przedłużeniu ul. 71 Pułku Piechoty, przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową,	rozwój sieci kanalizacyjnej	Przygotowanie nowego terenu pod zabudowę mieszkaniowo-usługową umożliwi dalszy rozwój miasta i zaspokoi potrzeby mieszkaniowe Zambrowian	2014	2016	- ZCIW	1 mln
II.D.15	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach przy ul. Wiejskiej i Wądołkowskiej, przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową	rozwój sieci kanalizacyjnej	Wyposażenie całego osiedla „Wiejska – Wądołkowska” w sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej budowa sieci infrastruktury umożliwi realizację realizacji budynków mieszkalnych przygotowany zostanie teren pod zabudowę umożliwiającą rozwój miasta i zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	2015	2015	- ZCIW	0,25 mln
II.D.16	Rozbudowa sieci ciepłowniczych do potrzeb rozbudowy wielorodzinnych osiedli mieszkaniowych	rozwój sieci ciepłowniczej	Przygotowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową	2013	2022	- ZCIW	2,7 mln
II.D.17	II etap gazyfikacji miasta. Budowa sieci gazowej w ulicach: Ostrowska, Moniuszki, Świerkowa, Polna, Rolnicza, Łomżyńska, Chopina, Mazowiecka, Plac Sikorskiego i Al. Wojska Polskiego	rozbudowa sieci gazowej	Eliminacja zanieczyszczeń powietrza, których źródłem jest spalanie węgla i innych paliw	2012	2015	- Zakład Gazowniczy	10 mln

III Cel strategiczny I rzędu: ZAMBROW MIASTEM ROSNĄCEJ JAKOŚCI ŻYCIA

III.A. Cel strategiczny II rzędu *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	III A.1	Realizacja programu „Bezpieczny Zambrow”, w tym dodatkowe patrole policji	bezpieczeństwo publiczne - zadanie ciągłe	Realizacja programu przyczyni się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście.	2012	2020	- Komenda Powiatowa Policji - Prokuratura, Sąd, Straż Pożarna Pogotowie Ratunkowe - Firmy ochroniarskie - Miasto Zambrow	0,2 mln
	III.A.2	Rozwinięcie monitoringu miejsc niebezpiecznych na terenie miasta	bezpieczeństwo publiczne	Poprawa bezpieczeństwa w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością kryminalną i pospolitą, wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli, bardziej skuteczna ochrona mienia publicznego oraz prywatnego, jak również zmniejszenie przestępczości wzrost jej wykrywalności.	2012	2017	- Miasto Zambrow - Komenda Powiatowa Policji	1,5 mln

II.A.3	Dostosowanie Urzędu Miasta do potrzeb e-administracji	e-administracja	Poprawa jakości i bezpieczeństwa usług administracyjnych Urzędu Miasta w stosunku do mieszkańców	2013	2018	- Miasto Zambrów - fundusze UE	0,5 mln
II.A.4	Budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ulic: Ostrowska, Obrońców Zambrowa, Polowa	bezpieczeństwo	Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego w mieście	2016	2022	GDDKA	1 mln

III.B Cel strategiczny II rzędu *Przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	III.B.1	Rozwinięcie działalności informacyjno-diagnostycznej i szkoleniowej rodziców, wychowawców, młodzieży i dzieci w zakresie wczesnego ujawniania patologicznych zjawisk	bezpieczeństwo publiczne	Wzrost świadomości społecznej na temat szkodliwości uzależnień.	Zadanie stałe od 2012 roku		- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - PCPR - Miasto Zambrów - Komisja Przeciwal-koholowa - instytucje oświatowe i wychowawcze	15 000 rocznie
	III.B.2	Promocja zdrowia poprzez organizację programów profilaktycznych	bezpieczeństwo publiczne	Wzrost świadomości społecznej na temat profilaktyki zdrowotnej	Corocznie		- Miasto Zambrów - placówki medyczne - organizacja pozarządowe	0,1 mln

III. C. Cel strategiczny II rzędu *Rozwój form opieki społecznej*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	III.C.1	Budowa ośrodka opieki paliatywnej i geriatrycznej	opieka społeczna	Rozwój form opieki społecznej ukierunkowanej na osoby przewlekłe chore	2015	2018	- powiat zambrowski - gminy powiatu zambrowskiego - Miasto Zambrów - organizacje pozarządowe - prywatni inwestorzy	2 mln
	III.C.2	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	opieka społeczna	Ośrodek Interwencji Kryzysowej będzie spełniał zadania związane ze świadczeniem specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, ale też hotelowych. Głównym celem OIK będzie zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się dysfunkcji rodzin i osób będących ofiarami przemocy bądź innej sytuacji kryzysowej. Ośrodek będzie także zapewniał całodobową opiekę stacjonarną.	2014	2014	- powiat zambrowski - Miasto Zambrów	0,2 mln

III. C.3	Zagospodarowanie terenu przy Powiatowym Ośrodku Wsparcia	poprawa estetyki otoczenia budynku	Teren wokół budynku zostanie zagospodarowany, co poprawi jego estetykę i komfort interesantów związany z korzystaniem z usług Powiatowego Ośrodka Wsparcia.	2015	2022	- powiat zambrowski	0,5 mln
----------	--	------------------------------------	---	------	------	---------------------	---------

III.D Cel strategiczny II rzędu Rozwój bazy rekreacyjno-sportowej

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	III.D.1	Budowa II etapu parku przy ul. Cmentarnej (poszerzenie do ul. Ostrowskiej i włączenie terenów parafii Trójcy Przenajświętszej)	sport i rekreacja	Powstanie atrakcyjnych terenów rekreacyjnych w mieście	2013	2015	- Miasto Zambrów	2,5 mln
	III.D.2	Utworzenie ciągu spacerowego przy ulicy Łomżyńskiej	sport i rekreacja	W mieście istnieje potrzeba utworzenie większej liczby parków. Obecnie teren pomiędzy ulicą Łomżyńską i Żytnią jest niezagospodarowany, jednocześnie spełnia warunki do przeznaczania go na miejsce rekreacji i wypoczynku świątecznego dla mieszkańców.	2014	2016	- Miasto Zambrów	0,5 mln
	III.D.3	Organizacja cyklicznych imprez sportowo-rekreacyjnych: „Zambrów na rowery”, Turniej Halowy w piłce Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej w Piłce Siatkowej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta, Turniej Piłki Drużyn Niezrzeszonych o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej Tenisa ziemnego o Puchar Burmistrza Miasta, udział w rozgrywkach ligowych	sport i rekreacja	Organizacja cyklicznych imprez sportowo-rekreacyjnych pod patronatem Burmistrza Zambrowa, angażuje wiele środowisk z miasta i okolic m.in. lokalny biznes, przedstawicieli samorządów sąsiednich gmin i powiatu, sportowców, nauczycieli. Stanowi ważne narzędzie public relations wykorzystywane przez władze w zarządzaniu miastem	Corocznie		- Miasto Zambrów - placówki oświatowe - stowarzyszenia i organizacje sportowe w mieście	0,2 mln rocznie
	III.D.4	Budowa urządzeń lekkoatletycznych dla potrzeb szkół podstawowych	sport i rekreacja	Lepsze dostosowanie bazy szkolnej do zajęć wychowania fizycznego	2013	2015	- Miasto Zambrów	0,5 mln
	III.D.5	Budowa placów zabaw	sport i rekreacja	Poprawa estetyki osiedli, a także zwiększenie form spędzania czasu wolnego dla rodzin z małymi dziećmi	2013	2015	- Miasto Zambrów - spółdzielnie mieszkaniowe - wspólnoty mieszkaniowe - fundusze unijne	0,6 mln
	III.D.6	Remont kapitalny pływalni miejskiej w Zambrowie	sport i rekreacja	Poprawa bezpieczeństwa i estetyki ważnego obiektu sportowego w mieście	2014	2015	- Miasto Zambrów	2 mln
	III.D.7	Modernizacja stadionu miejskiego w Zambrowie	sport i rekreacja	Poprawa bezpieczeństwa i estetyki ważnego obiektu sportowego w mieście	2013	2018	- miasto Zambrów	ok. 15,5 mln

III.D.8	Budowa boiska sportowego przy Zespole Szkół Agropredsiębiorczości	sport i rekreacja	Poprawa dostępności młodzieży do infrastruktury sportowej	2015	2022	- powiat zambrowski	1 mln
III.D.9	Utworzenie arboretum przy Rezerwacie Grabówka	sport i rekreacja	Poszerzenie oferty rekreacyjnej dla mieszkańców miasta i okolic	2012	2018	- miasto Zambrów - powiat zambrowski - Nadleśnictwo Łomża	1 mln

III.E Cel strategiczny II Tworzenie warunków do kulturalnego spędzania czasu wolnego

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
III.E.1	Promocja animatorów i twórców kultury i sportu	kultura	Należałoby opracować program promocji miejscowych wyróżniających się twórców kultury. Istnieje też potrzeba organizacji systemu nagród, które byłyby przyznawane najbardziej aktywnym kulturowo mieszkańcom miasta i jego okolic (statuetki żubra za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, jak też w dziedzinie upowszechniania kultury).	Corocznie		- Miasto Zambrów - Miejski Ośrodek Kultury - organizacje pozarządowe	15 000 rocznie	
III.E.2	Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, w tym m.in.: Dni Zambrowa, Parada Orkiestr Dętych, Powitanie i Pożegnanie Lata, Zambrowskie Żubry, Przegląd Teatrów Obrzędowych, UTW, Powiatowego Przeglądu Dorobku Artystycznego dzieci Młodzieży Niepełnosprawnej, Powiatowy Dzień Działacza Kultury, spotkania oplatkowe, mikolajki	kultura	Rozwój kulturalny mieszkańców poprzez organizację imprez	corocznie		- Miejski Ośrodek Kultury - Placówki Oświatowe - organizacja pozarządowe	100 000 rocznie	

III.F Cel strategiczny II Podnoszenie standardu bazy oświatowej

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
III.F.1	Remont budynku Gimnazjum Miejskiego w Zambrowie	edukacja	Poprawa stanu technicznego budynku, a tym samym poprawa bezpieczeństwa uczniów	2012	2015	- Miasto Zambrów	3,5 mln	
III.F.2	Remonty obiektów szkół miejskich	edukacja	Poprawa stanu technicznego budynków, a tym samym poprawa bezpieczeństwa uczniów	2013	2020	- Miasto Zambrów	200 000 rocznie	
III.F.3	Doposażenie klasopracowni w szkołach miejskich i przedszkolach	edukacja	poprawa jakości usług edukacyjnych	2013	2020	- Miasto Zambrów	20 000 rocznie	

III.G. Cel strategiczny II Ochrona wartości kulturowych

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	III.G.1	Rewitalizacja zespołu koszarowego	kultura – zadanie do realizacji ze środków unijnych	Poprawa stanu technicznego zabytkowego zespołu Koszar, Uporządkowanie terenu	2013	2016	- Miasto Zambrow - Wspólnota mieszkaniowa - właściciele i zarządcy nieruchomości konserwator zabytków	1,2 mln
	III.G.2	Renowacja cmentarza wojennego przy ul. Mazowieckiej	kultura	Poprawa wizerunku cmentarza, a tym samym wizerunku miasta. Ochrona miejsca pamięci historycznej.	2013	2014	- Wojewódzki Konserwator Zabytków - Wojewoda Podlaski - Miasto Zambrow	0,5 mln
	III.G.3	Renowacja (odbudowa) cmentarza żydowskiego przy ulicy Łomżyńskiej	kultura	Poprawa wizerunku cmentarza. Miasto zostanie wzbogacone o odnowione miejsce historyczne, mające charakter kulturowy	2013	2014	- Wojewódzki Konserwator Zabytków - Miasto Zambrow - Gmina żydowska	0,1 mln
	III.G.4	Utworzenie muzeum Ziemi Zambrowskiej	kultura	Muzeum regionalne w Zambrowie stanowiliby ciekawą atrakcję nie tylko dla odwiedzających miasto, ale też stanowiłoby główne źródło poznania historii dla mieszkańców Zambrowa.	2014	2016	- Miasto Zambrow - powiat zambrowski - gminy powiatu zambrowskiego	3 mln
	III.G.5	Rewitalizacja centrum miasta - poprawa stanu technicznego obiektów przy ul. Kościuszki i Mickiewicza	kultura	Poprawa stanu ulic, a także w konsekwencji ich wizerunku. Ulice stanowić będą wizytówkę miasta. W perspektywie planuje się również wyłączenie ul. Kościuszki z ruchu i budowę pasażu.	2013	2016	- właściciele obiektów - zarządcy nieruchomości - Miasto Zambrow - Konserwator Zabytków	2 mln

IV cel strategiczny I rzędu ZAMBRÓW PRĘŻNYM OŚRODKIEM PONADLOKALNYM INTEGRUJĄCYM SĄSIĘDNIĘ GMINY

IV.A. Cel strategiczny II rzędu *Organizacja wspólnych imprez sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych, oświatowych*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	IV.A.1	Organizacja wspólnych imprez kulturalnych i rekreacyjnych	Kultura/rekreacja	Upowszechnienie różnych wartości związanych z kulturą, wdrażanie idei twórczego spędzania czasu wolnego, integracja środowisk.	corocznie		- Miejski Ośrodek Kultury - szkoły podstawowe i średnie - kluby sportowe - media lokalne - Stowarzyszenie Szansa	0,2 mln

IV.B Cel strategiczny II rzędu *Prowadzenie wspólnych inwestycji z powiatem i sąsiednimi gminami*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji Rok rozpoczęcia Rok zakończenia	Kto realizuje	Nakłady finansowe
	IV.B.1	Rozbudowa i modernizacja Szpitala Powiatowego i zakup urządzeń medycznych (m.in. urządzeń do rehabilitacji medycznej)	opieka zdrowotna	Poprawa warunków technicznych obiektu szpitala jak również wzrost poziomu usług medycznych realizowanych przez tę placówkę	2012 2016	- starostwo powiatowe - gminy powiatu zambrowskiego - środki strukturalne UE - środki unijne	20 mln
	IV.B.2	Rozbudowa rehabilitacji leczniczej w Zambrowie	opieka zdrowotna	wzrost dostępności do usług rehabilitacji leczniczej	2012 2014	-miasto Zambrów - starostwo powiatowe	0,5 mln

IV. C. Cel strategiczny II rzędu *Rozwój zorganizowanych form współdziałania ponadlokalnego*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	IV.C.1	Współpraca w ramach Zambrowskiego Związku Gmin	rozwój gospodarczy	Rozwój współpracy w ramach ZZG (głównie w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami), w wyniku której nastąpi rozwój wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w jego skład	corocznie		- Samorządy gmin wchodzących w skład ZZG	nakłady w zależności od nośności od specyfiki przedsięwzięć
	IV.C.2	Powołanie Powiatowego Zespołu Pomocy Lokalnej ds. uzależnień	pomoc społeczna	Umożliwienie szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych związanych ze skutkami uzależnień	2013 2014		- Komenda Powiatowa Policji - Poradnie Psychologiczne, placówki oświatowo-wychowawcze	Trudne do oszacowania

IV. D. Cel strategiczny II rzędu *Wspólna promocja z innymi samorządami*

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Oczekiwany efekt	Czas realizacji		Kto realizuje	Nakłady finansowe
					Rok rozpoczęcia	Rok zakończenia		
	IV.D.1	Wspólne występowanie na wystawach promocyjnych, targach itd.	rozwój gospodarczy	Rozwój działań promocyjnych realizowanych wspólnie z powiatem i sąsiednimi gminami w celu ściągnięcia inwestorów	corocznie		- starostwo powiatowe - samorządy sąsiednich gmin	Trudne do oszacowania

10. Planowane finansowanie zadań inwestycyjnych

Tabela finansowania zadań inwestycyjnych przedstawia analizę możliwości sfinansowania zawartych w Strategii zadań Miasta Zambrów ze środków własnych budżetu miasta. Tabela nie obejmuje zadań bieżących ujętych w Strategii jako zadania ciągłe, gdyż ze względu na ich charakter należy zadania te zaliczyć do zadań bieżących. Tabela nie uzależnia realizacji zadań własnych od pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania. Jeżeli w okresie realizacji zadań pojawią się środki z zewnątrz to spowodują one przyspieszenie realizacji zadań i w konsekwencji przyspieszenie realizacji zadań zaplanowanych na okresy późniejsze. Koszty realizacji poszczególnych zadań oraz kwoty środków budżetu miasta przeznaczone na ich finansowanie określone zostały orientacyjnie i rzeczywiste ich wartości na etapie realizacji mogą się istotnie różnić (nawet do 20%). Terminy rozpoczęcia realizacji poszczególnych zadań oraz czas ich trwania będą ulegać zmianom w zależności od uwarunkowań i polityki władz miasta.

Wysokość środków przeznaczonych na inwestycje w poszczególnych latach oszacowane wg. następujących zasad:

1. Przyjęto, że dochody budżetu miasta będą się kształtowały zgodnie ze scenariuszem pośrednim wykazanym w tabeli 35 jako scenariusz bazowy.
2. Wydatki sztywne budżetu stanowiąc będą 80% wydatków ogółem, zaś wydatki ruchome 20%.
3. Przyjęto, że na inwestycje przeznaczone być może do 75% wydatków ruchomych.

Przedstawione powyżej założenia wskazują, że w latach 2012-2022 ze środków własnych budżetu miasta będzie można przeznaczyć na inwestycje od 7,6 mln zł w roku 2012 do 10,9 mln zł w roku 2022 zaś całkowita wysokość środków przeznaczonych na inwestycje w tym okresie wynieść może maksymalnie 99,8 mln zł. Założenia dotyczące wysokości środków na inwestycje wydają się być bardzo realne zważywszy, że w latach minionych przeznaczano na ten cel nawet niespełna 1/5 wydatków ogółem, zaś założono, że w latach 2012-2022 wydatki inwestycyjne stanowiąc będą od 8% do 21% (w skali roku) dochodów ogółem. Średnia wartość inwestycji w odniesieniu do całości budżetu wyniesie ok. 14% w skali roku.

Ustalając podział zadań na grupy i harmonogram ich realizacji przyjęto zasadę, że zadłużenie budżetu miasta z tytułu realizowanych inwestycji nie powinno narastająco przekraczać 10,0 mln zł (wyjątkiem jest rok 2020 w którym skumuluje się zadłużenie zaciągnięte na realizację projektów współfinansowanych w ramach perspektywy unijnej 2014-2020). Z tabeli wynika, że przy realizacji zadań w latach 2014-2016 będzie następował wzrost zadłużenia miasta, przy czym najwyższe zadłużenie wystąpi w 2020 r. osiągając kwotę 10,1 mln zł. Lata następujące po roku 2020 to malejące saldo zadłużenia, aż do wygenerowania nadwyżki w roku 2022.

Przy realizacji strategii w poszczególnych latach kolejność zadań przewidzianych do realizacji, wysokość przeznaczonych środków na poszczególne zadania jak i czasookres ich realizacji będą podlegały pewnym modyfikacjom przy konstruowaniu budżetu na poszczególne lata. Mogą pojawić się zadania nie ujęte w tabeli, których realizacja będzie konieczna z przyczyn, które obecnie nie są znane jak również mogą pojawić się zewnętrzne źródła finansowania zadań. Dlatego też tabeli nie należy traktować jako sztywnego długofalowego planu inwestycyjnego lecz jako analizę oceniającą możliwość sfinansowania zadań zapisanych w „Strategii rozwoju Zambrowa.”

Tabela 47 Tabela finansowania zadań strategicznych

Sym-bol	Zadanie	Realizacja i udział	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Wartość
I.A.1	Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych przy ul. Targowej	dotacje, udział 25%			357 143	357 143	357 143	357 143	357 143	357 143	357 143			2 500 000
I.A.2	Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych przy obwodnicy Zambrowa	dotacje 75%, udział 25%					500 000	500 000	500 000	500 000	500 000			2 500 000
I.A.3	Trzeci etap rozbudowy Zambrowskiego Parku Przemysłowego na bazie majątku po Zamtexie	dotacje 75%, udział 25%					1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000			5 000 000
I.B.1	Promocja oferty gospodarczej miasta	T	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	330 000
I.B.2	Rozwijanie współpracy z miastem Visaginas oraz nawiązanie kontaktów z innymi miastami europejskimi	udział 50%	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	82 500
I.B.3	Wymiana doświadczeń i współpraca samorządów z innymi regionami kraju	udział 50%	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	27 500
II.A.1	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej do Czerwonego Boru	T					500 000	500 000	500 000	500 000	500 000			2 000 000
II.A.3	Budowa odcinka drogi łączącej ul. Biało-stocką z ul. 71 Pułku Piechoty	T								3 200 000	3 200 000	3 200 000		9 600 000
II.A.4	Przebudowa i remont wewnętrznej obwodnicy miasta (71 Pułku Piechoty, Papieża Jana Pawła II, Żytniej, Polowej, Obrońców Zambrowa)	dotacje, udział 25%				1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000				5 000 000
II.A.5	Budowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż ulicy Białoostockiej	T			500 000	500 000								1 000 000
II.A.6	Budowa ulicy Łanowej	T				750 000	750 000							1 500 000
II.A.7	Przedłużenie ulicy Krajewskiego z wyłotem do ul. Wądołkowskiej	T			600 000	600 000								1 200 000
II.A.8	Budowa ulicy pomiędzy Wądołkowską a Ogródową	T						500 000	500 000					1 000 000
II.A.9	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej „Konopnicka IV” do ul. Łomżyńskiej	T									666667	666667	666667	2 000 000
II.A.10	Budowa ulic Brzozowej i Nadrzecznej	T									1 000 000	1 000 000		2 000 000
II.A.11	Budowa ulicy Wiśniowej	T	1 333 333	1 333 333	1 333 333									4 000 000
II.A.12	Budowa ulic na osiedlu w obrębie ulicy Podedwornego i Sadowej	T									1 000 000	1 000 000		2 000 000
II.A.13	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej „Północ II”	T		875 000	875 000	875 000	875 000							3 500 000

II.A.14	Budowa dróg na osiedlu „Konopnicka IV” cz.III	T								300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	1 500 000
II.A.15	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Wielejskiej- Wądołkowskiej (kontynuacja)	T									500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
II.A.16	Budowa ulicy Kolejowej	T	250 000			250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	2 000 000
II.A.17	Budowa dróg na osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej pomiędzy ulicami Poświętne, Mazowiecka	T			242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	242 857	1 700 000
II.A.18	Budowa dróg na terenie zabudowy zagrodowej pomiędzy ul. Polną i Rolniczą	T								633 333	633 333	633 333	633 333			1 900 000
II.A.19	Budowa dróg wewnętrznych na osiedlu zabudowy mieszkaniowo-usługowej pomiędzy ul. Białostocką i przedłużeniem 71 Pułku Piechoty	T									1333333	1333333	1333333	1333333	1333333	4 000 000
II.A.20	Budowa ulicy Poligonowej	T						500 000	500 000							1 000 000
II.A.22	Budowa ścieżki rowerowej do Długoborza	T						500 000	500 000							500 000
II.A.24	Remont ulicy Kościuszki															500 000
II.B.1	Zorganizowanie i wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych								222 222	222 222	222 222	222 222	222 222	222 222	222 222	666 667
II.B.2	Budowa instalacji do paliwa alternatywnego															666 667
II.C.2	Budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych															2 250 000
III.A.1	Realizacja programu „Bezpieczny Zambrow”, w tym dodatkowe patrole policji															50 000
III.A.2	Rozwinięcie monitoringu miejsc niebezpiecznych na terenie miasta															750 000
III.A.3	Dostosowanie Urzędu Miasta do potrzeb e-administracji	T														500 000
III.B.1	Rozwinięcie działalności informacyjno-diagnostycznej i szkoleniowej rodziców, wychowawców, młodzieży i dzieci w zakresie wczesnego ujawniania patologicznych zjawisk															33 000

III.B.2	Promocja zdrowia poprzez organizację programów profilaktycznych	udział 33%	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	33 333	366 667
III.C.1	Budowa ośrodka opieki paliatywnej i geriatrycznej	udział 20%								100 000	100 000	100 000			400 000
III.C.2	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	udział 50%		100 000											100 000
III.D.1	Budowa II etapu parku przy ul. Cmentarnej (poszerzenie do ul. Ostrowskiej i włączenie terenów parafii Trójcy Przenajświętszej)	T	833 333	833 333						833 333					2 500 000
III.D.2	Utworzenie ciągu spacerowego przy ulicy Łomżyńskiej	T		166 667					166 667						500 000
III.D.3	Organizacja cyklicznych imprez sportowo-rekreacyjnych: „Zambrow na rowery”, Turniej Halowy w piłce Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej w Piłce Siatkowej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta, Turniej Piłki Drużyn Niezrzeszonych o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej Tenisa ziemnego o Puchar Burmistrza Miasta, udział w rozgrywkach ligowych	udział 33%	66 667	66 667						66 667	66 667	66 667	66 667	66 667	733 333
III.D.4	Budowa urządzeń lekkoatletycznych dla potrzeb szkół podstawowych	T		166 667					166 667						500 000
III.D.5	Budowa placów zabaw	udział 33%		66 667					66 667						200 000
III.D.6	Remont kapitalny pływalni miejskiej w Zambrowie	T		1 000 000					1 000 000						2 000 000
III.D.7	Modernizacja stadionu miejskiego w Zambrowie		855 300	1 344 700	1 000 000	1 684 144	3 500 000	3 500 000							15 384 144
III.D.9	Utworzenie arboretum przy Rezerwacie Grabówka	udział 33%	47 619	47 619					47 619	47 619	47 619	47 619			333 333
III.E.1	Promocja animatorów i twórców kultury i sportu	udział 33%	5 000	5 000					5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	55 000
III.F.1	Remont budynku Gimnazjum Miejskiego w Zambrowie	T		875 000					875 000						3 500 000
III.F.2	Remonty obiektów szkół miejskich	T		200 000					200 000	200 000	200 000	200 000	200 000		1 600 000
III.F.3	Doposażenie klasopracowni w szkołach miejskich i przedszkolach	T		20 000					20 000	20 000	20 000	20 000	20 000		160 000
III.G.1	Rewitalizacja zespołu koszarowego			300 000					300 000						1 200 000
III.G.2	Renowacja cmentarza wojennego przy ul. Mazowieckiej	udział 33%	83 333	83 333											166 667

III.G.3	Renowacja (odbudowa) cmentarza żydowskiego przy ulicy Łomżyńskiej	udział 33%		16 667	16 667																33 333	
III.G.4	Utworzenie muzeum Ziemi Zambrowskiej																					3 000 000
III.G.5	Rewitalizacja centrum miasta - poprawa stanu technicznego obiektów przy ul. Kościuszki i Mickiewicza	udział 25%	166 667	166 667	166 667																	500 000
IV.B.2	Rozbudowa rehabilitacji leczniczej w Zambrowie	udział 50%	83 333	83 333	83 333																	250 000
	Sumy		4 183 459	9 040 081	11 162 048	10 940 636	10 925 937	9 834 270	11 042 603	9 056 889	12 223 556	7 514 667	2 314 667									98 238 811

			2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Razem
Dochody własne			24 478 000	25 338 402	26 277 190	27 275 723	28 234 465	29 575 602	30 980 443	32 452 014	33 993 485	35 608 176	37 299 564	331 513 064
Dochody ogółem			50 517 309	52 052 129	53 720 202	55 487 139	57 176 557	59 530 667	61 983 935	64 540 628	67 205 200	69 982 301	72 876 783	665 072 850
Wydatki ruchome (20% budżetu ogółem)			10 103 462	10 410 426	10 744 040	11 097 428	11 435 311	11 906 133	12 396 787	12 908 126	13 441 040	13 996 460	14 575 357	133 014 570
Potencjalne środki na inwestycje (75% wydatków ruchomych)			7 577 596	7 807 819	8 058 030	8 323 071	8 576 484	8 929 600	9 297 590	9 681 094	10 080 780	10 497 345	10 931 517	99 760 928
Wydatki inwestycyjne ogółem			4 183 459	9 040 081	11 162 048	10 925 937	9 834 270	9 834 270	11 042 603	9 056 889	12 223 556	7 514 667	2 314 667	98 238 811
Niedobór / nadwyżka			3 394 138	-1 232 262	-3 104 017	-2 617 565	-2 349 453	-904 670	-1 745 013	624 205	-2 142 776	2 982 678	8 616 851	1 522 117
Wynik narastająco			3 394 138	2 161 876	-942 141	-3 559 707	-5 909 159	-6 813 829	-8 558 842	-7 934 637	-10 077 412	-7 094 734	1 522 117	-

11. Monitoring realizacji Strategii

Realizacja zapisów zawartych w dokumencie wymaga systematycznej obserwacji zjawisk zachodzących w Zambrowie oraz w jego otoczeniu społeczno-gospodarczym. Monitoring realizacji Strategii rozwoju miasta Zambrów umożliwi dokonanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażanych zadań dla życia społeczno-gospodarczego miasta. Samorząd miasta koordynujący współpracę wszystkich partnerów uczestniczących w realizacji strategii, będzie miał możliwość modyfikowania i dostosowywania zaplanowanych działań do zmieniających się warunków i możliwości.

Monitorowanie strategii będzie polegać na gromadzeniu informacji od jednostek organizacyjnych miasta w zakresie realizacji przedsięwzięć zapisanych w dokumencie. Informacje będą posiadać formę corocznego raportu z realizacji „Strategii rozwoju Zambrowa”. Ważnym uzupełnieniem monitoringu będzie opracowywana przez Urząd Miasta broszura pt. „Zambrów w liczbach”, która będzie ukazywać się na zakończenie każdej kadencji Rady Miasta. Będzie to publikacja bazująca na danych statystycznych GUS, obejmująca zagadnienia związane z funkcjonowaniem miasta oraz sytuacją jego mieszkańców.

Na zakończenie warto także podkreślić, że wiele zaproponowanych w dokumencie działań wykracza poza zadania własne gminy i w związku z tym realizacja niektórych projektów będzie zależeć od stopnia integracji społeczności lokalnej, aktywności i woli współdziałania z władzami miejskimi na rzecz wspólnego dobra, jakim jest rozwój Zambrowa.

Niniejsza strategia ma z założenia charakter dokumentu otwartego. Dynamicznie zmieniającą się sytuacja społeczno-gospodarcza Polski, a także Europy może spowodować konieczność korekty i ciągłego uaktualniania celów i zadań strategicznych.

12. Promocja Strategii

Grupami docelowymi promocji Strategii będzie przede wszystkim społeczność lokalna Zambrowa, czyli mieszkańcy, gminne i powiatowe władze samorządowe, lokalne organizacje i instytucje funkcjonujące na terenie miasta (grupy docelowe wewnętrzne). Informacja o Strategii będzie także ukierunkowana „na zewnątrz”, czyli do władz wojewódzkich oraz różnego typu organizacji społecznych i pozarządowych, samorządów gospodarczych, działających nie tylko na szczeblu lokalnym, ale także regionalnym.

Szczegółowo rzecz biorąc do adresatów działań promocyjnych założeń „Strategii...” należeć będą: mieszkańcy Zambrowa, w tym także grupy mieszkańców zagrożone wykluczeniem społecznym, lokalne władze samorządowe (samorząd miasta Zambrów, samorząd gminy Zambrów, samorząd powiatu zambrowskiego), pracownicy Urzędu Miasta Zambrów, zwłaszcza te komórki organizacyjne, które zajmują się rozwojem lokalnym, wspieraniem przedsiębiorczości, promocją i inwestycjami, miejskie jednostki organizacyjne funkcjonujące na terenie Zambrowa (instytucje kultury, biblioteki gminne, szkoły i inne placówki oświatowe, instytucje świadczące pomoc społeczną itd.), lokalne organizacje pozarządowe, lokalne organizacje młodzieżowe o charakterze kulturalnym i sportowym, media o zasięgu lokalnym i regionalnym („Kontakty”, „Gazeta Współczesna”, „Kurier Poranny”, Telewizja Białystok, Radio Białystok i rozgłośnie łomżyńskie), Stowarzyszenie Pracodawców i Przedsiębiorców w Zambrowie, Urząd Marszałkowski w Białymstoku, a także Podlaski Urząd Wojewódzki.

Celem działań promocyjnych skierowanych do grup docelowych funkcjonujących na terenie Zambrowa będzie:

- informowanie o założeniach „Strategii...”,
- zachęcenie poszczególnych instytucji i organizacji do włączenia się w realizację działań zapisanych w dokumencie,
- rozwój demokracji lokalnej poprzez aktywizację poszczególnych środowisk do działania na rzecz wspólnego dobra.

Natomiast celem działań promocyjnych skierowanych do „zewnątrznych” grup docelowych będzie: kreowanie pozytywnego wizerunku Zambrowa jako miasta o konkretnej, jasnej i przejrzystej wizji rozwoju.

Osiągnięcie wskazanych powyżej celów działań promocyjno-informacyjnych stanie się możliwe po zastosowaniu rozmaitych instrumentów i narzędzi promocji, do których zaliczyć należy:

- prezentację założeń „Strategii...” na poszczególnych komisjach Rady Miasta Zambrów, jak też na sesji Rady Miasta Zambrów,
- publikację głównych założeń „Strategii...” w czasopiśmie samorządowym „Monitor Zambrowski”,
- publikację całego tekstu dokumentu na stronie internetowej www.zambrow.pl,
- publikację głównych założeń „Strategii rozwoju Zambrowa” na stronach Zambrowskiego Portalu Internetowego www.zambrow.org,
- publikację tekstu dokumentu w formie broszury i przesłanie jej podmiotom wskazanym powyżej jako grupy docelowe działań promocyjnych,
- upowszechnienie założeń „Strategii rozwoju Zambrowa” poprzez prasę lokalną i regionalną („Kontakty”, „Gazeta Współczesna”, „Kurier Poranny”), a także poprzez przesłanie informacji do portalu „Wrota Podlasia”.

Spisy wykresów

Wykres 1	Liczba ludności miasta Zambrów w latach 1946 – 2010 (wg faktycznego miejsca zamieszkania)	9
Wykres 2	Przyrost naturalny ludności Zambrowa w latach 1946 – 2010	11
Wykres 3	Migracje ludności Zambrowa w latach 1975 – 2010	12
Wykres 4	Struktura wieku ludności miasta Zambrów w latach 2010 i 2035	12
Wykres 5	Zmiany w stanie ludności Zambrowa w latach 2011 – 2035	13
Wykres 6	Dynamika zmian liczby pracujących w Zambrowie w latach 1995 – 2011	26
Wykres 7	Liczba bezrobotnych zambrowian w latach 1992 – 2011 (stan na 31 czerwca 2011)	27
Wykres 8	Dynamika zmian stopy bezrobocia w powiecie zambrowskim na tle województwa podlaskiego i kraju we latach 2008 – 2011 (w %)	27
Wykres 9	Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia	28
Wykres 10	Struktura bezrobocia wg wieku	29
Wykres 11	Struktura bezrobocia wg stażu pracy w %	29
Wykres 12	Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców w 2009 roku	35

Spis tabel

Tabela 1	Struktura ludności w Zambrowie według płci w latach 1975 – 2010	10
Tabela 2	Struktura wiekowa mieszkańców Zambrowa w latach 2001 – 2010 (w %)	10
Tabela 3	Przyrost naturalny ludności Zambrowa w latach 1976 – 2010	11
Tabela 4	Struktura wieku ludności województwa podlaskiego, powiatu zambrowskiego i Zambrowa w 2035 r.	13
Tabela 5	Prognoza ludności Zambrowa na tle powiatu zambrowskiego i województwa podlaskiego w latach 2011 - 2036 r. ...	13
Tabela 6	Organizacja szkół zambrowskich w latach 2008/2009 – 2010/2011	14
Tabela 7	Oddziały integracyjne w szkołach na terenie Zambrowa	15
Tabela 8	Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach	15
Tabela 9	Kadra pedagogiczna szkół miejskich (stopień awansu zawodowego)	15
Tabela 10	Sale gimnastyczne przy szkołach miejskich	16
Tabela 11	Wybór szkół ponadgimnazjalnych z terenu Zambrowa przez uczniów MG nr 1 w latach 2008 – 2011	16
Tabela 12	Organizacja zambrowskich przedszkoli w latach 2008/2009 – 2010/2011	16
Tabela 13	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Zambrowie w podziale na grupy wiekowe w roku szkolnym 2010/2011	16
Tabela 14	Przedszkolne kształcenie integracyjne	17
Tabela 15	Liczba nauczycieli w przedszkolach miejskich	17
Tabela 16	Kadra pedagogiczna miejskich przedszkoli (stopień awansu zawodowego)	17
Tabela 17	Stan woluminów i czytelnictwo w bibliotekach szkół miejskich w Zambrowie w 2011 roku	19
Tabela 18	Statystyki z zakresu życia kulturalnego zambrowian za lata 2007-2010	19
Tabela 19	Wskaźniki dotyczące czytelnictwa w Zambrowie na tle innych miast w województwie podlaskim w 2010 roku	20
Tabela 20	Liczba rodzin i osób w rodzinach objęta pomocą społeczną MOPS	21
Tabela 21	Przyczyny korzystania z pomocy MOPS	21
Tabela 22	Wydatki na świadczenia pomocy społecznej w MOPS w Zambrowie	22
Tabela 23	Liczba posiłków wydanych przez Caritas w Zambrowie w latach 2008-2011	22
Tabela 24	Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Zambrowie w latach 1995-2010	23
Tabela 25	Sektor prywatny podmiotów gospodarki narodowej w układzie województwa, powiatu i miasta według formy organizacyjno-prawnej (stan na koniec grudnia 2010 r.)	24
Tabela 26	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 w układzie województwa, powiatu i miasta, stan na koniec grudnia 2010 r.	24
Tabela 27	Największe zakłady pracy w Zambrowie (stan na 31.12.2012 r.)	25
Tabela 28	Bezrobotni zarejestrowani z terenu Miasta Zambrów wg płci w latach 2003-2011	27
Tabela 29	Ilościowe warunki mieszkaniowe w Zambrowie na tle średniej krajowej	30
Tabela 30	Wyposażenie mieszkań w Zambrowie w instalacje – w % ogółu mieszkań	30
Tabela 31	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Zambrowie	30
Tabela 32	Liczba i kwoty dodatków mieszkaniowych wypłacanych w mieście Zambrów w latach 2007 -2010	31
Tabela 33	Dodatki mieszkaniowe w mieście Zambrów w latach 2008-2011	31
Tabela 34	Zdarzenia o charakterze kryminalnym na terenie Miasta Zambrów w latach 2008-2011	31
Tabela 35	Dane statystyczne dotyczące sieci wodociągowej w mieście Zambrów w latach 2008-2010	33
Tabela 36	Dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w mieście Zambrów w latach 2008-2010	34
Tabela 37	Dane statystyczne dotyczące sieci gazowej w mieście Zambrów w latach 2008-2010	34
Tabela 38	Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców w 2009 roku	35
Tabela 39	Struktura dochodów w gminy miejskiej Zambrów (w %)	38
Tabela 40	Wielkość, struktura i dynamika dochodów gminy miejskiej Zambrów w latach 2000 – 2012	39
Tabela 41	Dynamika wzrostu w cenach stałych (po skorygowaniu o czynnik inflacji)	39
Tabela 42	Średnia krocząca wzrostu w cenach stałych	40
Tabela 43	Prognozowany wzrost gospodarczy mierzony zmianą PKB w latach 2013-2022 oraz założenia współczynników korygujących dla scenariuszy	43
Tabela 44	Prognoza dochodów – scenariusz pesymistyczny	43
Tabela 45	Prognoza dochodów – scenariusz bazowy	43
Tabela 46	Prognoza dochodów – scenariusz optymistyczny	44
Tabela 47	Tabela finansowania zadań strategicznych	61

Spis rysunków

Rysunek 1	Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów województwa podlaskiego, stan na koniec czerwca 2011 r.	28
Rysunek 2	Dynamika zmian w cenach stałych dochodów własnych oraz dotacji i subwencji w latach 2000-2012	40
Rysunek 2	Średnia krocząca dynamiki zmian dochodów własnych, dotacji i subwencji oraz PKB.....	41
Rysunek 3	Korelacja średniej kroczącej wzrostu z PKB.....	41
Rysunek 4	Dochody budżetowe ogółem w latach 2013-2022.....	44

Załącznik nr 1 Kulturotwórcza działalność zambrowskich przedszkoli i szkół

Nazwa placówki	Rodzaj działalności kulturotwórczej
Miejskie Przedszkole Nr 1	Zambrowskie placówki przedszkolne prowadzą wiele działań o charakterze kulturotwórczym, wybrano i przedstawiono poniżej niektóre z nich:
Miejskie Przedszkole Nr 3	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja Dnia Ziemi i Sprzątania Świata, • organizowanie spotkań z twórcami ludowymi, oglądanie ich twórczości – wspólne tworzenie jesiennych kompozycji z liści, wykonywanie stroików świątecznych, malowanie jajek,
Miejskie Przedszkole Nr 4	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja wyjść na koncerty do Szkoły Muzycznej, • współorganizowanie i udział w Dniach Zambrowa, • udział w przeglądach „Teatrów Obrzędowych” oraz „Potyczkach Teatralnych”,
Miejskie Przedszkole Nr 6	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja Jasełki i wspólnego kolędowania z rodzicami, • organizacja uroczystości przedszkolnych o charakterze rodzinnym : Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, • organizacja bali karnawałowych, Choinki Noworocznej, Mikołajek, • uczestniczenie w uroczystościach miejskich o charakterze patriotycznym i inne.
Szkoła Podstawowa Nr 3	<p>Szkoła jest organizatorem wielu przedsięwzięć o charakterze kulturotwórczym, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wieczór wróżb organizowany przez zuchy, • trening umiejętności wychowawczych dla rodziców uczniów klas I-VI, • kiermasz walentynkowy, • Kącik hodowli roślin, • Konkurs Wiedzy o Patronie Januszu Kusocińskim, • kiermasz kart wielkanocnych organizowany przez SKO, • „Dni Życzliwości”, • Obchody Święta Ziemi, Dnis Europy, obchody dni książki, VI Złot Przyjaźni w Zambrowie, • wydawanie gazetki „Wieści Trójki” on-line oraz blog SKO, • udział społeczności uczniowskiej w uroczystościach miejskich, • udział w akcjach „Góra Grosza”, „Gorączka Złota” i „Sprzątanie Zambrowa” i inne.
Szkoła Podstawowa Nr 4	<p>Szkoła zrealizowała niżej wyszczególnione działania o charakterze kulturotwórczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udział w międzynarodowym projekcie pn. „Podróże w czasie i przestrzeni” z programu Uczenie się przez całe życie – COMENIUS, • udział w międzynarodowym projekcie pn. „Korzenie w muzyce – rozwój dla wspólnej przyszłości” z programu Uczenie się przez całe życie – COMENIUS, • udział w międzynarodowych projektach eTwinning pn. „Z wizytą w Boćkolandii”, „ICT, you and me”, • udział w koncertach Filharmonii Narodowej, koncertach szkół muzycznych, • przygotowanie przedstawień teatralnych i udział w Powiatowym Przeglądzie Teatrów Obrzędowych, • przygotowanie spektakli teatralnych i udział w Miejskich Potyczkach Teatralnych, • przygotowanie przedstawień i udział w Powiatowym Przeglądzie Twórczości Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, • współorganizacja i udział w obchodach Dni Zambrowa, • wyjazdy uczniów na spektakle teatralne i seanse filmowe przy okazji wycieczek edukacyjnych, • kultywowanie obrzędów Bożonarodzeniowych: organizacja Festiwalu Piosenki Świątecznej „Niech gwiazdka w sercu rok cały trwa”, wystawianie jasełek, klasowe spotkania opłatkowe, udział w powiatowym Konkursie Szopek Bożonarodzeniowych, • kultywowanie obrzędów związanych ze świętami Wielkanocnymi, • przygotowanie i udział uczniów w przedsięwzięciach związanych z obchodami świąt państwowych, • spotkania autorskie z pisarzami, • zajęcia w ramach kół plastycznych, prezentacja prac uczniów w szkolnej galerii i w klasach, • działalność drużyny harcerskiej „Oaza Spokoju” i zuchowej „Leśne skrzaty” • złoty harcerskie, • udział w wystawach okolicznościowych organizowanych przez Regionalną Izbę Historyczną i inne.
Szkoła Podstawowa Nr 5	<p>Organizacja konkursów i przeglądów: Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Mikołaju Koperniku, Zambrowski Konkurs Recytatorski Poezji i Prozy Patriotycznej, Powiatowy Przegląd Dorobku Muzycznego „Prezentacje” Udział uczniów w większości konkursów i przeglądów odbywających się na terenie miasta i powiatu. Realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych, ekologicznych. Udział w akcjach: „Czerwonokrzyska Gwiazdka”, „Gorączka Złota”, „Góra grosza”, „Szlachetna paczka”, WOŚP i inne.</p>

Miejskie Gimnazjum Nr 1	<p>W szkole funkcjonują koła zainteresowań w których uczestniczą uczniowie MG 1:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zespół wokalny „Gama”, 2. Chór szkolny, 3. Indywidualne zajęcia wokalne 4. Koło plastyczne, 5. Konkursy i eliminacje wewnętrzne do konkursów plastycznych, recytatorskich, 6. Redakcje gazetek szkolnych: Dwusuw (Dwutygodnik Samorządu Uczniowskiego) i „Gazeciak”, 7. Galeria szkolna „GimArt” – prezentująca prace plastyczne uczniów gimnazjum, 8. Szkolne Koło Wolontariatu „Pomocna dłoń”, 9. Współpraca ze środowiskiem lokalnym na rzecz działalności kulturowej i społecznej: <ul style="list-style-type: none"> - z Miejską Młodzieżową Orkiestrą Dętą – wynajem pomieszczeń (nieodpłatne) na zajęcia muzyczne i dla grup tanecznych, współorganizacja koncertów, wyjazdów, pomoc w realizacji naboru - z Zambrowskim Klubem Sportowym „Olimpia” Zambrow w zakresie organizacji szkolenia i wzajemnego użyczenia bazy sportowej, organizacji turniejów i rozgrywek sportowych, - Klubem Abstynentów „Ostoja” – współorganizacja mitingów i choinki noworocznej dla dzieci z rodzin patologicznych lub zagrożonych patologią, - z Państwową Szkołą Muzyczną II stopnia w Zambrowie w zakresie współorganizacji koncertów poetycko – muzycznych z okazji świąt narodowych (3 Maja, Narodowe Święto Niepodległości) - Parafią Św. Ducha i Parafią Trójcy Przenajświętszej w zakresie organizacji uroczystości kościelnych, organizacji czasu wolnego dzieciom i młodzieży, organizacji wypoczynku i imprez sportowych, - ze Stowarzyszeniem na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „Szansa” w Zambrowie – współorganizacja Przeglądów Dorobku Artystycznego Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Gminy, Miasta i Powiatu zambrowskiego, akcji charytatywnych, - współpraca z Ośrodkiem Wsparcia Rodziny „Caritas” w Zambrowie w zakresie organizacji akcji charytatywnych - współpraca ze szkolnym kołem wolontariatu przy Zespole Szkół nr 1 im. S. Roweckiego – „Grota” w Zambrowie w zakresie współorganizacji akcji charytatywnych i projektów lokalnych np. „Mieszkam w bloku wyjątkowym” - organizacja sztabów i akcji charytatywnej w ramach finałów Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy 10. Realizacja projektów edukacyjnych o zasięgu lokalnym w ramach projektu edukacyjnego „Akademia Przyszłości” w latach 2010 - 2013
-------------------------	--

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z poszczególnych placówek.

RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH MIESZKAŃCÓW ZAMBROWA (Strategia Rozwoju Zambrowa na lata 2012-2022)

Zawartość

1. Opis metodologii badawczej.....	69
2. Charakterystyka próby badawczej.....	69
3. Poziom zadowolenia z życia w mieście i zainteresowanie sprawami Zambrowa.....	71
4. Ocena stopnia rozwoju miasta i zmian jakie zaszły w Zambrowie.....	73
5. Ocena zaspokojenia potrzeb w przestrzeni miasta i diagnoza problemów lokalnych.....	76
6. Priorytety działań władz lokalnych w opinii mieszkańców.....	78
7. Walory miasta i ich rola w przyszłym rozwoju Zambrowa.....	81
8. Kierunki rozwoju miasta.....	83
9. Wnioski.....	85
Spis rysunków i tabel.....	86

Zambrow, 2012

Opis metodologii badawczej

Przedkładany raport stanowi opis wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców miasta Zambrow w okresie od września do grudnia 2011 roku. Przeprowadzenie badań ankietowych było jednym z etapów opracowania przez Urząd Miasta „Strategii Rozwoju Miasta Zambrow na lata 2012 – 2022”.

W związku z tym, że władze miasta podjęły decyzję o konieczności uspołecznienia procesu budowy strategicznego planu rozwoju dla Zambrowa, postanowiono zrealizować badania ankietowe wśród reprezentantów lokalnej społeczności, których celem była identyfikacja poczucia zadowolenia z różnych aspektów życia w ich miejscowości.

Akcja ankietowania zambrowian obejmowała trzy sposoby dotarcia do potencjalnych respondentów:

- drogą internetową poprzez zamieszczenie linku do kwestionariusza ankiety na oficjalnej stronie miasta,
- za pomocą bezpośredniej dystrybucji poprzez kolportaż kwestionariuszy przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjum wśród ich rodziców,
- bezpośrednią realizację ankiet techniką audytoryjną na lekcjach w klasach maturalnych miejscowych szkół średnich.

Ostatecznie w badaniu udział wzięło 687 respondentów, z czego mniej więcej połowa wypełniła ankietę on-line, zaś pozostali uzupełniali kwestionariusz w wersji papierowej.

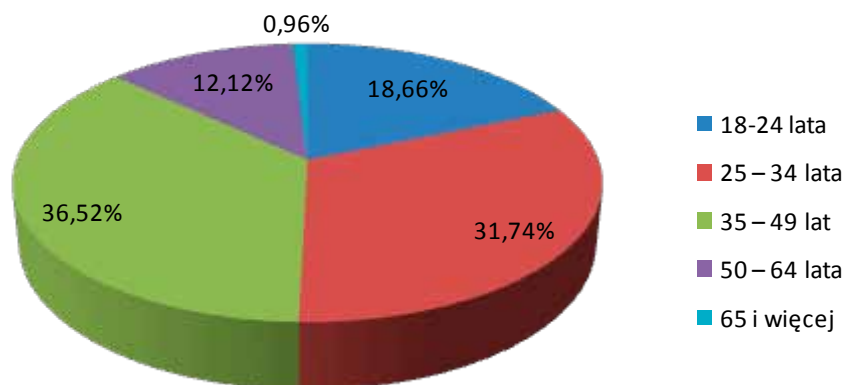
Narzędziem badawczym wykorzystanym w niniejszym projekcie był standaryzowany kwestionariusz ankiety, zatytułowany „Miasto w opinii mieszkańców”, w którym wyodrębniono następujące bloki pytań:

- zadowolenie z życia na terenie miasta (tzw. poziom satysfakcji lokalnej),
- zainteresowanie sprawami Zambrowa,
- ocena stopnia rozwoju miasta i zmian jakie zaszły w Zambrowie,
- ocena zaspokojenia potrzeb mieszkańców w przestrzeni miasta i diagnoza problemów lokalnych,
- priorytety działań władz lokalnych w opinii mieszkańców,
- główne walory miasta,
- kierunki rozwoju miasta.

2. Charakterystyka próby badawczej

W badaniu udział wzięło 688 osób – dorosłych (pełnoletnich) mieszkańców Zambrowa, z czego 57% stanowiły kobiety. W strukturze wiekowej ankietowanych dominowały osoby w wieku produkcyjnym do 50 roku życia. Stanowiły one ok. 69% wszystkich respondentów. Mniej więcej co piąty ankietowany reprezentował najmłodszą kategorię dorosłych mieszkańców Zambrowa reprezentującą osoby w wieku 18 – 24 lata. Około 13% biorących udział w badaniu to zambrowianie w wieku 50+.

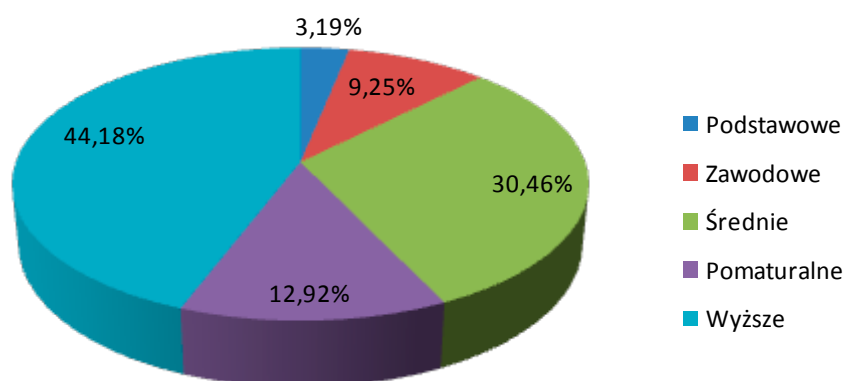
Rysunek 1 Struktura wiekowa ankietowanych mieszkańców Zambrowa

źródło: badania własne.

Próba badawcza była nadreprezentowana przez mieszkańców miasta z wykształceniem wyższym i pomaturalnym. Stanowili oni ponad połowę biorących udział w badaniu. Ta nadreprezentacja wynikała z faktu realizacji części kwestionariuszy drogą internetową. Osoby z wykształceniem wyższym zdecydowanie częściej niż inni mieszkańcy Zambrowa interesują się sprawami miasta i zaglądają na miejską stronę internetową, gdzie zamieszczony był formularz ankiety on-line. Co trzeci biorący udział w badaniu legitymował się wykształceniem średnim. Pozostała grupa do respondenci to osoby legitymujące się wykształceniem zawodowym i podstawowym.

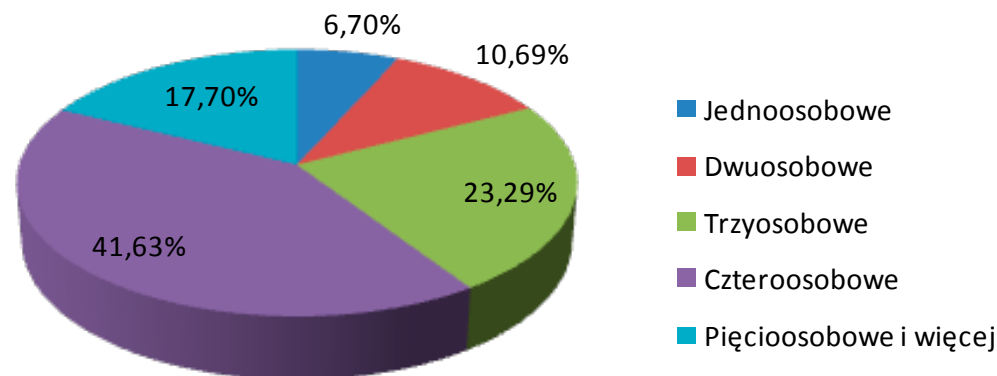
Rysunek 2 Struktura ankietowanych pod względem poziomu wykształcenia

źródło: badania własne.

W strukturze próby badawczej znalazły się osoby reprezentujące zarówno jedno-, jak i wieloosobowe gospodarstwa domowe. Taka struktura próby pozwoliła na identyfikację problemów, z którymi borykają się zarówno małe, jak i wielodzietne rodziny w Zambrowie.

Rysunek 3 Struktura ankietowanych pod względem struktury gospodarstw domowych

źródło: badania własne.

Mniej więcej 2/3 ankietowanych to osoby, które mieszkają w Zambrowie od urodzenia. Pozostałą grupę stanowili tzw. mieszkańcy „napływowi”.

W strukturze próby pod względem przynależności do grupy społeczno-zawodowej dominowali specjaliści z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, jak też pracownicy biurowo-administracyjni. Taka struktura próby wynika ze wspomnianej nadreprezentacji w badaniach zambrowian z wykształceniem wyższym. Bardzo dużą grupę ankietowanych stanowiły osoby pozostające bez pracy (ok. 20%).

Tabela 1 Przynależność ankietowanych do grupy społeczno-zawodowej

Kierownicy zakładów	2,28%
Pracownicy administracji rządowej	2,44%
Pracownicy administracji samorządowej	5,54%
Pracownicy spółek	6,35%
Pracownicy jednostek organizacyjnych miasta	2,61%
Specjaliści z wyższym wykształceniem	14,01%
Prywatni przedsiębiorcy	13,52%
Rolnicy	3,42%
Robotnicy niewykwalifikowani	1,95%
Robotnicy wykwalifikowani	9,77%
Pracownicy administracyjno-biurowi	10,42%
Wojsko, straż, policja	2,77%
Emeryci, Renciści	4,72%
Bezrobotni	20,20%
	100,00%

źródło: badania własne.

3. Poziom zadowolenia z życia w mieście i zainteresowanie sprawami Zambrowa

Respondentów zapytano o poziom zadowolenia z życia w Zambrowie. Wyniki badań dowiodły, że blisko 60% ankietowanych deklaruje satysfakcję z życia w swoim mieście, jednak zdecydowana większość swój poziom satysfakcji lokalnej ocenia jako umiarkowany. Jedynie 8,5% zambrowian uczestniczących w badaniu przyznało, że ich poziom zadowolenia z życia w Zambrowie jest wysoki. Dość duża grupa – blisko co trzeci – wyraził ambiwalentną postawę wobec swojego miasta – wybierając opcję odpowiedzi „ani zadowolony ani niezadowolony”. W grupie ankietowanych znalazły się także osoby niezadowolone z życia w Zambrowie. Stanowiły one blisko 14% uczestniczących w sondażu.

Tabela 2 Poziom zadowolenia z życia w Zambrowie

Poziom zadowolenia z życia w Zambrowie	Liczba odpowiedzi	Procent odpowiedzi
bardzo zadowolony	58	8,44%
raczej zadowolony	347	50,51%
ani zadowolony ani niezadowolony	189	27,51%
raczej niezadowolony	69	10,04%
bardzo niezadowolony	24	3,49%
	687	100,00%

źródło: badania własne.

Przyjmując do oceny stopnia zadowolenia zambrowian z życia w ich mieście skalę ocen szkolnych, gdzie 5 oznacza „bardzo zadowolony”, a 1 „bardzo niezadowolony” można wyliczyć średnią notę, jaką ankietowani wystawiają swojemu poczuciu satysfakcji lokalnej. Nota ta wynosi 3,5, czyli uogólniając można powiedzieć, że poziom zadowolenia z życia w Zambrowie deklarowany przez jego mieszkańców to dostateczny z plusem. Nota ta nie odbiega od ocen wystawianym przez swoich mieszkańców innym miastom porównywalnej wielkości w Polsce.

Ciekawie przedstawiają się wyniki badań dotyczące stopnia zainteresowania sprawami miasta wśród osób ankietowanych. Okazuje się, że zdecydowana większość zambrowian biorących udział w badaniu deklaruje zainteresowanie problematyką funkcjonowania miasta. Blisko 86% przyznało, że interesuje się sprawami Zambrowa. Jedynie niespełna 4% biorących udział w ankiecie deklarowało brak zainteresowania w tej kwestii.

Tabela 3 Poziom zainteresowania sprawami Zambrowa

Czy jest Pan/Pani zainteresowana/y sprawami Zambrowa?	Liczba odpowiedzi	Procent odpowiedzi
zdecydowanie tak	244	35,47%
raczej tak	341	49,56%
ani tak ani nie	78	11,34%
raczej nie	20	2,91%
zdecydowanie nie	5	0,73%
	688	100,00%

źródło: badania własne.

Z punktu widzenia planowania przyszłych kanałów komunikacji Urzędu Miasta z mieszkańcami warto się przyjrzeć jakie formy przyjmuje najczęściej zainteresowanie zambrowian sprawami miasta. Okazuje się, że najpopularniejszym sposobem zdobywania informacji o mieście jest oficjalna strona internetowa Zambrowa. Blisko 83% ankietowanych przyznało się do jej odwiedzania. Badania wykazały także, że trafną decyzją samorządu Zambrowa jest korzystanie z telewizji kablowej TV Łomża. Blisko 60% ankietowanych zadeklarowało, że ogląda programy telewizyjne w lokalnej telewizji. Ponad 1/3 mieszkańców Zambrowa biorących udział w badaniu czyta „Monitor Zambrowski”. Nieco mniejsza grupa – ok. 32% ankietowanych – informacji na temat wydarzeń organizowanych w mieście szuka na tablicach ogłoszeń.

Wśród innych form pozyskiwania informacji o mieście pojawiały się także: śledzenie strony Zambrowskiego Portalu Internetowego www.zambrow.org, czytanie prasy regionalnej „Gazeta Współczesna”, „Kontakty”, bezpośrednie rozmowy i spotkania z radnymi, jak też rozmowy z sąsiadami i znajomymi.

Blisko 60% biorących udział w badaniu przyznało, że ich zainteresowanie sprawami miasta wyraża się poprzez udział w wyborach samorządowych. Podobna pod względem liczebności grupa wskazała, że ich zainteresowanie sprawami Zambrowa obejmuje udział w imprezach, koncertach i festynach organizowanych przez miasto.

Pewna grupa biorących udział w badaniu przyznała się także do aktywnych form zainteresowania sprawami Zambrowa. Ponad 8% respondentów wskazało, że podejmuje starania związane z aktywizowaniem innych mieszkańców do działań na rzecz miasta. Prawie 8% to osoby działające w różnego rodzaju organizacjach pozarządowych na rzecz miasta. Można zatem powiedzieć, że 15% ankietowanych mieszkańców Zambrowa to osoby działające społecznie na rzecz miasta, aktywizujące innych do podejmowanie wspólnych inicjatyw obywatelskich.

Blisko 6% respondentów przyznało, że uczestniczy w spotkaniach mieszkańców organizowanych przez władze samorządowe.

Rysunek 4 Formy pozyskiwania informacji o mieście

źródło: badania własne.

Uszczegółowieniem odpowiedzi na pytanie dotyczące form i sposobów zainteresowania miastem jest diagnoza subiektywnego stopnia poinformowania mieszkańców o tym co się dzieje w Zambrowie. Generalnie rzecz ujmując ankietowani swój stopień poinformowania o sprawach miasta oceniają jako umiarkowany. Najlepiej oceniają swój stopień poinformowania o wydarzeniach w życiu Zambrowa – średnia ocena wynosi 3,69 na pięciostopniowej skali, gdzie 1 - oznacza ocenę bardzo złą, a 5 – ocenę bardzo dobrą. Zdecydowanie gorzej oceniają swój stopień poinformowania o decyzjach podejmowanych przez władze miasta – średnia 2,72 czy o kierunkach rozwoju miasta – średnia 2,63.

Tabela 4 Subiektywna ocena stopnia poinformowania o sprawach miasta

Stopień poinformowania:	Średnia ocena
o wydarzeniach z życia miasta Zambrów	3,69
o decyzjach podejmowanych przez władze miasta Zambrów	2,72
o kierunkach rozwoju miasta Zambrów	2,63

źródło: badania własne.

Oznacza to konieczność większego upowszechniania informacji o uchwałach Rady Miasta Zambrów, które powinny być dostępne nie tylko na BIP, ale również w skróconej wersji w aktualnościach na stronie www miasta. Można również rozważyć wprowadzenie bardziej nowoczesnych form komunikacji mieszkańców z radnymi, czy burmistrzem miasta, jak np. cykliczne czaty, czy prowadzenie blogów przez najbardziej aktywnych radnych miasta. Ciekawym pomysłem mogłaby być także organizacja przez Urząd Miasta konkursu na blog o mieście, w którym osoby zorientowane w sprawach rozwoju miasta mogłoby przystępnym językiem informować internautów o działaniach samorządu Zambrowa, planowanych inwestycjach, atrakcjach turystycznych itd.

4. Ocena stopnia rozwoju miasta i zmian jakie zaszły w Zambrowie

Mieszkańców miasta zapytano o opinie na temat stopnia rozwoju Zambrowa w porównaniu do innych miast podobnej wielkości. Analiza odpowiedzi na to pytanie wskazała, że prawie połowa biorących udział w badaniu uznała, iż poziom rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, w którym żyją, nie różni się od poziomu rozwoju innych miejscowości. Blisko 27% respondentów bardzo pozytywnie ustosunkowało się do oceny stopnia rozwoju Zambrowa wskazując, że ich miasto rozwija się o wiele lepiej niż konkurencyjne ośrodki. Nieco więcej niż 13% ankietowanych miało przeciwne zdanie w tej kwestii.

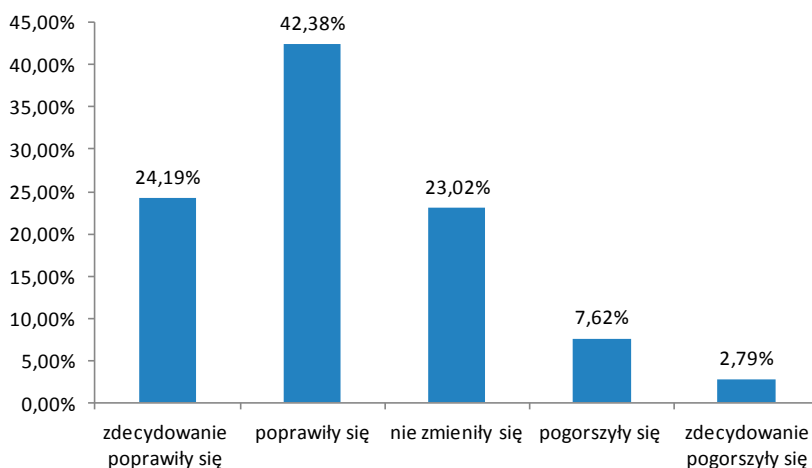
Tabela 5 Ocena poziomu rozwoju Zambrowa na tle miast konkurencyjnych

poziom rozwoju jest wyższy	26,82%
poziom rozwoju jest porównywalny	48,40%
poziom rozwoju jest niższy	13,12%
trudno powiedzieć	11,66%
	100,00%

źródło: badania własne.

W dalszej kolejności ankietowani mieli za zadanie ocenić zmiany warunków życia w Zambrowie jakie zaszły w ciągu ostatnich 5 lat. Ponad 2/3 biorących udział w badaniu wyraziło się pozytywnie na temat tego, co zmieniło się w mieście, w tym ok. 24% uznało te zmiany za bardzo wyraźne. Niespełna 10% ankietowanych przyznało, że miasto wprawdzie się zmieniło, ale niestety w sensie negatywnym. Blisko co czwarty respondent nie zauważył w Zambrowie żadnych zmian w ciągu ostatnich 5 lat.

Rysunek 5 Ocena zmian warunków życia w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat

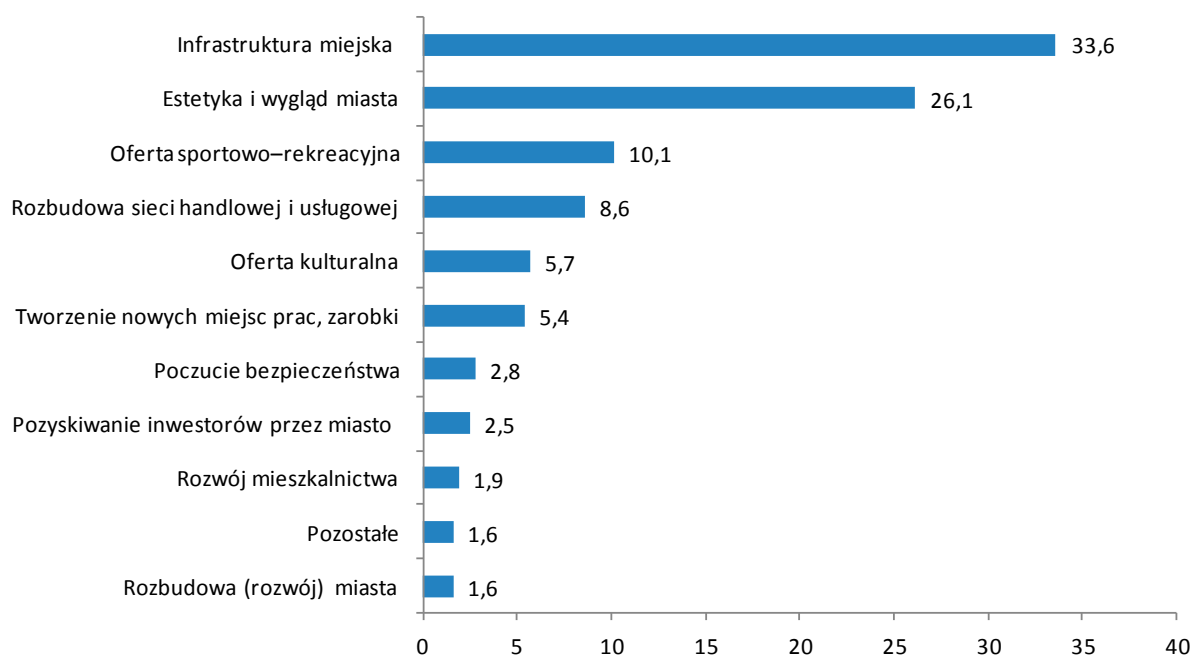
źródło: badania własne.

Respondenci, którzy w pytaniu o ocenę zmian warunków życia w Zambrowie zaznaczyli odpowiedź „zdecydowanie poprawiły się” i „poprawiły się” zostali poproszeni w pytaniu otwartym o dokładne określenie co szczególnie poprawiło się w ich mieście w ciągu ostatnich 5 lat. Liczba odpowiedzi na to pytanie nie była ograniczona. Większość respondentów udzieliła więcej niż jedną odpowiedź. Łącznie udzielono 754 odpowiedzi.

Po szczegółowej analizie wypowiedzi respondentów pogrupowano je w 11 następujących kategorii:

1. Infrastruktura: 253 odpowiedzi - 33,6%,
2. Estetyka i wygląd miasta: 197 odpowiedzi - 26,1%,
3. Oferta sportowo–rekreacyjna: 76 odpowiedzi - 10,1%,
4. Rozbudowa sieci handlowej i usługowej: 65 odpowiedzi - 8,6%,
5. Oferta kulturalna - 43 odpowiedzi - 5,7%,
6. Tworzenie nowych miejsc prac, zarobki - 41 odpowiedzi - 5,4%,
7. Poczucie bezpieczeństwa - 21 odpowiedzi - 2,8%,
8. Pozyskiwanie inwestorów przez miasto - 19 odpowiedzi - 2,5%,
9. Rozwój mieszkalnictwa - 14 odpowiedzi - 1,9%,
10. Rozbudowa (rozwój) miasta - 12 odpowiedzi - 1,6%,
11. Pozostałe - 13 odpowiedzi - 1,6%.

Rysunek 6 Co się poprawiło w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat? (w %)

źródło: badania własne.

Respondenci uznali, że najwięcej zmian na lepsze w mieście dotyczy **infrastruktury**. Do tej kategorii można zaklasyfikować ponad 30% wypowiedzi ankietowanych. Do tej grupy zaliczono takie kwestie jak: budowa i remonty dróg, ulic, chodników, remonty budynków komunalnych, nowe rozwiązania komunikacyjne, nowe miejsca parkingowe. Wśród odpowiedzi pojawiały się także te dotyczące budowy targowicy miejskiej. Uwagę zwracają następujące sformułowania: „poprawił się stan ulic i dróg”, „uliczki wylane nowym asfaltem”, „usprawniono ruch drogowy poprzez budowę rond”. Szczególną kwestią zaliczoną do tej kategorii była budowa obwodnicy Zambrowa. Odnotowano 5 odpowiedzi dotyczących tej inwestycji.

Kolejna kategoria odpowiedzi, obejmująca blisko ponad 25% wskazań, dotyczyła **estetyki i poprawy wyglądu miasta**. W tej kategorii znalazły się wypowiedzi ankietowanych, w których zwracano szczególnie uwagę na zmianę wyglądu centrum miasta i terenów nad zalewem, czystość, estetykę, ogólnie lepszy wizerunek Zambrowa. Udzielono wielu odpowiedzi o treści: „wygląd”, „ogólny wygląd”, „estetyka”. Pojawiały się też wypowiedzi typu: „centrum miasta wgląda o wiele lepiej niż przed laty”, „estetycznie, ładniej i schludniej”, „pięknie zagospodarowana przestrzeń łagodzi obyczaje nawet wandali”, „miasto nabrało uroku, jest coraz piękniejsze”. Opinie te świadczą o pozytywnym wizerunku miasta w oczach mieszkańców, zadowoleniu z jego wyglądu.

Trzecia pod względem liczby udzielonych odpowiedzi kategoria została nazwana **poprawa oferty w zakresie sportu i rekreacji w mieście**. Znalazło się w niej około 10% wszystkich wskazań. Ankietowani zwracali uwagę na następujące kwestie: budowa boisk sportowych „Orlik”, powstanie miejsc do rekreacji, ścieżek rowerowych, placów zabaw. Pojawiały się też odpowiedzi dotyczące budowy basenu. W kontekście powstawania nowych miejsc do uprawiania sportu i rekreacji respondenci wskazywali też na większe możliwości spędzania wolnego czasu przez młodzież. Uwagę zwracają odpowiedzi: „plac zabaw dla dzieci”, „miejsca wypoczynku”, „deptak do spacerowania”, „ilość miejsc przeznaczonych do uprawiania sportu i rekreacji”.

Rozbudowa sieci handlowej i usługowej także została zauważona przez mieszkańców miasta. W tej kategorii udzielono 65 odpowiedzi, co stanowi ponad 8% wszystkich wskazań. Do tej grupy wypowiedzi ankietowanych zaliczono też rozbudowę sieci usług, typu banki, bary, restauracje, jednakże wypowiedzi dotyczących nowych sklepów było najmniej. Mieszkańcy podkreślali, że duża liczba punktów detalicznych oznacza większą konkurencję, a co za tym idzie niższe ceny i większy wybór dla klientów. Powoduje też powstanie nowych miejsc prac. Zanotowano także wypowiedzi dotyczące mających powstać w niedalekiej przyszłości

ści galerii handlowych. Z odpowiedzi respondentów wynika, że mieszkańcy chcieliby mieć dostęp do dobrych sklepów w swoim mieście, bez konieczności wyjazdu do większych miast na zakupy. Wśród wypowiedzi pojawiały się następujące: „większy wybór sklepów”, „jest więcej miejsc pracy dzięki nowo powstającym sklepom i galeriom”, „duża ilość marketów, powstaje Galeria Bem”, rzeczą ważną jest też fakt powstawania nowych usług czasami sieciówek”.

Piątą pod względem liczebności grupa odpowiedzi dotyczyła **rozwoju kultury w mieście**. Do tej kategorii zaliczono powstanie nowych obiektów kultury, rozrywki, pojawienie się nowych wydarzeń artystycznych i imprez masowych. Do tej kategorii zaliczono prawie 6% wszystkich udzielonych odpowiedzi. Respondenci podkreślali powstanie w Zambrowie Centrum Kultury z kinem, co – według nich – da więcej możliwości spędzania wolnego czasu, podkreślali znaczenie imprez masowych. W kategorii tej pojawiły się wypowiedzi typu: „nieślęgo zostanie oddane do użytku Centrum Kultury”, „nadzieja na ofertę także dla dorosłych - sala kinowa w domu kultury”, „więcej wydarzeń kulturalnych”.

Mieszkańcy Zambrowa nie zauważyli, aby w ostatnim czasie powstało szczególnie dużo **nowych miejsc pracy**. Zaledwie 5% wszystkich odpowiedzi odnosiło się do tego tematu. Do tej kategorii zaliczono również wypowiedzi dotyczące zarobków. Najczęstsze odpowiedzi w tej kategorii to: „nowe miejsca pracy”, „powstały nowe zakłady pracy”.

Odpowiedzi dotyczące **poprawy bezpieczeństwa** w mieście zaklasyfikowano do osobnej kategorii, obejmującej ok. 3% wszystkich wypowiedzi. Poruszono w tej kategorii kwestie dotyczące wpływu monitoringu na poprawę bezpieczeństwa. Mieszkańcy zauważyli też większą liczbą patroli policji, a także wpływ nowych rozwiązań komunikacyjnych i sygnalizacji świetlnej na poprawę bezpieczeństwa na drogach. Pojawiały się następujące wypowiedzi: „miasto stało się bardziej bezpieczne poprzez wybudowanie rond i światel”, „wzrost bezpieczeństwa dzieci w drodze do szkół”, „poprawiły się warunki bezpieczeństwa w mieście, jest więcej patroli policji, jest mniej rozbojów”.

Ósmą kategorię stanowią **inwestycje gospodarcze/biznesowe** na terenie miasta. Na tę kwestię uwagę zwrócono w 19 odpowiedziach, stanowiących 2,5% całości. W tej kategorii znalazły się odpowiedzi dotyczące większej liczby inwestycji, inwestorów, poszukiwanie nowych inwestorów przez władze miasta, budowę parku przemysłowego („powstanie parku przemysłowego”), czy nowych terenów inwestycyjnych. Respondenci zwracali także uwagę na wpływ nowych inwestycji na powstanie miejsc prac („więcej inwestycji opartych na miejscach pracy”).

Niewielka liczba odpowiedzi – zaledwie ok. 2% - dotyczyło **rozwoju mieszkalnictwa** w mieście. Wypowiedzi zakwalifikowane do tej grupy dotyczyły budowy nowych bloków i domów. Z wypowiedzi wynikało zadowolenie ze zwiększenia się liczby mieszkań oddawanych do użytku w mieście („więcej mieszkań”, „duży przyrost mieszkań”, „przybywa domów”).

Dziesiątą kategorię stanowią ogólne odpowiedzi typu „**rozbudowa**”, „**rozwój**” miasta. Takie odpowiedzi stanowiły niespełna 2% wszystkich. W tej kategorii znalazły się odpowiedzi typu „rozbudowa miasta”, „miasto się rozwija”, „szybka i solidna rozbudowa miasta”. Odpowiedzi takie świadczą o tym, że mieszkańcy widzą zmiany, pomimo że nie potrafili wskazać poszczególnych sfer, w których nastąpiła poprawa.

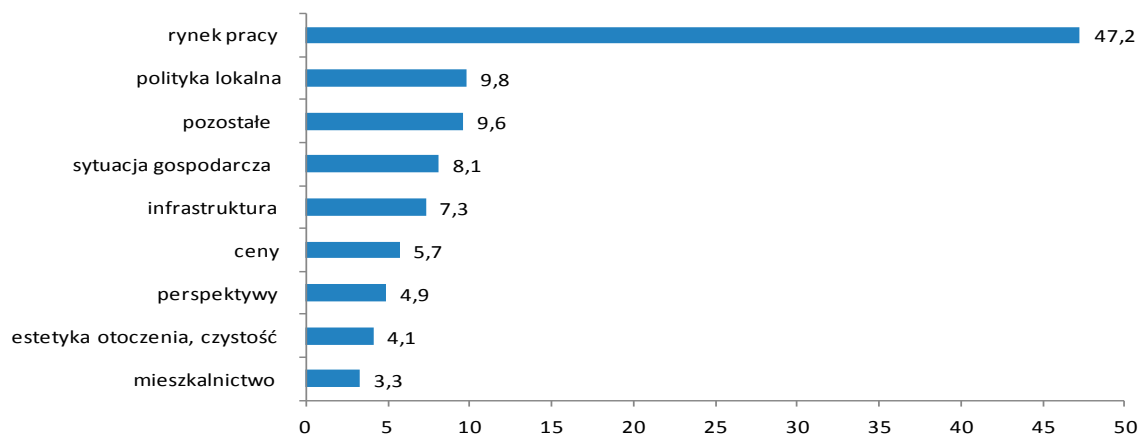
Resztę wypowiedzi respondentów (1,7%) dotyczących pozytywnych zmian w mieście zaklasyfikowano do kategorii „**pozostałe**”, ponieważ trudno przyporządkować je do jednej z powyższych grup. Znalazły się tu odpowiedzi takie jak: „szkoły przyjazne dzieciom”, czy ogólnie „edukacja”, „warunki życia mieszkańców”, a także wypowiedzi dotyczące większej atrakcyjności miasta dla turystów i osób odwiedzających – „wydaje się atrakcyjniejsze dla mieszkańców i turystów”, czy „bardzo podoba się przyjezdnym”. Do tej kategorii zaliczono również jedną odpowiedź związaną z ekologią – „dbanie o ekologię i wprowadzanie różnych form ochrony środowiska – np. graty z chaty, kosze na butelki, zbieranie nakrętek”.

Respondenci, którzy w ankiecie wskazali, iż warunki życia w Zambrowie pogorszyły się w ostatnich latach, zostali poproszeni o dokładne określenie co szczególnie pogorszyło się w ich mieście. Liczba odpowiedzi nie była ograniczona. Łącznie udzielono 123 odpowiedzi.

Po przeprowadzeniu detalicznej analizy wypowiedzi respondentów pogrupowano w 9 następujących kategoriach:

1. rynek pracy - 58 odpowiedzi - 47,2%,
2. polityka lokalna - 12 odpowiedzi - 9,8%,
3. sytuacja gospodarcza - 10 odpowiedzi - 8,1%,
4. infrastruktura - 9 odpowiedzi - 7,3%,
5. ceny - 7 odpowiedzi - 5,7%,
6. perspektywy - 6 odpowiedzi - 4,9%,
7. estetyka otoczenia, czystość - 5 odpowiedzi - 4,1%,
8. mieszkalnictwo - 4 odpowiedzi - 3,3%,
9. pozostałe - 12 odpowiedzi - 9,6%.

Rysunek 7 Co się pogorszyło w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat?

źródło: badania własne.

Najwięcej odpowiedzi respondentów, bo prawie połowa (47,2%) odnośnie zmian jakie w ostatnich latach zaszły na gorsze w mieście, dotyczyło **rynku pracy**. O skali problemu świadczyć może dysproporcja pomiędzy pozostałymi kategoriami – w kolejnej pod względem liczby odpowiedzi kategorii oddano zaledwie 12 głosów, co stanowi niespełna 10% całości. Większość wypowiedzi w tej kategorii dotyczyło ogólnych opinii na temat braku pracy, bezrobocia, czy małej liczby zakładów pracy. Pojawiały się także pojedyncze wypowiedzi związane z tą kategorią, np. obniżenie zarobków, migracja mieszkańców w poszukiwaniu pracy. Mieszkańcy zwracali uwagę szczególnie na problemy młodych ludzi w znalezieniu pracy, zarzucali miastu, że nie próbuje ich w mieście zatrzymać poprzez zaoferowanie atrakcyjnych miejsc pracy (np. wypowiedź: „migracja absolwentów wyższych uczelni poza teren miasta Zambrów w poszukiwaniu zatrudnienia”). Podnoszono także, że brak jest w mieście inwestycji mogących przynieść nowe miejsca pracy („słabe lokalne inwestycje pozwalające zmniejszyć bezrobocie w mieście”). Mieszkańcy w swoich odpowiedziach zwracali uwagę na praktycznie jeden duży zakład pracy w okolicach Zambrowa. Problemem jest także zatrudnianie przez pracodawców „na czarno”, bądź za łapówki. Zauważono także problemy w znalezieniu pracy przez osoby niepełnosprawne: „brak miejsc pracy - szczególnie dla osób niepełnosprawnych”, „mieszkańcy miasta cierpią na chroniczny brak pracy”. Jedną z wypowiedzi respondentów odnośnie rynku w pracy w Zambrowie brzmiała: „o stanowiska na nawet mało prestiżowych posadach ubiega się wielu ludzi. Jestem w stanie zrozumieć kwestię, że trudno jest zatrzymać w Zambrowie absolwentów uczelni wyższych. Trzeba jednak dbać o osoby, które bardzo chcą zostać w naszym mieście, ale z przyczyn stricte finansowych nie mogą liczyć na życie w godnych warunkach. To co trzyma Zambrów przy życiu to fabryka okien w Laskowcu. Gdy jej zabraknie, Zambrów umrze śmiercią naturalną”.

Kolejna kategoria została nazwana „**polityka lokalna**”. Do tej grupy zaliczono 12 ze 123 odpowiedzi, co stanowi prawie 10% całości. Znalazły się w niej następujące wypowiedzi mieszkańców: „brak współpracy miasta i powiatu”, „za duża liczba urzędów i urzędników, słaba obsługa petentów”, „brak kompetencji urzędników”. Jedną z wypowiedzi ankietowanych w tej kwestii brzmiała: „problemem jest brak porozumienia między kierującymi miastem i powiatem, wieczne kłótnie i wzajemne pretensje zamiast wspólnego działania dla dobra mieszkańców w celu pozyskania nowych inwestorów”.

Trzecia pod względem liczby odpowiedzi kategoria dotyczy **sytuacji gospodarczej w mieście**. W tej grupie odpowiedzi, liczącej 8% całości znalazły się m. in. problemy mieszkańców z pozyskaniem funduszy na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Ponadto mieszkańców niepokoją trudności małych firm, które nie wytrzymują konkurencji z wchodzącymi do miasta sieciami handlowymi – „likwidowane są małe firmy, drobny handel nie wytrzymuje ze sklepami sieciowymi”, „moim zdaniem władze miasta absolutnie nie dbają o swoich mikro przedsiębiorców”.

Ponad 7% odpowiedzi dotyczących spraw, które pogorszyły się w Zambrowie w ostatnich latach zakwalifikowano do kategorii „**infrastruktura**”. Większość wypowiedzi w tej grupie dotyczyła niezadowolenia z rozwiązań komunikacyjnych i zbyt małej liczby miejsc parkingowych. Wśród wypowiedzi ankietowanych znalazły się m.in. następujące: „mało miejsc parkingowych”, „usytuowanie węzłów komunikacyjnych w Zambrowie, po naszym mieście nie da się jeździć samochodem ani rowerem”, „idiotyczne rondo przy ul. Kościuszki, ślepa ul. Świętokrzyska, powinno być jak poprzednio, wylot na Łomżę, a ul. Kościuszki w przeciwnym kierunku”, „zamknięte są kolejne ulice, nigdzie nie można się już zatrzymać. Wszędzie jest straszny problem z parkowaniem”. Jedną odpowiedź dotyczyła braku troski o mienie komunalne.

Około 5% odpowiedzi dotyczyło **wzrostu cen produktów i usług** w mieście. W tej kategorii znajdziemy wypowiedzi typu: „poszły w górę wszystkie ceny i życie stało się trudniejsze”, „wszystko podrożało, koszty utrzymania się zwiększyły i to bardzo przez podwyżki”. Respondenci nie sprecyzowali w swoich wypowiedziach, o ceny których dóbr czy usług im chodzi.

Szóstą kategorię nazwano **perspektywy rozwoju**. Zaliczono do niej 6 odpowiedzi, co stanowi niemal 5% całości. Wśród wypowiedzi pojawiały się takie jak: „brak perspektyw rozwoju”, „brak widoków na przyszłość”, „nie ma przyszłości w egzystowaniu na dłuższy okres”. Do tej kategorii zaliczono także odpowiedzi typu „życie”, „warunki życia”.

Na temat **wyglądu i czystości miasta** udzielono 5 odpowiedzi, co stanowi 4,1% wszystkich spostrzeżeń mieszkańców co do niedostatków Zambrowa. Odpowiedzi zaklasyfikowane do tej kategorii obejmowały zarówno lakoniczne stwierdzenia typu „przestrzeń publiczna”, „architektura”, jak też opinie o wydźwięku wyraźnie pejoratywnym, czyli „brud na posesjach prywatnych”, czy „smród z kominów domów prywatnych”.

Do kategorii **rozwój mieszkalnictwa** zakwalifikowano ponad 3% ogółu wszystkich wypowiedzi, z których większość dotyczyła problemu drogich działek pod budowę domu w Zambrowie.

Pozostałe wypowiedzi ankietowanych stanowiły 9% wszystkich odpowiedzi i obejmowały kwestie dotyczące m.in. **bezpieczeństwa, poziomu nauczania w szkołach na terenie miasta, dostępu do opieki zdrowotnej**.

5. Ocena zaspokojenia potrzeb w przestrzeni miasta i diagnoza problemów lokalnych

Z punktu widzenia nakreślenia strategicznych kierunków rozwoju miasta należałoby się przyjrzeć odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące oceny stopnia zaspokojenia przez miasto ich potrzeb w zakresie różnych sfer. Wyniki badań dowiodły, że ankietowani zambrowianie najlepiej oceniają zaspokojenie przez miasto ich potrzeb:

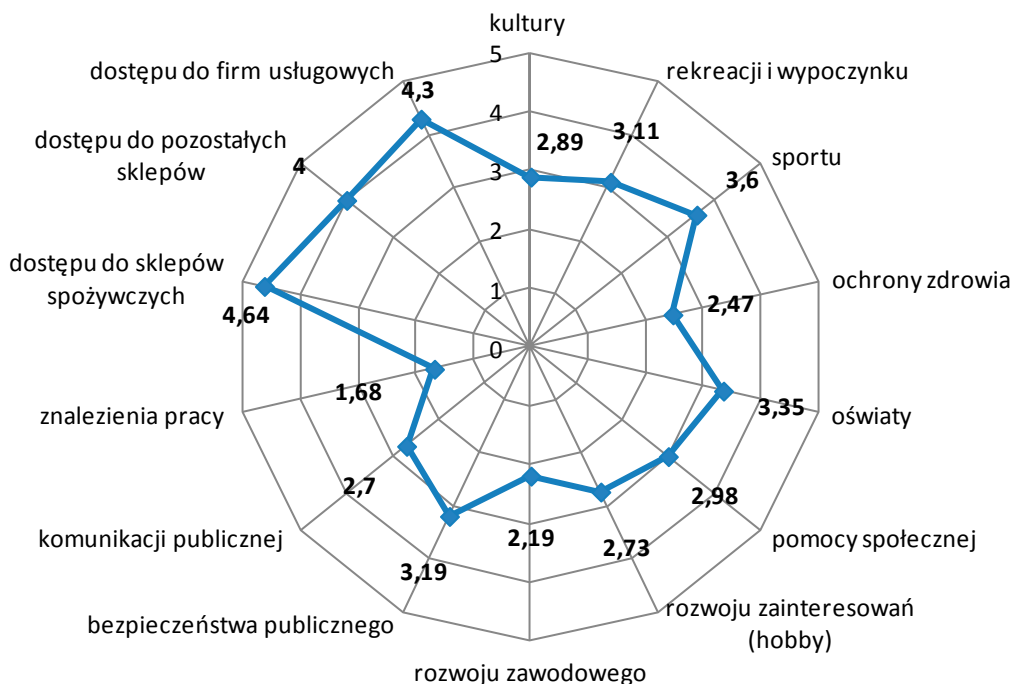
- w zakresie dostępu do sklepów spożywczych (średnia ocena 4,64 na skali 5-itemowej),
- w zakresie dostępu do punktów usługowych (np. salonów fryzjerskich, kosmetycznych) – średnia ocena 4,3,
- w zakresie dostępu do sklepów pozostałych, innych niż spożywcze – średnia ocena 4,0.

Najgorzej natomiast oceniono:

- możliwość znalezienia pracy w mieście (średnia 1,68),
- możliwość rozwoju zawodowego w Zambrowie (średnia 2,19).

Bardzo nisko oceniono także możliwość zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia – średnia 2,47. Słabiej niż dostatecznie ankietowani ocenili także funkcjonowanie komunikacji publicznej w mieście, możliwość rozwoju własnych zainteresowań (hobby), jak również lokalną ofertę kulturalną. Należy jednak podkreślić, że badania były realizowane przed otwarciem Centrum Kultury w Zambrowie, stąd też ankietowani nie mogli w swojej oceni uwzględnić oferty przygotowanej przez tę instytucję. Ocene wyższą niż dostateczną wystawiono takim sferom funkcjonowania miasta jak: rekreacja i wypoczynek (średnia 3,11), bezpieczeństwo publiczne (średnia 3,19), jak też oświata (tutaj średnia nieco wyższa, sięgająca 3,35).

Rysunek 8 Ocena możliwości zaspokojenia poszczególnych potrzeb w Zambrowie w opinii mieszkańców

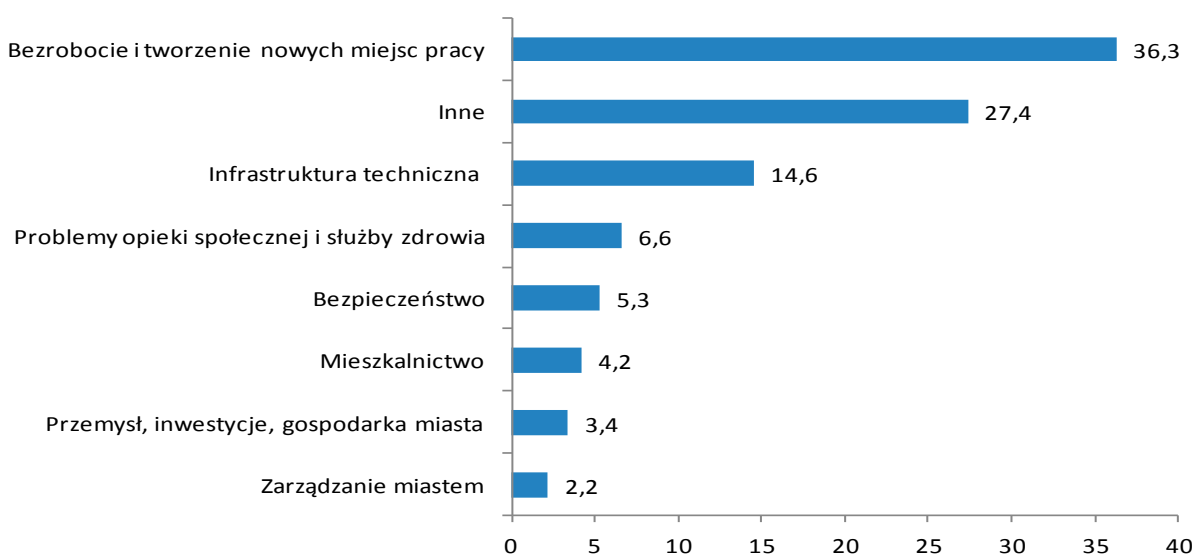
źródło: badania własne.

Uzupełnieniem analizy odpowiedzi na pytanie dotyczące subiektywnej oceny stopnia zaspokojenia przez miasto potrzeb mieszkańców jest analiza odpowiedzi respondentów na pytanie otwarte dotyczące opinii zambrowian na temat problemów, z jakimi – według ich obserwacji – boryka się Zambrow.

Respondentów poproszono o spontaniczne wskazanie problemów koniecznych do rozwiązania w mieście. Możliwe było wymienienie maksymalnie trzech problemów. Łącznie udzielono 1536 odpowiedzi. W związku z faktem, że pytanie miało charakter otwarty, odpowiedzi respondentów po dogłębnej analizie zostały pogrupowane w 7 następujących kategoriach:

1. Bezrobocie i tworzenie nowych miejsc pracy (558) – 36,3%,
2. Infrastruktura techniczna (225 odpowiedzi) - 14,6%,
3. Problemy opieki społecznej i służby zdrowia (101) – 6,6%,
4. Bezpieczeństwo (81 odpowiedzi) – 5,3%,
5. Mieszkalnictwo (64 odpowiedzi) – 4,2%,
6. Przemysł, inwestycje, gospodarka miasta (52 odpowiedzi) – 3,4%,
7. Zarządzanie miastem (34 odpowiedzi) – 2,2%,
8. Inne (421 odpowiedzi)- 27,4%.

Rysunek 9 Problemy konieczne do rozwiązania w Zambrowie (w %)

źródło: badania własne.

Zgodnie z oczekiwaniami najbardziej powszechnie odczuwanym problemem w Zambrowie okazało się **bezrobocie i tworzenie nowych miejsc pracy**. Ponad 36% odpowiedzi respondentów zakwalifikowano właśnie do tej kategorii. W tej grupie znalazły się wypowiedzi respondentów, w których wskazywali oni na brak pracy dla ludzi młodych, dla ludzi wykształconych, czy dla niepełnosprawnych. Znalazły się tutaj także odpowiedzi bardziej szczegółowe: „praca za protekcją”, „brak miejsc pracy dla ludzi po studiach, mają tylko ci co mają znajomości”, „problem ze znalezieniem legalnej pracy przez kobiety w wieku ok. 50-lat”. Respondenci zwracali także uwagę na niskie zarobki lub pracę „na czarno”: „brak dobrze płatnej pracy”, „brak godnej pracy”. Nie dziwić powinien więc fakt, że zjawisko występujące na tak szeroka skalą i o tak negatywnych skutkach społecznych i ekonomicznych jest szczególnie odczuwane przez mieszkańców Zambrowa.

Pozostałe problemy były wskazywane przez znacznie mniejszą liczbę ankietowanych. Na drugim miejscu – według odsetka wskazań - znalazły się kwestie związane z poprawą **infrastruktury technicznej w mieście**, które objęły blisko 15% odpowiedzi respondentów. Do tej kategorii zakwalifikowano m.in. takie niedostatki, jak: „zły stan nawierzchni ulic”, „zły stan nawierzchni chodników”, czy też „zły stan techniczny budynków komunalnych”. Do najczęściej wskazywanych niedociągnięć miasta w zakresie stanu infrastruktury technicznej, należały sprawy dotyczące rozwiązania problemów związanych z komunikacją miejską – „brak komunikacji miejskiej (ul. Łomżyńska – centrum)”, „brak komunikacji miejskiej z pobliskimi miejscowościami”, czy zła organizacja ruchu – „korki”.

Kolejną kategorię, obejmującą ok. 6% wypowiedzi respondentów, nazwano **„problemy społeczne i ochrona zdrowia”**. W grupie tej znalazły się wypowiedzi ankietowanych dotyczące przede wszystkim złej sytuacji miejscowego szpitala („zadłużenie szpitala”, „niepewna sytuacja szpitala”), czy też problemu dostępu do usług lekarzy specjalistów, a także „tłoku w przychodniach”.

Mieszkańcy Zambrowa wskazywali, że jednym z problemów koniecznych do rozwiązania w mieście jest kwestia **bezpieczeństwa**. Do tej grupy zaklasyfikowano 5,3% wszystkich wypowiedzi respondentów, wśród których znajdowały się m.in. takie sformułowania jak: „brak bezpieczeństwa na ulicach”, „za mało patroli policji”, „chuligaństwo”, „wandalizm”.

W dalszej kolejności, pod względem liczby wskazań, zambrowianie sygnalizowali **problemy mieszkalnictwa**, w tym związane z dostępem do mieszkań („drogie mieszkania”), brakiem działek pod budownictwo jednorodzinne („nie ma terenów pod domki jednorodzinne”), a także brakiem mieszkań socjalnych i komunalnych. Do tej kategorii zaliczono 4,2% wszystkich odpowiedzi.

Ankietowani zwrócili także uwagę na **brak zakładów przemysłowych** w mieście pomimo faktu utworzenia przez samorząd Zambrowa terenów pod inwestycje. Do tej grupy wypowiedzi respondentów zakwalifikowano 3,4% wszystkich sugestii. Wśród sformułowań, które zostały włączone do tej grupy odpowiedzi znalazły się m.in. takie jak: „brak przemysłu”, czy też „brak inwestycji na przygotowanych terenach inwestycyjnych”.

Wśród spontanicznie wskazywanych przez respondentów problemów, z jakimi boryka się miasto znalazły się także kwestie związane z **zarządzaniem Zambrowem**. Do tej kategorii zaliczono w sumie 2,2% wypowiedzi respondentów, wśród których najczęściej pojawiała się kwestia dotycząca braku współpracy i porozumienia na linii samorząd miasta – samorząd powiatu.

Pozostałe problemy deklarowane przez ankietowanych miały charakter sporadyczny, wskazywane były zazwyczaj przez 1-2 osoby. Zakwalifikowano je do osobnej kategorii, która łącznie objęła ok. 28% wszystkich niedostatków miasta wskazywanych w niniejszym badaniu ankietowym. W grupie tej pojawiały się **kwestie związane z ograniczoną ofertą kulturalną miasta, spadkiem liczby mieszkańców (migracjami), czy też brakiem wsparcia dla lokalnych firm**.

6. Priorytety działań władz lokalnych w opinii mieszkańców

W kwestionariuszu ankiety zastosowano technikę wyobrażeniową wykorzystywaną do konstruowania kształtu pytań ankietowych i zapytano respondentów o to, czym zajęliby się w pierwszej kolejności pełniąc funkcję burmistrza Zambrowa. Proponowane w ankiecie kierunki działań podzielono na trzy sfery funkcjonowania miasta:

- sferę gospodarczą,
- sferę infrastruktury i środowiska naturalnego,
- sferę społeczną.

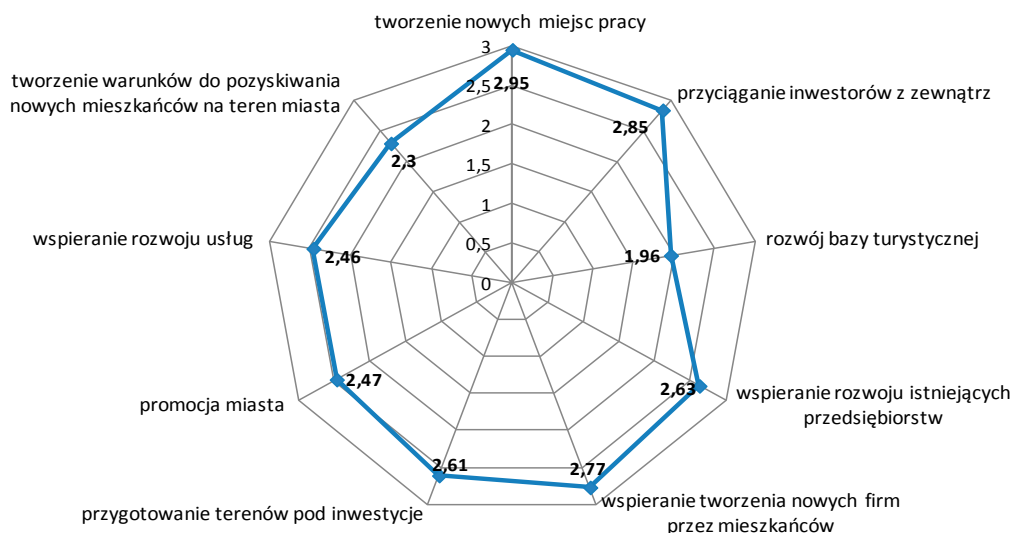
Respondenci mieli za zadanie nadać rangi zaproponowanym priorytetom działań władz lokalnych oceniając ją na skali od 1 do 3, gdzie 1 – oznaczało, iż dana kwestia jest mało ważna, a 3, że bardzo ważna dla rozwoju Zambrowa.

Dokonując analizy odpowiedzi na to pytanie wyliczono średnie arytmetyczne dla działań ocenionych przez respondentów w poszczególnych sferach. Im wyższa średnia arytmetyczna, tym ważniejsze jest dane działanie dla rozwoju miasta w opinii ankietowanych.

Jeśli chodzi o sferę gospodarczą, to jako najbardziej priorytetowe działania respondenci wskazali tworzenie nowych miejsc pracy (średnia 2,95), jak również co się z tym wiąże, przyciągnięcie inwestorów z zewnątrz (średnia 2,85). Jako równie ważne respondenci ocenili takie aktywności władz lokalnych jak: wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców (średnia 2,77), jak też wspieranie rozwoju lokalnego biznesu (średnia 2,65).

Jako działania najmniej istotne w sferze gospodarczej miasta mieszkańcy uznali takie kwestie jak: rozwój bazy turystycznej (średnia 1,96), jak również tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na teren Zambrowa (średnia 2,3).

Rysunek 10 Znaczenie problemów gospodarczych w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców

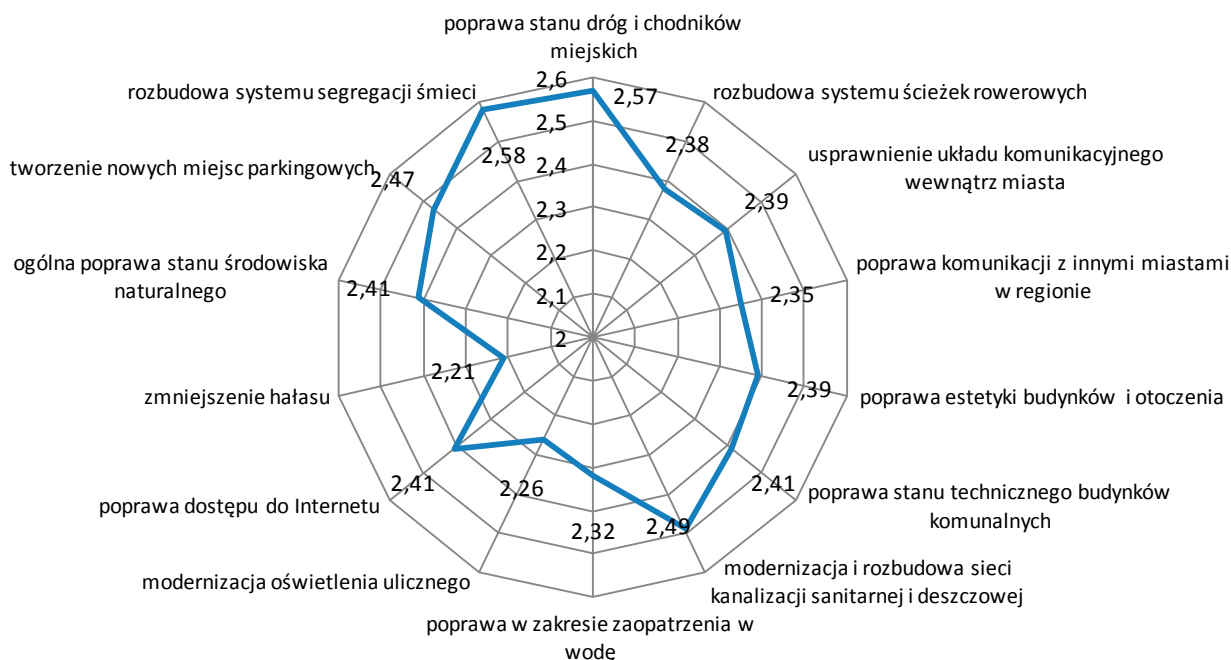
źródło: badania własne.

Działaniami szczególnie ważnymi w przyszłej polityce władz lokalnych w zakresie sfery infrastruktury i środowiska naturalnego – według opinii zambrowian biorących udział w badaniu - powinny być:

- rozbudowa systemu segregacji odpadów (średnia 2,58),
- poprawa stanu dróg i chodników (średnia 2,57),
- modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej (średnia 2,49).

Jako kwestie najmniej ważne w lokalnej polityce w sferze infrastruktury technicznej mieszkańcy wskazali: zmniejszenie hałasu (średnia 2,21), jak również modernizacja oświetlenia ulicznego (średnia 2,32).

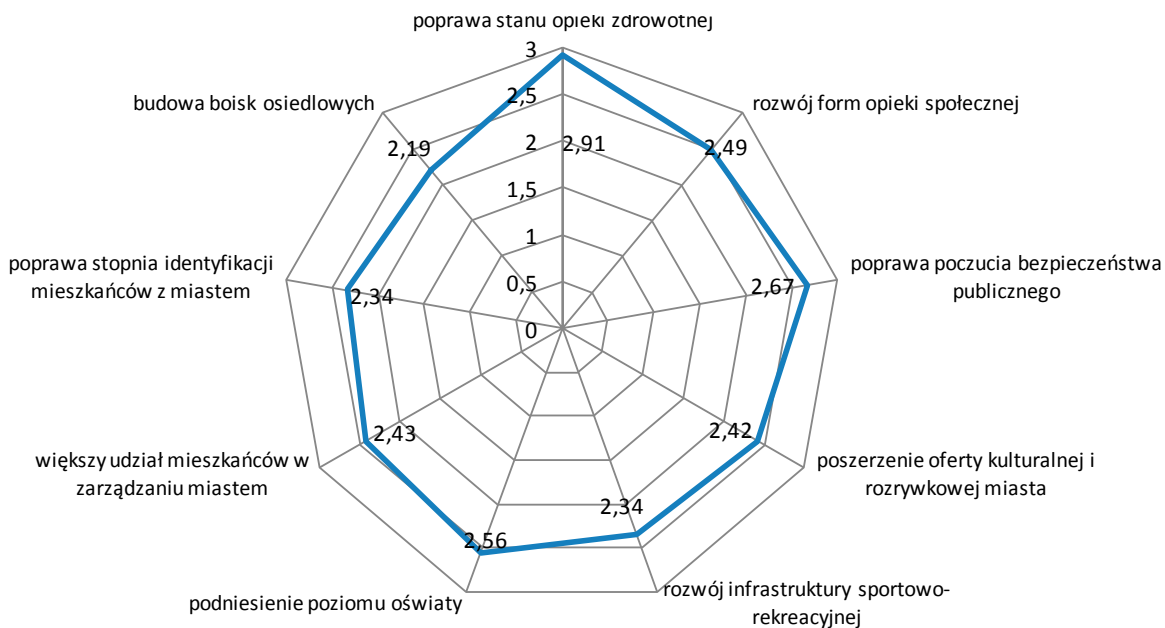
Rysunek 11 Znaczenie problemów dot. infrastruktury technicznej i środowiska w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców

źródło: badania własne.

W zakresie sfery społecznej priorytety działań władz lokalnych – według opinii ankietowanych mieszkańców – powinny dotyczyć przede wszystkim poprawy stanu opieki zdrowotnej (średnia 2,91). Szczególny akcent należałoby także na poprawę poczucia bezpieczeństwa publicznego (średnia 2,67), a także podniesienia poziomu oświaty w mieście (średnia 2,56).

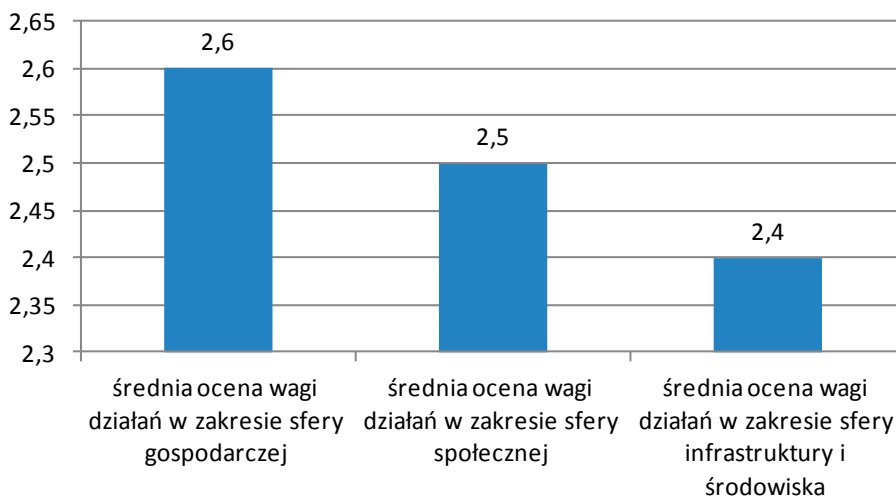
Rysunek 12 Znaczenie problemów społecznych w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców

źródło: badania własne.

Podsumowując, można stwierdzić, że w opinii mieszkańców miasta Zambrow najistotniejsze są problemy gospodarcze (ogólna średnia – 2,6), następnie społeczne (średnia 2,5), a najmniej istotne są kwestie z zakresu infrastruktury i środowiska naturalnego (2,4).

Rysunek 13 Znaczenie przypisywane kwestiom gospodarczym, infrastrukturalnym i społecznym w rozwoju Zambrowa

źródło: badania własne.

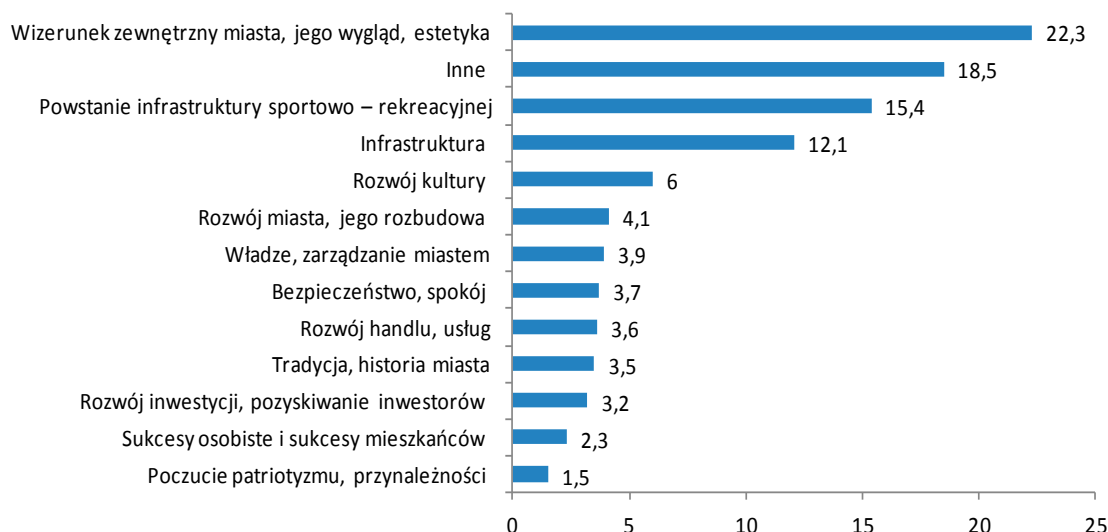
7. Walory miasta i ich rola w przyszłym rozwoju Zambrowa

Badani mieszkańcy miasta Zambrów odpowiadali także na pytania dotyczące walorów i zasobów gminy. By zrealizować ten cel badawczy respondentów poproszono najpierw o spontaniczne wskazanie lokalnych walorów w otwartym pytaniu, które brzmiało: „Z czego jest Pan/Pani najbardziej dumny/dumna jako mieszkaniec miasta Zambrów?”, następnie zaś o wskazanie zaproponowanych w ankiecie walorów Zambrowa w pytaniu zamkniętym.

W pytaniu otwartym respondenci mogli udzielić maksymalnie 3 odpowiedzi. Na zadane pytanie ankietowani udzielili łącznie 1159 odpowiedzi, które następnie pogrupowano w następujące kategorie:

1. Wizerunek zewnętrzny miasta, jego wygląd, estetyka, czystość (258) – 22,3%,
2. Powstanie infrastruktury sportowo–rekreacyjnej, osiągnięcia sportowe (178) - 15,4%,
3. Infrastruktura (140) – 12,1%,
4. Rozwój kultury (69) - 6,0%,
5. Rozwój miasta, jego rozbudowa (48) - 4,1%,
6. Władze, zarządzanie miastem: (45) – 3,9%,
7. Bezpieczeństwo, spokój (43) – 3,7%,
8. Rozwój handlu, usług (42) – 3,6%,
9. Tradycja, historia miasta (41) – 3,5%,
10. Rozwój inwestycji, pozyskiwanie inwestorów (37) – 3,2%,
11. Sukcesy osobiste i sukcesy mieszkańców (27) – 2,3%,
12. Poczucie patriotyzmu, przynależności (17) – 1,5%,
13. Inne (214) – 18,5%.

Rysunek 14 Z czego są dumni mieszkańcy Zambrowa?

źródło: badania własne.

Prawie co czwarty zambrowianin najbardziej jest dumny ze zmieniającego się na lepsze **wizerunku miasta**, z tego, że miasto jest bardziej czyste, ładniejsze, bardziej estetyczne. Do tej kategorii zaliczono ok. 22% wszystkich odpowiedzi. Wiele wypowiedzi ankietowanych wskazywało na emocjonalny, ciepły stosunek mieszkańców do swojego miasta, np. „tereny zielone latem są piękne”, „Zambrów po prostu jest ładny”. Mieszkańcy zwracali także uwagę na to, że zmieniający się wizerunek miasta dostrzegają także osoby odwiedzające miasto, np.: „korzystny wizerunek miasta, o czym mówią przyjeżdżający goście”. Podkreślano także estetykę zagospodarowania terenów wokół zalewu. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi to: „wygląd miasta”, „estetyka”, „zmiana wyglądu”, „miasto jest czyste”.

Druga kategoria, do której zaliczono ponad 15% odpowiedzi, obejmuje kwestie związane z **rozwojem infrastruktury sportowo–rekreacyjnej**. Większość respondentów zwracało uwagę na nowo wybudowane obiekty sportowe, takie jak basen, orliki. W tej kategorii znalazły się także: budowa parków, placów zabaw, miejsc rekreacji. Ponadto, zaliczono do niej także wypowiedzi dotyczące inicjatyw sportowych, np. akcji „Zambrów na rowery”: „cykl Zambrów na rowery co jest ewenementem w porównaniu z innymi miastami”. Respondenci dumni są także z lokalnej drużyny piłkarskiej i jej sukcesów: „z KS-u Olimpia Zambrów”.

Około 12% procent odpowiedzi dotyczyło **infrastruktury w mieście**. Wśród opinii mieszkańców, które zostały zaklasyfikowane do tej kategorii najczęściej pojawiały się kwestie dotyczące powstającej obwodnicy. Ponadto, mieszkańcy podkreślali poprawiający się stan chodników i ulic w mieście, czy dobrą komunikację. Są także dumni z budowy nowych dróg.

Kolejną grupę odpowiedzi zaliczono do kategorii „**rozwój, rozbudowa miasta**”, gdyż odpowiedzi o takiej treści udzielali respondenci. Nie precyzowali w swoich wypowiedziach, o którą konkretnie sferę życia miasta im chodzi, pisali ogólnie: „rozwój miasta”, „rozbudowa”. Do tej kategorii zaliczono 4,1% odpowiedzi.

Do kategorii „**rozwój kultury**” zaliczono 6% odpowiedzi. Najwięcej opinii w tej kategorii dotyczyło budowy Centrum Kultury wraz z kinem. W kategorii pojawiły się także odpowiedzi dotyczące organizacji imprez masowych.

Kolejna kategoria obejmująca 4% wszystkich wypowiedzi ankietowanych dotyczyła **zadowolenia mieszkańców z gospodarstwa miasta i jego sposobu zarządzania**. W tej kategorii znalazły się odpowiedzi świadczące o tym, że mieszkańcy dostrzegają konsekwentne działania władz podejmowane dla rozwoju miasta i jego mieszkańców. Na uwagę zasługują następujące wypowiedzi: „z zaangażowania władz miasta”, „z burmistrza”, „z działalności Burmistrza i władz miasta”, „przedsiębiorczości burmistrza”, „z dobrego gospodarza miasta”.

Kolejna kategoria to poczucie bezpieczeństwa i spokój w mieście. Większość respondentów wpisała, że czuje się dumna z „bezpieczeństwa w mieście”, ale też pojawiły się następujące odpowiedzi: „Miasto Zambrów jest miastem bezpiecznym”, „miasto ciche i bezpieczne”, „miasto jest w miarę spokojne”, „niewielki hałas i chaos, co sprawia, że chce tu się mieszkać”.

Następna kategoria to zagadnienia związane z **rozwojem handlu i usług**. Do tej grupy zakwalifikowano 3,6% ogółu wszystkich odpowiedzi. Mieszkańcy dumni są z dostępu do nowopowstałych sklepów, z tego że jest ich coraz więcej. Ważna jest dla nich także budowa galerii handlowej („Coraz więcej w naszym mieście buduje się galerii, aby nie jeździć do Białegostoku”).

Podobna liczba odpowiedzi została ujęta w ramach kategorii: **tradycja i historia miasta**. W tej grupie znalazły się odpowiedzi wskazujące na to, że mieszkańcy dumni są z historii swojego miasta, tradycji, ale także wydarzeń kultywujących historię, np.: „Bitwa o Zambrów”. Mieszkańcy dumni są też z pomników upamiętniających ważne wydarzenia oraz sławnych Polaków, np. Papieża Jana Pawła II.

Następną kategorię odpowiedzi stanowią kwestie związane z **inwestycjami na terenie miasta**. W tej kategorii znalazły się wypowiedzi dotyczące przygotowania terenów pod nowe inwestycje czy też pozyskiwania inwestorów. Mieszkańcy zwrócili uwagę także na to, że podejmowane są inwestycje mogące stworzyć nowe miejsca pracy. Wśród odpowiedzi zwracają uwagę następujące zdania mieszkańców: „trafne i przemyślane inwestycje”, „szanse na rozwój miasta (wolne tereny pod inwestycje)”. Mieszkańcy dostrzegli także bardzo dobre wykorzystanie przez władze miasta byłych zakładów bawełnianych pod nowe inwestycje.

Kolejną kategorię zatytułowano „**sukcesy osobiste**”. Zaliczono do niej wypowiedzi mieszkańców związane z rodziną, pracą, życiem zawodowym. Respondenci podkreślają, że mimo trudności, są zadowoleni ze swojego życia. Pojawiły się odpowiedzi typu: „udało mi się jakoś przetrwać”, „jestem emerytem i żyje mi się dobrze”. Podkreślają znaczenie rodziny: „mam rodzinę zdrową i dobrą”.

Ostatnia kategoria odpowiedzi dotyczy **lokalnego patriotyzmu mieszkańców**, dumy z tego, skąd pochodzą, sentymentalnego stosunku do miejscowości, w której żyją. Respondenci podkreślają – „jestem lokalnym patriotą”, „jestem dumny z tego, że tu mieszkam”, „tu się urodziłem”, „po prostu jestem dumna z tego że jestem z Zambrowa”. Mieszkańcy udzielili 12 odpowiedzi w tej kategorii.

Jak zazwyczaj w pytaniu otwartym respondenci udzielili wiele różnorodnych odpowiedzi, z których dość duża grupa nie dała się zaklasyfikować do osobnej kategorii, stąd też utworzono dodatkową dość obszerną grupę wypowiedzi, którą nazwano „**inne**”. Znalazły się tutaj wypowiedzi dotyczące rozwoju mieszkalnictwa, pomnika żubra („żubruś”), produktów regionalnych („masło i mleko”, „twaróg”), innych pomników w mieście („Papieża”, „oficera”), poziomu edukacji, położenia Zambrowa przy ważnych drogach krajowych.

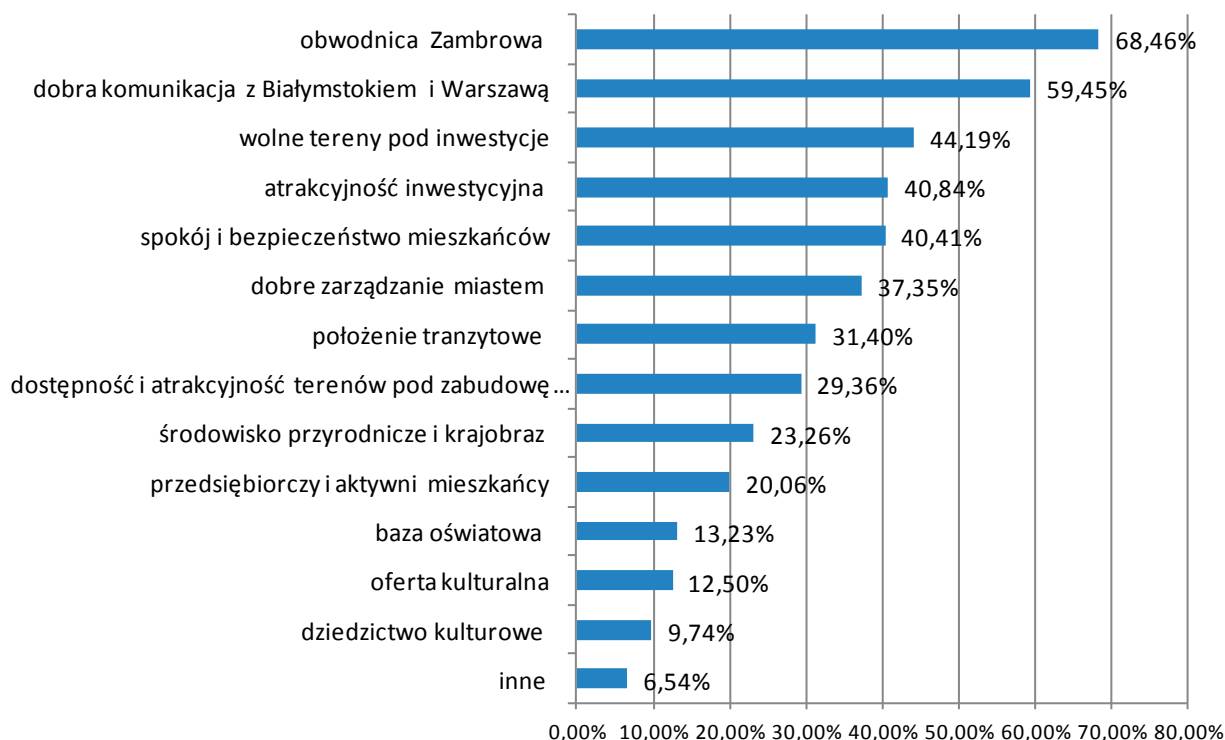
W pytaniu zamkniętym ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych walorów i zasobów, na których miasto Zambrów w przyszłości może oprzeć swój rozwój. Zdaniem prawie 69% respondentów głównym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi miasta będzie budowana obwodnica Zambrowa. Potencjał rozwojowy badani dostrzegają również w dobrej komunikacji Zambrowa z Białymstokiem i Warszawą (ponad 59% wskazań), jak również w wolnych terenach przygotowanych pod inwestycje w mieście (ok. 44% wskazań).

Dość ważną rolę w przyszłym rozwoju Zambrowa mogą odegrać także takie atrybuty miasta jak:

- atrakcyjność inwestycyjna (ok. 41% wskazań),
- spokój i bezpieczeństwo mieszkańców (ok. 40% wskazań),
- dobre zarządzanie miastem (ok. 37% wskazań).

Zdecydowanie rzadziej jako walor miasta ankietowani wskazywali jego dziedzictwo kulturalne, ofertę kulturalną czy też bazę oświatową.

Rysunek 15 Walory Zambrowa w opinii mieszkańców

źródło: badania własne.

8. Kierunki rozwoju miasta

Prezentowane wyniki badań mają posłużyć do nakreślenia kierunków rozwoju miasta w opracowywanym dokumencie strategicznym, wyznaczającym priorytety działania samorządu miasta Zambrów na najbliższe 10 lat. W związku z tym jednym z kluczowych pytań zadanych mieszkańcom w ankiecie było pytanie o określenie wagi poszczególnych działań, które zdaniem respondentów byłyby szczególnie istotne z punktu widzenia poprawy konkurencyjności Zambrowa w przyszłości. Ankietowani mieli ocenić zaproponowaną listę kluczowych inwestycji w mieście na skali 1- 3, gdzie 1 oznaczało, iż dane działanie jest mało ważne w przyszłym rozwoju Zambrowa, zaś 3 – że jest ono bardzo ważne. W trakcie analizy odpowiedzi na to pytanie wyliczono średnie oceny przypisywane istotności poszczególnym kategoriom inwestycji miasta w jego najbliższej przyszłości.

Rysunek 16 Atrybuty Zambrowa istotne z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju

	Bardzo ważne	Średnio ważne	Mało ważne	Średnia ocena na skali 1-3, 1 – mało ważne, 3 – bardzo ważne
Tworzenie ścieżek rekreacyjnych	38,47%	47,89%	13,64%	2,25
Pozyskiwanie inwestorów	88,83%	10,68%	0,49%	2,88
Pełna infrastruktura techniczna miasta	74,04%	24,96%	1,00%	2,73
Rozwój przedsiębiorstw i przedsiębiorczości	87,36%	11,33%	1,31%	2,86
Udział mieszkańców w określaniu kierunków rozwoju miasta	49,26%	45,30%	5,44%	2,44
Zagospodarowanie rekreacyjne rzeki Jabłonki	41,10%	45,95%	12,94%	2,28
Wysoki poziom bezpieczeństwa socjalnego	55,08%	37,70%	7,21%	2,48
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	73,16%	25,04%	1,80%	2,71
Zambrów miastem ludzi identyfikujących się ze swoją miejscowością	47,69%	42,57%	9,74%	2,38
Bogata oferta kulturalna	47,08%	40,91%	12,01%	2,35
Tworzenie nowych miejsc pracy	96,64%	2,88%	0,48%	2,96
Wykorzystanie funduszy unijnych	95,79%	3,72%	0,49%	2,95
Wysoka jakość usług w oświacie publicznej	68,93%	27,44%	3,64%	2,65

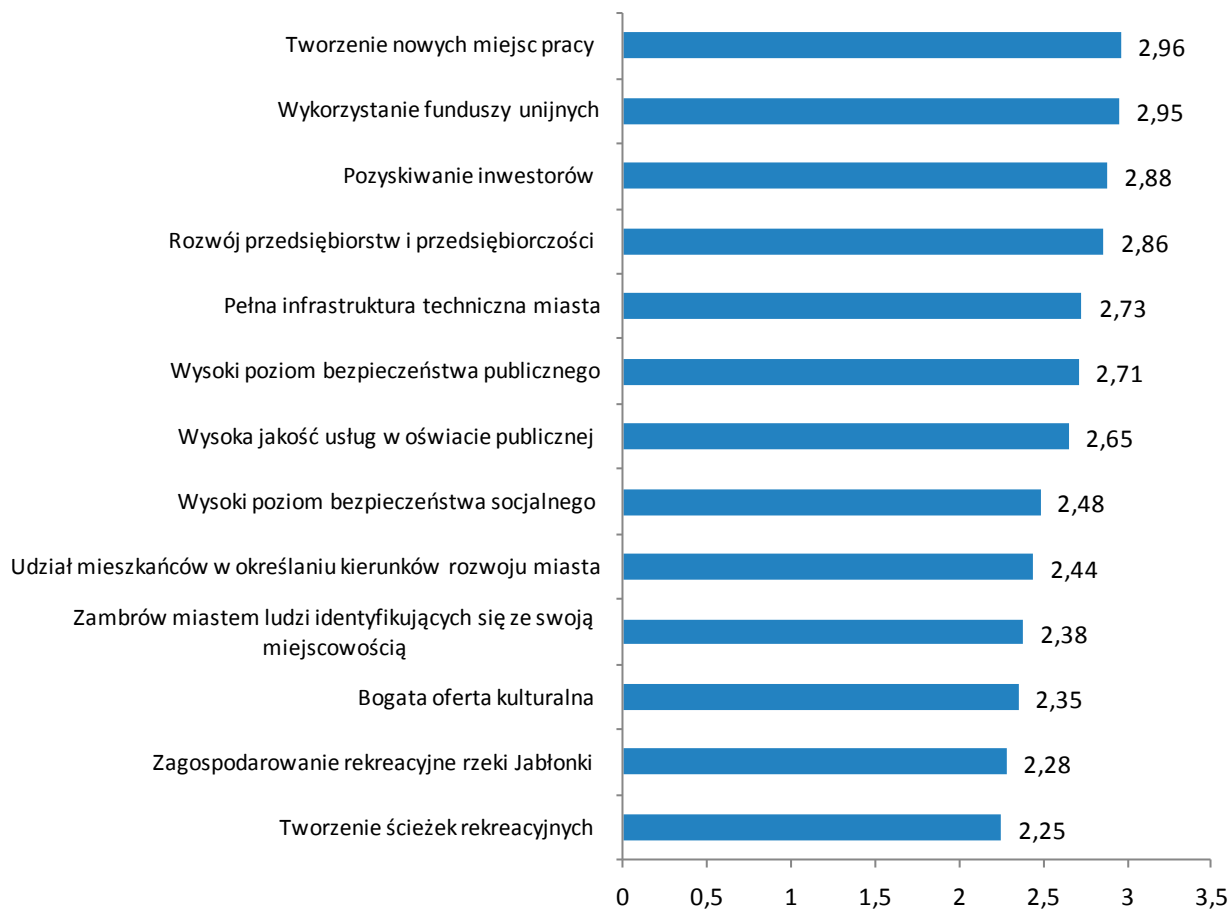
źródło: badania własne.

Podobnie jak w odpowiedziach na wcześniejsze pytania ankietowani uznali, że szczególnie istotną rolę w przyszłym rozwoju miasta powinno odegrać tworzenie nowych miejsc pracy (średnia ocena 2,96 na skali od 1 do 3), a także powiązane z tym kwestie dotyczące pozyskiwania inwestorów, czy też wspierania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (średnie – ok. 2,9). Niezwykle ważnym obszarem działania miasta powinno być także pozyskiwanie funduszy unijnych.

Nieco mniej ważne, ale także istotne obszary w przyszłym rozwoju Zambrowa dotyczą takich kwestii jak: rozwój infrastruktury technicznej, poprawa poczucia bezpieczeństwa publicznego i socjalnego, poprawa jakości usług w oświacie.

Najmniej ważne, co nie znaczy, że nieistotne, okazały się działania związane z poprawą atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Zambrowa.

Rysunek 17 Średnia ocena wagi poszczególnych atrybutów Zambrowa istotnych z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju

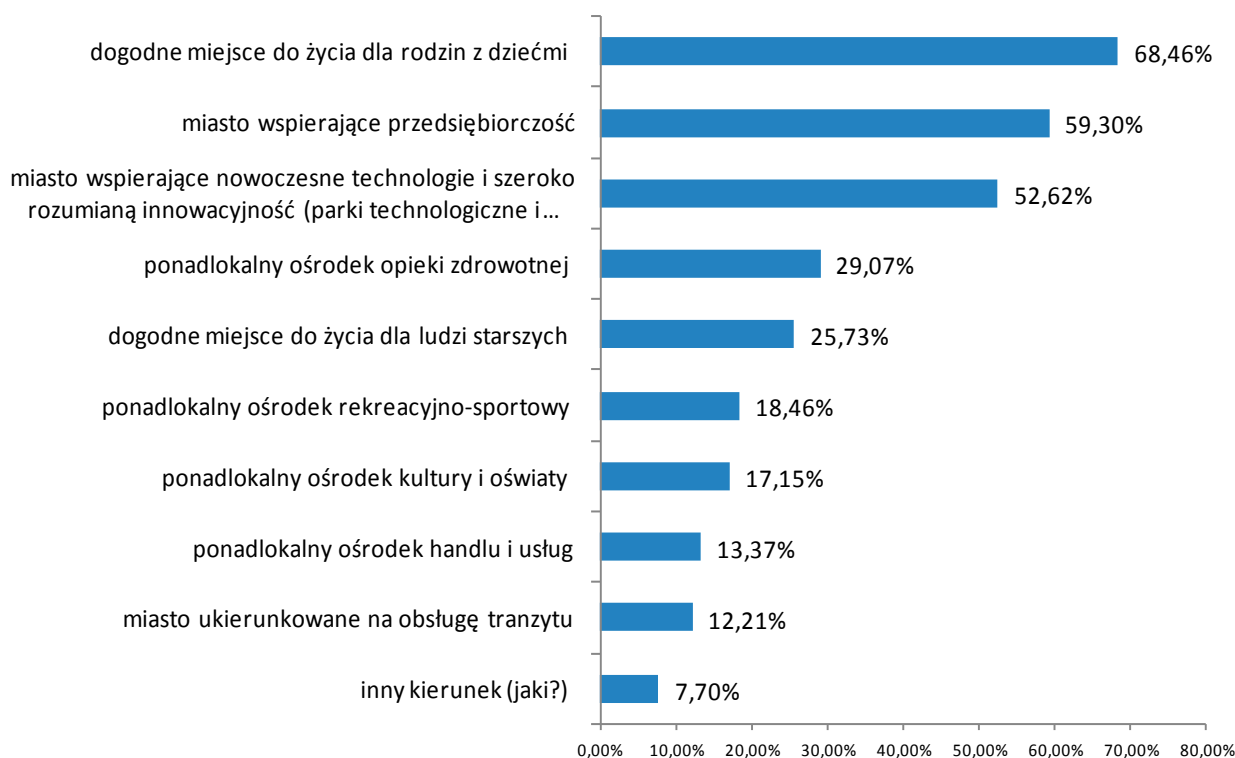
źródło: badania własne.

Niezwykle ważną kwestią z punktu widzenia budowania strategii rozwoju Zambrowa była próba określenia kierunków rozwoju miasta w opinii mieszkańców.

Analiza wyników odpowiedzi na pytanie dotyczące sugerowanych przez mieszkańców celów rozwoju miasta prowadzi do wniosku, że główny kierunek został zarysowany dość wyraźnie – blisko 70% ankietowanych wskazało, że Zambrow powinien się rozwijać jako ośrodek oferujący dogodne warunki do życia dla rodzin z dziećmi. Jednocześnie dość duża grupa respondentów – blisko 60% - wskazała, że głównym kierunkiem rozwoju Zambrowa powinno być wspieranie przedsiębiorczości. Mieszkańcy docenili także wagę rozwoju Zambrowa w kierunku miasta wspierającego innowacyjność – blisko 53% wskazań.

Interesująco przedstawia się także sugestia co czwartego ankietowanego, zgodnie z którą Zambrow miałyby się stać w przyszłości dogodnym miejscem do życia dla osób starszych.

Rysunek 18 Kierunki rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców

źródło: badania własne.

9. Wnioski

Analiza wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców Zambrowa pozwala sformułować poniższe wnioski, które powinny zostać uwzględnione w opracowywanym dokumencie strategicznym, nakreślającym wizję i cele rozwoju miasta:

1) Blisko 60% ankietowanych mieszkańców deklaruje zadowolenie z życia w Zambrowie, a blisko co trzeci posiada ambiwalentny stosunek do swojego miasta. Warto podkreślić, że odsetek osób niezadowolonych z życia w swoim mieście nie jest wysoki, sięga niespełna 14%. W grupie niezadowolonych znajdują się głównie osoby pozostające bez pracy, których w próbie badawczej było blisko 20%.

2) Mieszkańcy Zambrowa wyrażają niemal powszechne zainteresowanie sprawami miasta, a najpopularniejszą formą pozyskiwania informacji na temat wydarzeń lokalnych jest Internet. Swoją rolę dobrze pełnią wykorzystywane obecnie kanały komunikacji z mieszkańcami, jakimi są: TV Łomża, jak również „Monitor Zambrowski”.

3) Ankietowani zambrowianie nie czują się wystarczająco dobrze poinformowani o decyzjach władz lokalnych i kierunkach rozwoju miasta, w związku z tym należałoby zastanowić się nad szerszą publikacją zarządzeń burmistrza czy uchwał Rady Miasta w formie przystępnej, zrozumiałej dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców Zambrowa. Dobrym pomysłem w tym obszarze była publikacja Urzędu Miasta prezentująca kalendarz imprez lokalnych na cały 2012 rok.

4) Wśród ankietowanych dominuje przekonanie, że poziom rozwoju gospodarczego Zambrowa jest porównywalny w stosunku do innych miast o podobnej liczbie mieszkańców, jednak blisko co trzeci z nich uważa, że poziom rozwoju Zambrowa jest wyższy niż w konkurencyjnych ośrodkach.

5) Zdecydowana większość zambrowian biorących udział w badaniu optymistycznie wypowiedziała się na temat zmian jakie zaszły w mieście w ciągu ostatnich 5 lat. Wśród sfer, które uległy szczególnej poprawie według opinii ankietowanych znalazły się: infrastruktura miejska, wizerunek i estetyka miasta, baza sportowo-rekreacyjna, a także sieć placówek handlowych i usługowych.

6) W grupie osób, które nie zauważyły pozytywnych zmian w mieście dominowało przekonanie, że sferą szczególnie zaniedbaną w Zambrowie jest lokalny rynek pracy i brak nowych miejsc zatrudnienia.

7) Gmina, w tym też gmina miejska z mocy prawa powinna zaspokajać potrzeby swoich mieszkańców. Badania wykazały, że w przypadku Zambrowa istnieje kilka obszarów, na które samorząd powinien zwrócić uwagę nakreślając przyszłą wizję swojego rozwoju. Mieszkańcy szczególnie negatywnie oceniają możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy, a także – co się z tym wiąże – rozwoju zawodowego. Bardzo nisko oceniono także możliwość zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia. Słabiej niż dostatecznie ankietowani ocenili także funkcjonowanie komunikacji publicznej w mieście oraz możliwość rozwoju własnych zainteresowań (hobby).

8) Ankietowani mieszkańcy Zambrowa odpowiadając na pytanie, w którym mieli wczuć się w rolę Burmistrza sugerują władzom samorządowym, że najważniejsze problemy wymagające podjęcia działań zaradczych to kwestie gospodarcze, a wśród nich szczególnie istotne wydają się być: tworzenie nowych miejsc pracy, przyciągnięcie inwestorów z zewnątrz, wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców, jak też wspieranie rozwoju lokalnego biznesu.

9) Drugą co do ważności grupą problemów, którymi władze samorządowe powinny się zająć zgodnie z opinią mieszkańców to kwestie społeczne, a w szczególności: poprawa stanu opieki zdrowotnej, a także poprawa poczucia bezpieczeństwa publicznego i podniesienie poziomu oświaty.

10) Najmniej istotną grupą wyzwań stojących przed samorządem miasta są – w opinii mieszkańców - kwestie z zakresu infrastruktury i środowiska naturalnego. Wyjątek stanowią tutaj konieczność zadbania o rozbudowę systemu segregacji odpadów oraz stan dróg i chodników gminnych.

11) Sugerowane w pytaniu projekcyjnym zasadnicze sfery koniecznej ingerencji ze strony władz samorządowych pokrywają się zasadniczo z listą problemów i niedostatków Zambrowa deklarowanych przez mieszkańców w pytaniu zamkniętym. Analiza wskaźniących bolączek Zambrowa, której efektem było skategoryzowanie pojedynczych wypowiedzi ankietowanych w szersze grupy, ukazała, że najważniejsze problemy z jakimi boryka się obecnie miasto Zambrów to: bezrobocie, infrastruktura techniczna, opieka zdrowotna i bezpieczeństwo publiczne.

12) Obok identyfikacji problemów lokalnych celem badań była także diagnoza mocnych stron Zambrowa w opinii jego mieszkańców. Do walorów miasta ankietowani zaliczyli głównie: wizerunek miasta, jego wygląd, estetykę i czystość, infrastrukturę sportowo – rekreacyjną, infrastrukturę techniczną, rozwój kultury, a także zarządzanie miastem, w tym głównie wysoką ocenę pracy obecnego burmistrza.

13) Do walorów Zambrowa mieszkańcy zaliczają budowaną obwodnicę miasta, dobre położenie w relacji do Warszawy i Białegoostoku, jak również dostępne w mieście tereny inwestycyjne.

14) Głównym kierunkiem rozwoju Zambrowa powinno być dążenie do stworzenia w mieście dogodnych warunków do życia dla rodzin z dziećmi. Jednak osiągnięcie tego celu – jak słusznie zauważają mieszkańcy – nie będzie możliwe bez stworzenia w Zambrowie warunków niezbędnych do rozwoju biznesu, w tym również przemysłu i usług bazujących na nowoczesnych technologiach.

Spis rysunków i tabel

Rysunek 1	Struktura wiekowa ankietowanych mieszkańców Zambrowa.....	70
Rysunek 2	Struktura ankietowanych pod względem poziomu wykształcenia	70
Rysunek 3	Struktura ankietowanych pod względem struktury gospodarstw domowych.....	70
Rysunek 4	Formy pozyskiwania informacji o mieście.....	72
Rysunek 5	Ocena zmian warunków życia w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat.....	73
Rysunek 6	Co się poprawiło w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat? (w %).....	74
Rysunek 7	Co się pogorszyło w Zambrowie w ciągu ostatnich 5 lat?	75
Rysunek 8	Ocena możliwości zaspokojenia poszczególnych potrzeb w Zambrowie w opinii mieszkańców	77
Rysunek 9	Problemy konieczne do rozwiązania w Zambrowie (w %).....	77
Rysunek 10	Znaczenie problemów gospodarczych w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców	79
Rysunek 11	Znaczenie problemów dot. infrastruktury technicznej i środowiska w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców ...	79
Rysunek 12	Znaczenie problemów społecznych w rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców.....	80
Rysunek 13	Znaczenie przypisywane kwestiom gospodarczym, infrastrukturalnym i społecznym w rozwoju Zambrowa	80
Rysunek 14	Z czego są dumni mieszkańcy Zambrowa?	81
Rysunek 15	Walory Zambrowa w opinii mieszkańców.....	82
Rysunek 16	Atrybuty Zambrowa istotne z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju	83
Rysunek 17	Średnia ocena wagi poszczególnych atrybutów Zambrowa istotnych z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju .	84
Rysunek 19	Kierunki rozwoju Zambrowa w opinii mieszkańców.....	85
Tabela 1	Przynależność ankietowanych do grupy społeczno-zawodowej	71
Tabela 2	Poziom zadowolenia z życia w Zambrowie	71
Tabela 3	Poziom zainteresowania sprawami Zambrowa	72
Tabela 4	Subiektywna ocena stopnia poinformowania o sprawach miasta.....	73
Tabela 5	Ocena poziomu rozwoju Zambrowa na tle miast konkurencyjnych.....	73